

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Veronika Bohata

Metody výuky finanční gramotnosti z pohledu žáků a učitelů
základních škol

Olomouc 2021

vedoucí práce: Ing. Alena Opletalová, Ph.D.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a dokládám v příloženém seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 11. 12. 2020

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat vedoucí práce, Ing. Aleně Opletalové, Ph.D., za veškeré cenné rady, ochotu a odborný dohled nad mou závěrečnou prací. Dále bych poděkovala svojí rodině za podporu při celém studiu.

ABSTRAKT

Jméno a příjmení:	Bc. Veronika Bohata
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Ing. Alena Opletalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Metody výuky finanční gramotnosti z pohledu žáků a učitelů základních škol
Název v angličtině:	Primary school financial literacy education methods from point of view pupils and teachers
Anotace práce:	Diplomová práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena na vymezení základních pojmů a terminologie týkající se finanční gramotnosti. Dále je zde vymezena taxonomie výukových metod a učebních pomůcek, následně jsou výukové metody a učební pomůcky transformovány do výuky finanční gramotnosti. Součástí práce je katalog učebních pomůcek s využitím ve výuce finanční gramotnosti. Praktická část je realizována kvalitativním i kvantitativním způsobem, záměrem je posoudit a analyzovat pojetí výuky finanční gramotnosti z pohledu učitelů i žáků základních škol.
Klíčová slova:	Finanční gramotnost, výukové metody, finanční vzdělávání, standardy finančního vzdělávání, učební pomůcky, metodické příručky
Anotace v angličtině:	The diploma thesis consists of two parts – theoretical and practical. The theoretical part focuses on basic terminology regarding the field of financial literacy. Next, the taxonomy of teaching methods and teaching aids is given, followed by the implication of those within the teaching process. The list of teaching aids which may be used in practise is enclosed to thesis. The practical part is realised by both qualitative and quantitative ways, its main aim is to evaluate and analyse the approach towards the subject of financial literacy from the point of view of elementary school teachers and pupils.

Klíčová slova v angličtině:	Financial literacy, education methods, financial education, standards financial literacy, education aids, methodological manuals
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 Standardy finanční gramotnosti Příloha č. 2 Otázky rozhovoru Příloha č. 3 Přepis rozhovoru – respondent č. 1 Příloha č. 4 Přepis rozhovoru – respondent č. 2 Příloha č. 5 Přepis rozhovoru – respondent č. 3 Příloha č. 6 Přepis rozhovoru – respondent č. 4 Příloha č. 7 Přepis rozhovoru – respondent č. 5 Příloha č. 8 Přepis rozhovoru – respondent č. 6 Příloha č. 9 Přepis rozhovoru – respondent č. 7 Příloha č. 10 Přepis rozhovoru – respondent č. 8 Příloha č. 11 Dotazník
Jazyk práce:	Čeština
Rozsah práce:	77

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Úvod do problematiky finanční gramotnosti a finančního vzdělávání	12
1.1 Vymezení pojmu gramotnost.....	12
1.2. Pojetí finanční gramotnosti a její význam	13
1.3 Výsledky měření finanční gramotnosti.....	15
1.3.1 Shrnutí vybraných částí výsledků měření finanční gramotnosti	16
1.4 Pojetí finančního vzdělávání v rámci kurikulárních dokumentů	18
2 Vymezení výukových metod	20
2.1 Vývoj výukových metod.....	21
2.2 Klasifikace výukových metod.....	24
3 Metody výuky finanční gramotnosti	28
3.1 Aplikace výukových metod do výuky finanční gramotnosti	28
3.1.1 Klasické výukové metody při výuce finanční gramotnosti.....	29
3.1.2 Aktivizující metody při výuce finanční gramotnosti.....	30
4 Učební pomůcky při výuce finanční gramotnosti	32
4.1 Teoretické vymezení učebních pomůcek v rámci výuky.....	32
4.1.1 Klasifikace učebních pomůcek.....	34
4.2 Využití učebních pomůcek ve finančním vzdělávání	35
4.2.1 Textové učební pomůcky ve finančním vzdělávání	35
4.2.2 Deskové hry.....	38
4.2.3 Audiovizuální učební pomůcky	39
PRAKTICKÁ ČÁST	44
5 Výzkumné šetření ve vztahu k využití výukových metod a učebních pomůcek pro výuku finanční gramotnosti	45
5.1 Metodologie výzkumu	45

5.2 Analýza výsledků rozhovorů získaných prostřednictvím kvalitativního výzkumu.....	48
5.2.1 Interpretace výsledků kvalitativního šetření	50
5.2.2 Vyhodnocení rozhovorů dle otázek rozhovoru	54
5.3 Analýza výsledků dotazníků získaných prostřednictvím kvantitativního výzkumu.....	57
6 Diskuze a zhodnocení výsledků výzkumného šetření	64
ZÁVĚR	67
SEZNAM ZKRATEK	69
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	70
SEZNAM TABULEK, OBRÁZKŮ A GRAFŮ	76
SEZNAM PŘÍLOH	77

ÚVOD

Problematika finanční gramotnosti (dále jen FG) představuje nedílnou součást každodenního života nás všech. Témata týkající se financí nás obklopují ze všech stran. Dluhy a zadlužení, představují jisté hrozby mnohých z nás. Paradoxně však velká část populace na dluh žije. Je možné rozlišit nedobrovolné a dobrovolné zadlužení. Nedobrovolně se člověk může zadlužit například v situaci, kterou neočekává a nemá pro ni připravenou patřičnou rezervu. Problémy jsou mnohdy řešeny půjčkou. Pak je tu však dobrovolné zadlužení, kdy si plánovaně půjčíme prostředky, abychom si mohli užívat, mohli žít. Tento současný trend patří k nynějšímu životnímu stylu, kdy žijeme z půjčených peněz, aniž bychom mysleli na budoucnost a jak budeme závazky splácet. Má to mnohdy fatální následky.

Chybějící základy FG způsobují fakt, že lidé nejsou schopni hospodařit, získávat a udržet své peníze. Důkazem toho je i stále stoupající křivka míry zadluženosti občanů. Lidé v mnoha případech nejsou schopni vyhodnotit výhodnost půjček, a v důsledku toho se často dostávají do finančních potíží spojených s neschopností splácet své závazky věřitelům. Nejen čeští občané velmi často čelí velkým problémům spojeným s exekucí nebo hůře osobním bankrotem a z tohoto vyplývá potřeba realizace výuky FG již na základních a středních školách. Česká republika patří k zemím, kde je FG zahrnuta v platných a povinných kurikulech. Výuka FG má především sloužit jako nástroj prevence před zadlužením. Otázkami zlepšení FG žáků se zabývala vláda České republiky již v roce 2005. Výsledkem se stal dokument *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*¹, tento dokument byl vládou schválen v roce 2007. Obsahem tohoto dokumentu jsou standardy a cíle, které stanoví především realizaci finančního vzdělávání (dále jen FV) žáků základních a středních škol. V návaznosti na rozvoj výuky FG žáků základních a středních škol bylo nezbytné pokrýt i vzdělávání budoucích učitelů v rámci studijních programů vysokých škol. Málokterý učitel se mohl setkat před rokem 2009 s FV v rámci své pregraduální přípravy.² Je prokazatelně nezbytné, že nemůže probíhat plnohodnotná výuka FG, pokud nejsou učitelé v tomto směru vzdělání. Nezbytností je také stálá aktualizace vybraných témat FG, neboť se jedná o dynamická témata, která se stále vyvíjejí. Tato práce se bude blíže zabývat výukou FG na základních školách. Kompletní práce bude sloužit jako jistá reflexe a hodnocení práce učitelů základních škol.

---

¹ Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách: Společný dokument [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2007 [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/SBFG_finalni_verze.pdf.

² HESOVÁ, A. Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2. vyd. 2013 978-80-87652-98-5.

V rámci práce bude vycházeno z rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV). Od 1. 9. 2013 je FG povinnou součástí vzdělávání ve všech základních a středních školách. FG je součástí RVP ZV, Rámcovým vzdělávacím programem pro gymnázia (dále jen RVP G) a Rámcovým vzdělávacím programem pro střední odborné školy (dále jen RVP SOS). FG je možné začlenit do výuky základních a středních škol několika způsoby. Témata týkající se financí se na druhém stupni základních škol realizují prostřednictvím několika vzdělávacích oborů.

Problematika financí úzce souvisí s vzdělávací oblastí Matematika a její aplikace, Člověk a svět práce, Člověk a jeho svět a Informační a komunikační technologie. FG je spojena nejen s teoretickými poznatky, ale především s praktickými aplikacemi a propojováním s běžnými situacemi, se kterými se setkáváme každý den. Řešení problémů a řešení aplikačních úloh je často realizováno prostřednictvím vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace. S využitím matematiky se žáci potýkají s řešením problémových úloh z praktického života. V rámci výchovy k občanství se s FG setkáváme nejčastěji. Celek Člověk, stát a hospodaření čítá několik témat týkajících se finančního vzdělávání. FV se promítá také v průřezových tématech. Mediální výchova zahrnuje mj. oblasti reklamy, kdy budou žáci schopni posoudit klamavou reklamu, či odhalit cenové triky. Dalším průřezovým tématem, který úzce souvisí s FV je Osobnostní a sociální výchova, v rámci zařazení obsahu tohoto průřezového tématu si žáci osvojí schopnost správného každodenního rozhodování, protože nejdříve člověk by mohl potvrdit, že jedno špatné rozhodnutí v oblasti financí může mít až fatální následky.

Hlavním cílem této práce bude vymezit a analyzovat výuku FG na druhém stupni základních škol realizovanou prostřednictvím vhodně zvolených výukových metod a učebních pomůcek, protože právě výukové metody a pomůcky mohou podpořit adekvátní výstupy, kterými budou žáci disponovat a mohou je pak využít v běžných životních situacích.

Hlavní cíl je následně podroben dílčím cílům, které jsou následující:

- popsat a vyjmenovat jednotlivé taxonomie výukových metod a učebních pomůcek;
- zjistit, jaké výukové metody a pomůcky využívají učitelé pro výuku FG;
- posoudit využití jednotlivých metod a pomůcek pro výuku FG;
- zhodnotit, jak učitelé a žáci vnímají důležitost finančního vzdělávání.

Práce bude rozdělena na dvě části. Teoretická část této práce bude systematicky rozdělena do kapitol a následných podkapitol. V první kapitole bude vymezena základní terminologie týkající se FG jako celku. Následně budou definovány výukové metody, blíže specifikovány budou metody, které jsou vhodné při realizaci výuky FG. Poslední část teoretické části se bude věnovat učebním pomůckám, které jsou vhodné a nápomocné při výuce FG.

Praktická část bude navazovat na teoretická východiska vycházející z faktů vymezených v teoretické části. Praktická část bude realizovaná ve dvou fázích. V první fázi budou osloveni učitelé, kteří se podílejí na FV žáků na druhém stupni. S ohledem na výsledky kvalitativního šetření bude realizována druhá část praktické části této práce, a to ve formě kvantitativního šetření v podobě dotazníku. V poslední části praktické části budou předloženy výsledky, které budou porovnány na základě předem stanovených výzkumných otázek.

V obou částech výzkumného šetření bude osloveno široké spektrum respondentů napříč celou Českou republikou.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Úvod do problematiky finanční gramotnosti a finančního vzdělávání

Tato práce se bude zabývat výuce FG na základních školách. Je proto nezbytné, vysvětlit a vymezení základních pojmů a problematiky, která úzce souvisí s tématy týkající se FG. Jde o aktuální téma, nýbrž je k dispozici široká škála definic a vysvětlení.

1.1 Vymezení pojmu gramotnost

Pojem gramotnost vychází z řeckého slova *gramma* v překladu písmeno, v hlubším významu se jedná o schopnost číst a psát v mateřském jazyce.³ Dříve byl za gramotného považován ten, který uměl číst a psát. V současnosti v souladu s rozvojem vzdělanosti jsou dovednosti jako čtení a psaní považovány za samozřejmé.

V současné době existuje pro pojem gramotnost několik platných definic. Jedna z nich označuje gramotnost jako *pojem, který se uplatňuje zejména tam, kde je kladen důraz na praktické uplatnění znalostí, dovedností a postojů v různých, se životem propojených souvislostech. Zvyšování dovedností v oblasti základních gramotností vytváří předpoklady k úspěšnému celoživotnímu učení i k tomu, aby žáci a mladí lidé zažívali úspěch ve škole i pracovním životě.*⁴

Pojem gramotnost je hojně využíván v mnoha oborech a odvětvích, pro představu se můžeme setkat s gramotností funkční, s počítačovou, zdravotní, sociální či ekonomickou. Pojmem se rozumí převážně fakt, že jsme obsahu porozuměli, že chápeme souvislosti a jsme schopni praktického využití. Je totiž nesmírně důležité naučené poznatky umět využívat v běžných souvislostech. Od tohoto se odvíjí skutečnost, že s gramotností pracuje i *Národní ústav pro vzdělávání*.⁵ V rámci platných kurikulárních dokumentů, týkajících se základního a středního vzdělávání se setkáváme s následujícími druhy gramotností.

Rozlišujeme několik druhů gramotností:⁶

- čtenářská gramotnost,
- matematická gramotnost,
- digitální gramotnost,

---

³ Pro vzdělávání: Co je gramotnost? Národní ústav pro vzdělávání [online]. [cit. 2020-10-16]. Dostupné z: <http://provzdelavani.nuv.cz/clanky/ze-zahranici/co-je-gramotnost>.

⁴ Gramotnosti. NÚV [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/gramotnosti-1>.

⁵ Národní ústav pro vzdělávání [online]. [cit. 2020-10-16]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/>.

⁶ Gramotnosti. NÚV [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/gramotnosti-1>.

- finanční gramotnost,
- přírodovědná gramotnost.

1.2. Pojetí finanční gramotnosti a její význam

FG byla v České republice v souladu s vzdělávací soustavou definovaná až v roce 2006. FG lze definovat různě. Nejčastěji se však setkáváme s definicí, která vychází ze společného dokumentu Systému budování finanční gramotnosti (dále jen SBFG) na základních a středních školách.

„Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.“⁷

V rámci revize SBFG došlo i k aktualizaci definice FG, která zní takto:

„Finanční gramotnost je souhrn znalostí a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím odpovědného finančního rozhodování.“⁸

Obecná a hodně zjednodušená definice líčí FG jako „osobní odpovědnost za hospodaření s penězi“⁹. Jedná se tedy o schopnost vycházet s penězi tak, abychom mohli zabezpečit sebe a svoji rodinu.

Nízká úroveň FG způsobuje mnohdy fatální následky, je tedy nezbytné zajištění FV populace. Vzhledem ke stále stoupající křivce ukazující míru zadlužení a potřebu osobních bankrotů je na místě stále zvyšovat FG u občanů.

FG v souladu s dokumentem Národní strategie finančního vzdělávání a jejich standardy rozlišujeme na základně třech hlavních složek, které ji tvoří – peněžní gramotnost, cenová gramotnost a rozpočtová gramotnost.¹⁰

Peněžní gramotnost se zabývá, jak je patrné ze samotného názvu penězi, jejich funkcí. Pod tímto tématem si lze představit mnohé, jako např. měnovou politiku, směnitelnost,

⁷ Finanční gramotnost [online]. [Cit. 15. 1. 2020]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=6055>.

⁸ HESOVÁ, Alena. Aktualizace Standardu finanční gramotnosti. RVP [online]. 28.11.2017 [cit. 2020-10-19]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/21620/aktualizace-standardu-financni-gramotnosti.html/>.

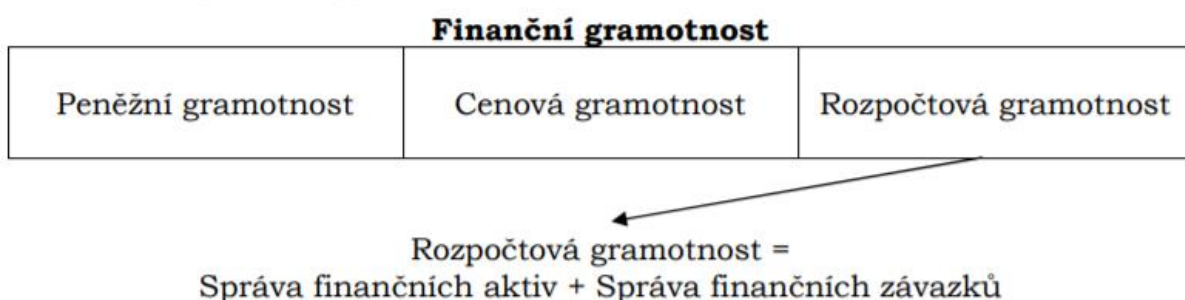
⁹ DVORÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA. Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 13.

¹⁰ Společný dokument Ministerstva financí ČR, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR: *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*. [online]. Prosinec 2007 [cit. 15.9.2020]. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/SBFG_finalni_verze.pdf.

bezhotovostní či hotovostní platební styk, tohle téma se také opírá o bankovní případně nebankovní instituce a s tím úzce souvisí nabídka finančních služeb, které jsou mnohdy pro klienty nevýhodné. Cílem je osvojení schopností, umět se v nabídkách finančních produktů orientovat, umět rozlišit, zda jsou výhodné, či nikoliv. Mnohdy se díky nevýhodnosti finančních produktů dostanou klienti do ještě větší finanční tísně, od které je malý krůček k exekucím. Jedná se o preventivní opatření v problematice týkající se zadlužení.¹¹

Obsahem cenové gramotnosti je především pochopení cenového systému, základny tržní ekonomiky, tedy vztahy mezi nabídkou a poptávkou. Nedílnou součástí jsou pojmy jako nominální či reálná cena peněz a rozdíly mezi nimi. Součástí jsou také úrokové sazby a poplatky. Nedílnou součástí je kompetence umět rozlišovat výši úrokových sazeb u úvěrů a hypoték, zde platí, že čím jsou úrokové sazby nižší je úvěr pro klienta výhodnější, to však neplatí u úrokových sazeb spořicíh účtů nebo termínovaných vkladů. Zde platí, že klienti očekávají vyšší úrokové sazby, protože chtějí zhodnotit a kumulovat své volné finanční prostředky.¹²

Třetí a poslední složkou FG je rozpočtová gramotnost. Jedná se o schopnost vést a udržovat osobní, popřípadě rodinný rozpočet v kladných číslech, můžeme zde zahrnout i správu příjmů a výdajů domácnosti. *Do rozpočtové gramotnosti zahrnujeme i správu finančních aktiv, tedy vklady, investice či spoření a finančních závazků, které představují leasingy, půjčky a úvěry. V obou případech jde převážně o schopnost porovnávat tyto produkty a vybrat z nabídky, která je na bankovních trzích široká, tu nejvýhodnější.*¹³

Obr. č. 1 Složky finanční gramotnosti¹⁴

¹¹ Tamtéž

¹² Tamtéž

¹³ Tamtéž

¹⁴ Tamtéž

1.3 Výsledky měření finanční gramotnosti

Jak již bylo řečeno orientace populace v tématech týkajících se FG není na dostačující úrovni, což mohou potvrdit i výsledky měření FG zaštitěné Ministerstvem financí České republiky (dále jen MFČR).

K poslednímu měření FG populace došlo v roce 2020. MFČR provedlo v lednu 2020 měření FG populace v ČR. Měření vychází z předchozích měření v roce 2010 a 2015. Měření tedy probíhá po pěti letech. Při porovnání výsledků lze vyhodnotit míru FG. Můžeme zde porovnat výsledky míry FG, zda postupně dochází ke zvyšování míry gramotnosti v souvislosti ke zvyšování důležitosti FV. V celkovém hodnocení došlo ke zlepšení tzv. ekonomické odpovědnosti, lidé se umí rozhodovat ve věcech týkajících se finančního trhu, lze však konstatovat, že z výsledků je patrné, že finanční znalosti vážnou. V domácnostech hospodaříme uvážlivěji, jsme také opatrnější při sjednávání smluv a jsme více informováni o svých právech. Stále však máme jisté mezery týkajících se důležitých pojmů z oblasti úvěrů a půjček, což je mnohdy zásadní.

Při srovnání výsledků měření z roku 2015 a 2020 bude vycházeno z výroční zprávy MFČR.¹⁵

Z výsledků měření FG z roku 2020 vyplývá, že úroveň FG, která se skládají z finančních znalostí a ekonomické zodpovědnosti, se od posledního měření 2015 mírně zvýšila. Výsledky jednoduchých příkladů poukazují na skutečnosti, že jsme na tom hůře se základními matematickými dovednostmi. Výsledky také prokázaly aktivnější přístup občanů k vlastním financím. Občané začali více spořit, stanovují si finanční cíle, dvě třetiny domácností si vytvářejí finanční rezervy pro případ ztráty. Mezi další uspokojujivé výsledky patří fakt, že se zvyšuje podíl lidí, kteří se před podepsání smlouvy radí s odborníky.

Avšak, výsledky prokázaly nevědomost pojmů, spojených s úvěry, jen pětina dotázaných dokázala vysvětlit pojem RPSN.

Tři čtvrtiny občanů aktivně využívají internetové bankovníctví, což je o 20 % více než při měření v roce 2015.

95 % osob předpokládá, že část důchodu bude financována státem, také od roku 2015 se zvýšil podíl těch, kteří si na stáří spoří prostředky, odkládají si prostředky na penzijní spoření.

---

¹⁵ Výsledky měření finanční gramotnosti 2020. Ministerstvo financí [online]. 25.6.2020 [cit. 2020-09-21]. Dostupné z: <https://financniagramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2020/vysledky-mereni-financni-gramotnosti-20-3286>.

Celkové hodnocení výsledků prokazuje mírné zlepšení FG populace, míra křivky zadluženosti a počet osobních bankrotů tomu však zdaleka neodpovídají, proto je zařazování finančního vzdělávání a přikládání důležitosti finančnímu vzdělávání namísto.

1.3.1 Shrnutí vybraných částí výsledků měření finanční gramotnosti

V této kapitole dojde ke konkrétnímu shrnutí vybraných částí výsledků měření FG. Vybraná odvětví, která byla použita pro předmět tohoto shrnutí se shodují s nově aktualizovanými tématy, která jsou součástí vzdělávacího obsahu FG. Témata jsou vymezena ve Standardech finanční gramotnosti (Příloha č.1). Standardy předkládají obsah vzdělávacího procesu v následujících tematických okruzích¹⁶:

- peníze,
- hospodaření domácnosti,
- finanční produkty,
- práva spotřebitele.

Rozpočet¹⁷

Dle výsledků si rozpočet sestavuje 43 % domácností, z toho 83 % jej vytváří pravidelně. Zbylých 57 %, kteří si rozpočet nevytváří, uvádějí jako důvody zbytečnost a nepotřebnost. Z výsledků také vyplývá, že zodpovědnější přístup k financím mají starší lidé a ženy.

V rámci finančního plánování si trvalé příkazy nastavuje 70 % respondentů, bankovní aplikace ke sledování pohybů na účtu využívá 46 %, častěji lidé s vyšším vzděláním. Finanční cíle si stanovuje 41 % Čechů, a to zejména rodiny s dětmi a lidé s vyššími příjmy. Střední generace touží po splacení hypotéky, mladí lidé po pořízení vlastního bydlení, muži po koupi nového auta a ženy touží po cestování. Dvě třetiny populace si pro splnění svých finančních cílů začalo spořit.

---

¹⁶ HESOVÁ, Alena. Aktualizace Standardu finanční gramotnosti. RVP [online]. 28.11.2017 [cit. 2020-10-19]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/21620/aktualizace-standardu-financni-gramotnosti.html> / s. 5.

¹⁷ Výsledky měření finanční gramotnosti 2020. Ministerstvo financí [online]. 25.6.2020 [cit. 2020-09-21]. Dostupné z: <https://financniagramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2020/vysledky-mereni-financni-gramotnosti-20-3286>.

Rezervy¹⁸

Schopnost Čechů reagovat na menší akutní výdaje mělo v lednu 2020 73 %. Ustát výpadek měsíčních příjmů by dokázalo 62 %, což je o 7 % více než při měření v roce 2015. Přesto, že většina lidí se za poslední rok nedostala do situace, v níž by jejich příjmy nepokrývaly životní náklady, má 69 % připraveno řešení takové situace. Avšak od roku 2015 se o 5 % zvýšil podíl těch, kteří je připraveno nemají (27 %). 9 % respondentů si nespoří, tento výsledek od posledního měření klesl o 10 %. Téměř polovina Čechů spoří doma v hotovosti, a tento podíl od roku 2010 roste. Většina populace spoléhá na státní důchod, kvůli zajištění na stáří si velká část populace spoří v hotovosti, nedílnou součástí představuje penzijní připojištění.

Finanční produkty¹⁹

Česká populace aktivně využívá běžný účet, spořicí účet nebo penzijní připojištění má 50 % populace. Občané si před pořízením finančních produktů porovnávají nabídky více společností. Při rozhodování se lidé řídí doporučeními od známých, informacemi získaných na pobočkách bank či z informací získaných na internetu. 55 % populace dokáže definovat rozdíl mezi kreditní a debetní kartou, což je dvakrát více než v roce 2015. Pětina Čechů využívá kreditní kartu, nejčastěji ji lidé využívají jako finanční rezervu, při jejím využití splní závazky zpravidla v bezúročném období. Od roku 2010 nadále roste počet občanů, kteří aktivně využívají internetbanking.

Úvěry²⁰

Většina dotazovaných lidí, kteří si berou úvěr jej využívají na financování bydlení. Krátkodobé úvěry např. na nákup vánočních dáreků by si 82 % Čechů rozhodně nevzalo. 87 % populace je zodpovědná při placení svých závazků. Znalosti základních termínů se od roku 2010 zvyšují, výsledky měření znalostí týkající se úvěrů však nejsou ideální. Při výběru úvěrů by si ten nejvýhodnější vybrala pouze čtvrtina lidí. 6 % lidí nesdílí všechny své závazky se svým partnerem v domácnosti.

---

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ Tamtéž

²⁰ Tamtéž

Ochrana spotřebitele na finančním trhu²¹

Více než polovina respondentů si před podpisem smlouvy pečlivě projde její znění. Mnohem obezřetnější jsou lidé s vyššími příjmy a vzdělání lidé, opatrněji k podpisu smluv přistupuje i střední vrstva populace. V případě potíží se splácením úvěrů by se šlo poradit 46 % Čechů. Většina lidí správně vymezila termíny týkající se oddlužení a osobních bankrotů.

1.4 Pojetí finančního vzdělávání v rámci kurikulárních dokumentů

Vzdělávání v oblasti financí představuje v dnešní době nezbytnou součást vzdělávacích obsahů. FG nese zásadní význam, právě proto, že by každý občan měl mít jisté povědomí o tom, jak hospodařit s peněžními prostředky. Výuka FG představuje jistou míru prevence před zadlužením. FG je součástí vzdělávacího kurikula základních i středních škol.

ČR reaguje obdobně jako jiné vyspělé země na potřebu FV. Podobně jako v jiných zemích představuje FG povinný článek v platných kurikulech. FV představuje jednu z mnoha oblastí, která je podložena vládou schválenou strategií. Aktualizovaná verze Národní strategie finančního vzdělávání²² (dále jen NSFV) byla schválena v lednu 2020. Tato verze nahrazuje dosavadní aktualizovanou strategii z roku 2010²³.

FV dětí a mládeže, tedy výuka FG na základních a středních školách, která již deset let probíhá, nadále pokračuje dle stávající strategie. Nově aktualizovaná verze NSFV 2.0 rozšiřuje své znění týkající se finančního vzdělávání o vybrané skupiny dospělé populace, zejména pak na sociálně ohrožené skupiny, seniory, lidé čerpající pomoc v hmotné nouzi, nezaměstnané. Dále se zaměřuje na občany, kteří těmto znevýhodněným pomáhají např. sociální pracovníky, zaměstnance úřadu práce či policisty.²⁴

Na základě všech okolností a stále se zvyšující aktuálnosti tématu FG vydala vláda v roce 2005 usnesení č. 1594, na jeho základě vznikly dokumenty, zachycující a regulující oblasti finančního vzdělávání. Jedním z dokumentů, který slouží jako muštr pro posílení výuky

---

²¹ Tamtéž

²² Národní strategie finančního vzdělávání 2.0. Metodický portál RVP [online]. [cit. 2020-09-21]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>.

²³ Národní strategie vzdělávání 2010. RVP [online]. [cit. 2020-10-16]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>.

²⁴ Národní strategie finančního vzdělávání 2.0. Metodický portál RVP [online]. [cit. 2020-09-21]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>.

finanční gramotnosti na základních a středních školách jsou *Standardy finanční gramotnosti*. Cílem tohoto dokumentu je především vymezit cílový stav FG.²⁵

MFČR zveřejnilo v 20. 7. 2017 revidovaný Standard FG. V rámci revize došlo především k posílení témat, jako je bezhotovostní placení, ochrana osobních údajů, kritické zhodnocení nabídky služeb a zboží, sestavení rozpočtů, porovnávání majetku a závazků a úročení, porovnávání finančních produktů, krátkodobé a dlouhodobé plánování a rizika dosažených cílů, zabezpečení na stáří, vznik a rizika půjček, důsledky nesplácení a řešení zadlužení a předlužení.²⁶

Aktuálně by již revidované verze těchto Standardů by měly mít své zastoupení i v RVP ZV a následně pak v jednotlivých školních vzdělávacích programech (dále jen ŠVP). V minulosti nebyly obsahy finanční gramotnosti plně zahrnuty do RVP ZV, důvodem bylo špatné načasování vzniku RVP ZV a Standardů finanční gramotnosti. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) však doporučovalo jednotlivým školám pro svou důležitost zařazovat FG do učebních osnov již dříve.

FV v ČR má tzv. dvou pilířovou strukturu. Jeden pilíř FV zasahuje žáky v počátečním vzdělávání, druhý pilíř směřuje ke vzdělávání dospělých. Pro FV žáků je pak určujícím dokumentem klíčovým dokumentem SBFG na základních a středních školách, který obsahuje *Standardy finanční gramotnosti*.²⁷ Standardy finanční gramotnosti vymezují cíle úrovně FG pro základní vzdělávání, to je rozděleno na vzdělávání pro první stupeň a pro druhý stupeň. Vzdělávání pro střední školy, odpovídá vzdělávání dospělého občana. Tyto standardy jsou již obsaženy v RVP G a RVP SOV. Z toho vyplývá, že FG je povinnou součástí ŠVP středních škol.

Klíčové pro tuto práci jsou však základní školy, v rámci práce bude klíčová část týkající se základních škol. Zpracování Standardů finanční gramotnosti se blíží zpracování vzdělávacího obsahu v RVP ZV. Jednotlivé obsahy představují doporučené učivo a dílčí výsledky uvádějí očekávané výstupy. FV pro základní školy je rozděleno dle tematických okruhů: peníze, hospodaření domácnosti, finanční produkty a práva spotřebitele.

---

²⁵ Metodický portál RVP: Standardy finanční gramotnosti - Finanční gramotnost: SYSTÉM BUDOVÁNÍ FINANČNÍ GRAMOTNOSTI [online]. Praha [cit. 2020-09-15]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/artefact.php?artefact=60773&view=6055&block=34065>.

²⁶ Standard finanční gramotnosti, revidované znění. Národní ústav pro vzdělávání [online]. [cit. 2020-09-21]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/standard-fg>.

²⁷ HESOVÁ, Alena. Aktualizace Standardu finanční gramotnosti. RVP [online]. 28.11.2017 [cit. 2020-10-19]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/21620/aktualizace-standardu-financni-gramotnosti.html/>

2 Vymezení výukových metod

Výukové metody představují především systém vyučovacích činností učitele, jeho učebních aktivit a učebních aktivit žáka, které jsou zaměřené na dosažení cíle a vyučujícím předem stanovené. Mnozí autoři vnímají výukové metody jako „*cestu k dosažení stanoveného cíle*“.

Pojem *metoda* je odvozeným z řeckého *meta hodos*, což v překladu znamená „*cesta směřující k cíli*“²⁸ Obecně řečeno se výukovými metodami rozumí všechny uspořádané výukové činnosti učitele, které napomáhají ke správnému dosažení vzdělanosti žáků. Nezbytnou součástí ke správnému fungování edukace a dosažení výukových cílů je spolupráce mezi učitelem a žákem. Je proto nezbytné, aby učitel vždy v úvodu hodiny seznámil žáka s cílem hodiny. Žákům musí být zřejmá důležitost probíraného učiva a jeho další využití.

Výuková metoda není představována jako izolovaný prvek, je plně začleněna do edukačního systému, díky němuž výchova a vzdělávání naplňuje svůj cíl.²⁹ Při porovnání široké nabídky výukových metod nelze označit nějaké výukové metody za špatné, či dobré. Není možné doporučit inventář metod, které používat opakovaně, a které nikoliv. Vždy závisí především na tom, do jaké výukové situace je výuková metoda zvolena. Významný český didaktik Lubomír Mojžíšek, jehož přední činností byly právě výukové metody, definuje hlavní vlastnosti výukových metod dle účinnosti. Ve svých publikacích nevyklučuje fakt, že úzce spjata se správným zvolením výukové metody je cíl hodiny a aktuální situace v hodině. Za didakticky účinnou považuje výukovou metodu, která:³⁰

- je informativně nosná, tj. předává nebo zprostředkuje plnohodnotné informace a dovednosti, obsahově nezkreslené;
- je formativně účinná, tj. rozvíjí poznávací procesy;
- je racionálně i emotivně působivá, tj. strhne, aktivuje žáka k prožitku učení a poznávání;
- respektuje systém vědy a poznání a vede žáky k vědeckému světovému názoru;
- je výchovná, tj. rozvíjí morální, sociální, pracovní a estetický profil žáka;
- je přirozená ve svém průběhu a důsledcích;
- je použitelná v praxi, ve skutečném životě, přibližuje školu životu;

---

²⁸ ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024745909. s. 126.

²⁹ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024741000. s. 7.

³⁰ MOJŽÍŠEK, L. *Vyučovací metody*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 3. vyd. 1998. s. 22.

- je adekvátní k žákům;
- je adekvátní k učitelům;
- je didakticky ekonomická;
- je hospodárná, finančně ekonomická;
- je hygienická.

2.1 Vývoj výukových metod

Výukové metody prošly dlouhým historickým vývojem. Změny vždy závisely na aktuálním období, historicko-spoločenských souvislostech či pojetí školy. Výukové metody plnily především funkci předávání informací, dovedností, byly realizovány především napodobováním, vyprávěním či vysvětlováním.

Počátky výukových metod sahají do období Antiky, kdy bylo vzdělání poskytováno pouze chlapcům. Využívaly byly převážně individuálně organizované formy výuky, kdy se učitel věnoval pouze jednomu žákovi, což nebylo příliš efektivní. V antickém Řecku a Římu byla hojně využívána výuková metoda v podobě přednášek a dialogů. Z tohoto období vychází sokratovská metoda, tedy metoda založená na principu, při kterém díky nápomocným otázkám žáci přijdou na výsledek sami. Díky této metodě si mohou žáci uvědomit své chyby a v dalších příkladech se chybám vyvarovat. Další metodou, pro kterou je kolébkou antika je metoda didaktických her. Antičtí filosofové Platón a Aristoteles kladli velký důraz na učení prostřednictvím hry.

K rozvoji výukových metod přispěl římský pedagog M. F. Quimtilianus, ten vyučování rozdělil do tří kroků, podle kterých by se mělo postupovat pro největší efektivitu. První krok byl napodobování, následovalo teoretické poučení a v posledním kroku procvičení. Tyto myšlenky sepsal do publikace *Dvanáct knih o výchově řečníka*.³¹

Následující období středověku nepřineslo do vývoje výukových metod razantní pokrok. Rozvíjející se křesťanství přispělo k proniknutí slovních metod, kdy se žáky učili zpaměti církevní texty, kterým nerozuměli. V období 14. – 16. století dochází k prvním rozvojovým přelomům v tématu výukových metod. Důležité změny v organizaci vzdělávání přicházejí s osobností Jana Amose Komenského. Učitel národů, jak je Komenskému přezdíváno, prosazoval metodu poznávání a následného napodobování. Dále kladl důraz na slovně názornou

---

³¹ ZORMANOVÁ, Lucie. Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024741000. s. 22.

koncepti výuky. Klíčová pro něj byla didaktická zásada názornosti. Čím více smyslů při učení zapojíme, tím více si danou problematiku osvojíme. S touto zásadou souvisí i model pyramidy učení, který v roce 1992 vytvořil S. Shapiro³². Myšlenka spočívá v přiřazení procentuálních hodnot zapamatování poznatků s použitím vybraných výukových metod:

- přednáška 5 %,
- čtení 10 %,
- metody 20 %,
- demonstrace 30 %,
- diskuze ve skupinách 50 %,
- praktické cvičení 70 %,
- vyučování ostatních 90 %.

Na tuto pyramidu navazují i mnohé výsledky výzkumů zveřejněných v prezentacích Masarykovy Univerzity. Dle výsledků je prokazatelné následující:

- 5 – 10 % osvojení učiva, když slyšíme,
- 15 % toho, co vidíme,
- 20 % učiva, které současně vidíme a slyšíme.
- 40 % učiva, o které diskutujeme,
- 80 % toho co přímo zažijeme či uděláme,
- 90 % učiva, které učíme druhé.

Tyto fakta uznával i Jan Amos Komenský, který přejal výrok, který praví: „*Nic, není v rozumu, co předtím neprošlo smysly.*“³³ Základním didaktickým zákonem je požadavek učit všemu příkladem a praxí, proto ve výuce prosazoval vycházet z poznání skutečností. Žák pomocí učitele odvozuje obecné závěry a poznatky vyplývající pro praxi.³⁴ Jan Amos Komenský také zdůrazňuje princip systematickosti, je nezbytně důležité tzv. „řetězení“ veškerého učiva. Hlavním rysem je provázání učiva nejen v jednotlivých předmětech, ale provázanost v mezipředmětové rovině. Při osvojování nových poznatků je také nezbytné postupovat od jednoduššímu ke složitějšímu, od konkrétního k abstraktnímu. Komenský také přišel s názorem, kdy by se měli v první řadě využívat smysly, poté paměť, myšlení a v poslední řadě jazyk a ruka.³⁵ Vytyčuje tři základní výukové metody, které se dle dnešní klasifikace řadí k logickým metodám. Vynalezl výukovou metodu analytickou, tedy

---

³² KALHOUS, Z. a OBST, O. Školní didaktika. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X. s. 308.

³³ Tamtéž s. 24

³⁴ Tamtéž

³⁵ Tamtéž s. 25

metodu rozkládací, ta umožňuje odkrýt části celku. Dále metodu syntetickou, tedy metodu sestavovací, jež umožňuje pochopit věc jako celek jako celek pomocí pochopení jeho částí a v poslední řadě metodu synkritickou, jinak řečeno srovnávací.³⁶ Komenský jako první přišel s myšlenkou, že výukové metody by měly být úměrné věku dítěte.

Dalším významným mezníkem ve vývoji výukových metod je další významná osobnost pedagogiky Johann Friedrich Herbart. Počátek 19. století byl silně ovlivněn tzv. herbartovskou školou. Herbartovo myšlení vycházelo z teorie, kdy by výuka měla probíhat ve čtyřech fázích³⁷:

- jasnost, seznámení s novým učivem,
- asociace,
- systém začleňování nových poznatků,
- metoda praktického využití.

Základem vyučování podle Herbartu jsou žákovi představy a zkušenosti, které je nutno rozvíjet a doplňovat. V herbartovské škole se využívaly nejčastěji metody výkladu, vysvětlování, popisu, názorně demonstrační metody, práce s učebnicí a textem.

20. století se neslo v duchu reformy. Žák již nemá plnit funkci pasivního článku výuky, nýbrž se má plně zapojovat do plnění cílů výuky. Do popředí se dostávají výukové metody, které podporují aktivní zapojení žáků do výuky, např. rozhovor, diskuze, problémová metoda, laboratorní cvičení.

Dalším, kdo přináší nové teorie, které jsou zcela zásadní pro tehdejší školství, je John Dewey. Přináší se svými teoriemi zcela zásadní zásahy do tehdejšího školství. Jeho koncepce se staly výchozí pro problémové a projektové metody. Podstatou problémové metody je nesdělování hotových poznatků žáků, vedením je samostatně, či pod vedením učitele přivést logickým myšlením ke správnému řešení. Při tezi John Deweye bylo klíčové praktické vyučování, žáci měli k závěrům dojít přes řešení problémových situací. Učitel se v této fázi výuky mění v poradce a učebnice v příručku. Lze mluvit o předvoji alternativních škol, např. pedagogika M. Montessori, která rází heslo *Pomoz, abych to dokázal sám*³⁸. Základní metodou je zde samostatná práce žáků.

Jak je patrné, dostáváme se k alternativním školám mezi, které patří např. Daltonská škola, Ta se vyznačuje převážně tím, že si zde žáci osvojují učivo samostudiem, postupují podle

---

³⁶ Tamtéž

³⁷ Tamtéž

³⁸ ZELINKOVÁ, Olga. *Pomoz mi, abych to dokázal: pedagogika Marie Montessoriové a její metody dnes*. Praha: Portál, 1997. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7178-071-5.

stanoveného časového harmonogramu. Žáci o tom, co mají splnit uzavírají s učitelem smlouvy. Žák se snaží vyhledávat si informace potřebné k výuce sám, učitel pak následně ověří, zda byla dodržena smlouva.

V koncepci Jenského plánu platí výukové metody stavěné na volné práci. Podobně jako u Daltonské školy pracují žáci na základě vytvořených plánů, které tu zastupují klasické rozvrhy hodin. Pro Jenský plán jsou typickými výukovými metodami hry, či rozhovor.

2.2 Klasifikace výukových metod

Prostřednictvím předchozí kapitoly týkající se vývojem výukových metod došlo k nastínění jednotlivých metod a jejich použití pro účely vzdělávání. V publikacích věnovaných výukovým metodám je dostupná velká škála jejich klasifikací. Pro předmět této práce bylo vybráno několik druhů klasifikací. Jednotliví autoři klasifikovali jednotlivé výukové metody dle různých hledisek a činitelů. Mezi jedno z nejzákladnějších rozdělení výukových metod jsou metody tradiční a alternativní. Tradiční výukové metody představují soubor výukových metod ustálených mnoho let praktikovaných a vyzkoušených.

Velmi známé členění tradičních výukových metod je dělení výukových metod dle I. J. Lernerova z roku 1986, jde o pět obecných metod výuky podle stupně aktivity žáka a charakteru poznávacích činností:³⁹

- informačně-receptivní metoda,
- reproduktivní metoda,
- metoda problémového výkladu,
- heuristická metoda,
- výzkumná metoda.

Nejčastěji využívanou bývá komplexní klasifikace základních výukových metod Josefa Maňáka.⁴⁰ Jedná se o komplexní klasifikaci, která je dělena zejména z hlediska poznání – aspekt didaktický; z hlediska aktivity a samostatnosti žáků – aspekt psychologický; z hlediska fází výuky – aspekt procesuální; z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický a z hlediska

---

³⁹ ZORMANOVÁ, Lucie. Obecná didaktika: pro studium a praxi. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024745909.

⁴⁰ MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. Výukové metody. Brno: Paido, 2003. ISBN 8073150395. s.49.

výukových forem a prostředků – aspekt organizační. Následující členění se taktéž zabývá vzájemnou komunikací mezi učitelem a žákem – aspekt interaktivní.⁴¹

A) Metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků – aspekt didaktický:

Metody slovní:

- a) Monologické metody – vysvětlování, výklad, přednáška;
- b) Dialogické metody – rozhovor, dialog, diskuze;
- c) Metody písemných prací – písemná cvičení, kompozice;
- d) Metody práce s učebnicemi či knihou.

Metody názorně-demonstrační:

- a) Porovnání předmětů a jevů;
- b) Předvádění;
- c) Demontrace statických obrazů;
- d) Projekce statická a dynamická.

Metody praktické:

- a) Návětr pohybových a pracovních dovedností;
- b) Laboratorní činnost žáků;
- c) Pracovní činnost;
- d) Grafické a výtvarné činnosti.

B) Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků – aspekt psychologický:

Metody sdělovací;

Metody samostatné práce žáků;

Metody badatelské, výzkumné;

C) Charakteristika metod z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický:

Postup srovnávací;

Postup induktivní;

Postup deduktivní;

Postup analyticko-syntetický.

D) Varianty metod z hlediska fází výchovně-vzdělávacího procesu – aspekt procesuální:

Metody motivační;

Metody expoziční;

---

⁴¹ ZORMANOVÁ, Lucie. Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024741000. s. 14.

Metody fixační;

Metody diagnostické;

Metody aplikační.

E) Varianty metod z hlediska výukových forem a prostředků – aspekt organizační:

Kombinace metod s vyučovacími formami;

Kombinace metod s vyučovacími pomůckami;

F) Aktivizující metody – aspekt interaktivní:

Diskusní metody;

Situační metody;

Inscenační metody;

Didaktické hry;

Specifické metody.

Poměrně novou, hojně využívanou klasifikací je kombinovaný pohled na výukové metody.⁴² Autoři Maňák a Švec (2003)⁴³ klasifikaci zaměřili převážně na stupňující se složitost edukace. V souladu s touto klasifikací může docházet ke sjednocení výukových metod a organizačních forem.

A) Klasické výukové metody:

- i. metody slovní – vyprávění, vysvětlování, přednáška, práce s textem, rozhovor;
- ii. metody názorně-demonstrační – předvádění a pozorování, práce s obrazem, instruktáž;
- iii. metody dovednostně-praktické – napodobování, manipulování, laborování a experimentování, vytváření dovedností, produkční metody.

B) Aktivizující metody:

- i. metody diskusní;
- ii. metody heuristické, řešení problémů;
- iii. metody situační;
- iv. metody inscenační;
- v. didaktické hry.

---

⁴² ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024745909. s. 128.

⁴³ MAŇÁK, J. a V. ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.s. 49.

- C) Komplexní výukové metody:
- i. frontální výuka;
  - ii. skupinová a kooperativní výuka
  - iii. partnerská výuka;
  - iv. individuální a individualizovaná výuka;
  - v. samostatná práce žáků;
  - vi. kritické myšlení;
  - vii. brainstorming;
  - viii. projektová výuka;
  - ix. výuka dramatem;
  - x. otevřené učení;
  - xi. učení v životních situacích;
  - xii. televizní výuka;
  - xiii. výuka podporovaná počítačem;
  - xiv. sugestopedie a superlearning;
  - xv. hypnopedie.

V souladu s tématem této práce bude využíváno především dělení výukových metod na klasické, aktivizující a komplexní, kdy komplexní dělení představuje spíše organizační formy výuky, které budou zahrnuty ve výzkumném šetření spíše okrajově. Současně v rámci pojetí metodologie bude využit přístup k vymezení dílčích výukových metod právě dle autorů Maňák a Švec.

V následující kapitole bude navázáno na přímé využití výukových metod v oblasti výuky FG.

3 Metody výuky finanční gramotnosti

Cílem této práce je vymezení a následné zhodnocení výběru vhodných výukových metod v rámci výuky FG na druhém stupni základních škol. Výuková metoda by měla být vybírána tak, aby jejím prostřednictvím byl učitel schopný předat žákům požadované vědomosti

a oni je nejenom převzali, ale aby je především uměli správně využít v běžných situacích. Během vyučování lze využít několik vyučovacích metod zároveň, je však důležité, aby si učitel výběr metod promyslel již při přípravě vyučovací hodiny. Výukovou metodu ovlivňují logické, psychologické, didaktické zákonitosti vzdělávacího procesu, cíle a úkoly výuky, obsah a metody daného oboru, fyzické a psychické požadavky žáka, zvláštnosti třídy, vnější podmínky a v neposlední řadě osobnost učitele. Výběr vhodné metody souvisí s celkovým rozvojem a formováním osobnosti žáka.⁴⁴

V předchozí kapitole byla definována výuková metoda, její charakteristické rysy a vlastnosti, následně vývoj výukových metod, který byl promítnut v nejpoužívanějších taxonomiích výukových metod.

Výběr a doporučení vhodných výukových metod bude vycházet z *Metodického doporučení pro výuku finanční gramotnosti*.⁴⁵ Tento strategický dokument se zabývá významem a principy FV, rolí jednotlivých subjektů ve FV a prezentuje akční plán pro FV v České republice.⁴⁶ Jeho autorka Alena Hesová za spolupráce Evy Zelendové také vytvořily metodickou příručku *Finanční gramotnost ve výuce*.⁴⁷ Obě publikace na sebe navazují a jsou vzájemně propojeny.

3.1 Aplikace výukových metod do výuky finanční gramotnosti

Pro bližší specifikaci konkrétních výukových metod využitelných při výuce FG bude vycházeno z autorů Maňák a Švec (2003)⁴⁸ a jejich taxonomii výukových metod. Autoři výukové metody rozdělili na klasické výukové metody, aktivizující výukové metody a komplexní výukové metody. Při pohledu na tuto revidovanou taxonomii těchto dvou autorů

---

⁴⁴ MAŇÁK, J. a V. ŠVEC. Výukové metody. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

⁴⁵ HESOVÁ, A. Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 1. vyd. 2013.

⁴⁶ Tamtéž

⁴⁷ HESOVÁ, A., ZELEDOVÁ, E. Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 1. vyd. 2011.

⁴⁸ MAŇÁK, J. a V. ŠVEC. Výukové metody. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

se jedná o kombinovaný přístup výukových metod a organizačních forem. Následně budou vymezeny již konkrétní výukové metody týkající se FV dle této klasifikace.

3.1.1 Klasické výukové metody při výuce finanční gramotnosti

Dle Maňáka (1967)⁴⁹ představují nejdůležitější skupinu metod – metody slovní. Důkazem je fakt, že slovní metody zpravidla doprovázejí i ostatní metody. Od počátku existence lidstva představuje jako nástroj dorozumívání a komunikace řeč a ta se skládá ze slov.

Při využití slovních metod je hlavním předpokladem srozumitelnost. Učitel musí žáky vždy patřičně zaujmout, aby bylo možné splnit výukové cíle. Jako nevýhodu slovních metod je chápána komunikační jednostrannost, což je v konkrétních situacích zachycováno žákovou pasivitou.

Do skupin slovních metod jsou autory zařazovány metody vypravování, vysvětlování, přednášky, ale i práce s textem a rozhovor.

Z oblasti slovních metod lze ve výuce FG kromě obecného využití slovních metod metody práce s textem. *Práce s textem* představuje široké zastoupení v souladu s FV. Nepřečtení smluv, či přehlédnutí poznámky pod čarou dostalo do problému mnohé z nás. Cílem této metody je především vzbudit v žácích rozvoj kritického myšlení. Nepochybné využití má metoda práce s textem v souvislosti s FG i v mezipředmětových vztazích. I obsahem slohové a komunikační výchovy může být správná formulace smlouvy. Součástí práce s textem je také práce s učebnicí. Dnes je k dispozici široká paleta učebnic zabývajících se FG. Vybrané tituly učebnic pro druhé stupně základních škol jsou součástí této práce.

Další skupinou, která je součástí klasických výukových metod je *metoda názorně-demonstrační*. Tyto metody při osvojování učiva zdůrazňují zásadu názornosti. Při využití těchto metod učitel využívá názorné učební pomůcky. Názorně-demonstrační metoda je obdobně jako slovní metoda založena na žákově pasivitě. Při FV lze využít nabídku výukových videí, či dostupných výukových pořadů. Vybrané audiovizuální učební pomůcky jsou součástí této práce.

Poslední složku klasických výukových metod jsou metody zaměřující se na praktické uplatnění, tedy *metody dovednostně-praktické*. Provedené výzkumy uvádějí, že si pamatujeme více, když si danou věc vyzkoušíme. V rámci FG dochází v rámci těchto metod k opakování učiva, či k praktickým cvičením, př. Žáci vypracují osobní rozpočet.

---

⁴⁹ MAŇÁK, J. Vyučovací metody. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1967.

3.1.2 Aktivizující metody při výuce finanční gramotnosti

Aktivizační metody podporují aktivní účast ve výuce a výrazné zapojení do výukových aktivit. Finanční svět představuje jistou variabilitu. Neustále se mění a vyvíjí, což je informace, se kterou musí počítat i učitelé FG. Připravené materiály si žádají častou kontrolu a aktualizaci, protože zde více než jinde platí, že co platí dnes, nemusí platit zítra. Úkolem učitelů je především naučit žáky finančně myslet. FV je orientované na rozvíjení dovedností pro život, a proto by mělo z běžného života vycházet.⁵⁰

FV spočívá převážně v tom, umět se správně rozhodnout, je tedy na místě využití takových výukových metod, které umožňují autentický prožitek.⁵¹

Jak již bylo uvedeno výše mnohem více si žáci zapamatují, když jistou věc prožijí, vyzkouší si ji a vzhledem tomu, že výuka FG představuje převážně praktické dovednosti, je právě na místě využití aktivizujících metod.

Z výsledků dotazníkového šetření metodického portálu RVP⁵² je patrné, že učitelé na druhém stupni využití aktivizujících metod příliš nevyhledávají, tuto skutečnost mnohdy obhajují velkou časovou náročností na přípravu a realizaci.

Aktivizující výukové metody představují výukové postupy, které jsou založeny na řešení problémových situací v problémových situacích ve vyučování.⁵³ Tyto metody působí na žáky stimulačně a podporují rozvoj tvořivého myšlení.⁵⁴

Mezi jedny z využitelných a zároveň doporučovaných⁵⁵ aktivizačních metod jsou *heuristické metody*. Heuristické metody, mnohdy označovány za metody výzkumu, či metody objevování. V literatuře je možné se v souvislosti s heuristickými metodami setkat s označením učení s objevováním. Žáci jsou vedeni k tomu, aby našli řešení. Úkolem učitele je při využití této metody především dobře položit otázku a specifikovat výzkumný problém. Další důležitou věcí je přizpůsobit náročnost výzkumného problému žákům. Žáci často pracují s metodou pokus-omyl a využitím vlastního odhadu. Své kroky staví na prekonceptech. Učitel v souladu

---

⁵⁰ HESOVÁ, A., ZELEDOVÁ, E. Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 1. vyd. 2011. s.9.

⁵¹ Tamtéž s. 10

⁵² Výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na používání běžných i aktivizačních metod a organizačních forem učiteli v současné době na našich školách. RVP [online]. 2.9.2008 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/2588/>.

⁵³ PECINA, Pavel a Lucie ZORMANOVÁ. Metody a formy aktivní práce žáků v teorii a praxi. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4834-8.

⁵⁴ LOKŠOVÁ, I. Koncepcia tvorivého vyučovania. Brno: Konvoj, Pedagogická orientace, 3/2002.

⁵⁵ HESOVÁ, A., ZELEDOVÁ, E. Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 1. vyd. 2011.

s těmito metodami zůstává ve funkci navigátora, kdy průběžně kontroluje žáky. Formou vysvětlování přivádí žáky ke správnému řešení.

Inscenační metody v rámci výuky FG spočívá v simulaci situací, do kterých se může žák v běžném životě dostat – hraní rolí. Prostřednictvím těchto metod dochází k řešení problémových úloh. Inscenační metody žákům poskytnou situaci prožít. Ve výuce lze metodu použít při hraní rolí, kdy žáci zastávají např. role členů rodiny, kupujícího, nebo prodávajícího.

Posledním článkem aktivizačních metod vhodných při výuce FG jsou *didaktické hry*. Ve finančním světě představují didaktické hry atraktivní simulaci rozmanitých životních situací.⁵⁶ K výuce FG jsou k dispozici deskové hry, které jsou vnímány jako jedna z možností učebních pomůcek. Vybrané deskové hry a jejich specifika jsou součástí čtvrté kapitoly této práce. Jako nevýhodu využití didaktických her ve výuce lze považovat počáteční vysoké náklady, časová náročnost a nemožnost efektivně zapojit celou třídu. U žáků jsou však vyučovací hodiny, ve kterých mohou hrát hry či soutěžit atraktivní a mnohem více je baví, čemuž odpovídají i výsledky dotazníkového šetření RVP⁵⁷.

---

⁵⁶ HESOVÁ, A., ZELENDOVÁ, E. Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 1. vyd. 2011. s. 11.

⁵⁷ Výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na používání běžných i aktivizačních metod a organizačních forem učitelů v současné době na našich školách. RVP [online]. 2.9.2008 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/2588/>.

4 Učební pomůcky při výuce finanční gramotnosti

Vzhledem k tomu, že se finanční svět stále vyvíjí a mění, je nezbytná neustávající aktualizace a volba učebních pomůcek. Ke správným výsledkům vzdělávání jsou nezbytné vhodné výukové metody, ale jistou funkci plní i vhodně zvolené učební pomůcky. Učební pomůcky představují nástroj doplnění výukových metod. Spojení výukových metod a učebních pomůcek představuje jeden hlavní cíl, a to dosažení předem stanoveného výukového cíle. Obdobně na problematiku sounáležitosti nahlíží i literatura.

„Učební pomůcky jsou materiální předměty, které se bezprostředně používají ve výchovně vzdělávacím procesu k hlubšímu osvojení vědomostí a dovedností. Na rozdíl od výukových metod a organizačních forem představují přímý materiál zprostředkující žákům poznání skutečnosti. S metodami výuky mohou vytvářet různé varianty a modifikace výukových postupů.“⁵⁸

„V nejširším slova smyslu jsou didaktickými prostředky chápány všechny prostředky materiální (např. reálné předměty, jevy, názorné pomůcky, tabule aj.) a nemateriální (např. metody, organizační formy výuky aj.) povahy, které přispívají k celkové efektivitě vyučovacího procesu.“⁵⁹

Z výše uvedeného představují výukové pomůcky nástroj k doplnění výukových metod. V předmětu didaktiky představují didaktické prostředky formu nápomoci učitelům a žákům dosáhnout výukových cílů.⁶⁰ Oblast zabývající se učebními pomůckami není stěžejním tématem této práce, z uvedené definice však vyplývá, že učební pomůcky úzce souvisí s výukovými metodami, a proto bude věnována učebním pomůckám jistá pozornost. Aplikace učebních pomůcek bude mj. součástí výzkumného šetření této práce.

4.1 Teoretické vymezení učebních pomůcek v rámci výuky

Učební pomůcky představují nástroj edukace. Již od pradávna představují učební pomůcky nedílnou součást výuky. Pro vymezení definice učební pomůcky je možné převzít několik verzí.

---

⁵⁸ MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky: pro posluchače fakult pedagogických*. Brno: Masarykova univerzita, 1990. s. 52.

⁵⁹ JANIŠ, K. *Slovník pojmů z obecné didaktiky*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2006. ISBN 80-7248-352-8. s. 10.

⁶⁰ KALHOUS, Z. a OBST, O. *Školní didaktika*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.

„Učební pomůcka je tradiční označení pro objekty, předměty zprostředkující nebo napodobující realitu, napomáhající větší názornosti nebo usnadňující výuku.“⁶¹

Učební pomůcka tedy představuje veškeré nápomocné prostředky napomáhající k osvojení učiva. V dnešní době je k dispozici široký výběr učebních pomůcek. Z širšího hlediska je nutné vnímat učební pomůcky jako součást didaktických prostředků. Jedná se o veškeré prostředky, které má učitel k dispozici pro splnění výukového cíle. Obst a Kalhous vnímají didaktické prostředky následovně.

Jako didaktické prostředky se rozumí vše, čeho učitel a žáci mohou využívat k dosažení výukových cílů. Takovým prostředkem může být metoda výuky, vyučovací forma, didaktická zásada, dosažení dílčího cíle je prostředkem dosažení finálních cílů, ale prostředkem je také školní tabule, učebnice, učební prostory, výpočetní technika apod.“⁶²

Didaktické prostředky úzce souvisejí s didaktickými technikami a učebními pomůckami, které již představují konkrétní předměty, Je nutné nezaměňovat didaktické techniky s učebními pomůckami. V literatuře se této problematice věnoval kolektiv autorů Drahovzal, Kilián a Kohoutek, tito autoři poukazovali na fakt, že učební pomůcky představují nosič didaktických informací, např. didaktická technika – dataprojektor; učební pomůcka film. Z toho vyplývá, že didaktická technika je určena k realizaci učební pomůcky.

Učební pomůcky lze charakterizovat dle několika hledisek, které vymezil Cipro (1977):⁶³

- zvětšují, co je nepatrné;
- zmenšují, co je příliš velké;
- přibližují to, co je daleko;
- zpomalují to, co je příliš rychlé;
- odhalují to, co je skryté;
- konkretizují to, co je abstraktní;
- fixují to, co je prehavé;
- zpřehledňují to, co je složité;
- zpřítomňují to, co je minulé.

---

⁶¹ PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 8071787728. s.257.

⁶² KALHOUS, Z. a OBST, O. *Školní didaktika*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.

⁶³ ŠIMONÍK, Oldřich. *Úvod do didaktiky základní školy*. Brno: MSD, 2005. 140 s. ISBN 80-866-3333-0.

4.1.1 Klasifikace učebních pomůcek

V dostupných publikacích je možné najít širokou škálu různých taxonomií učebních pomůcek. Každý autor rozděluje učební pomůcky podle jiných kategorií a hledisek. Pro další využití v této práci bude vycházeno z klasifikace učebních pomůcek podle Maňáka (2003).⁶⁴

A) Originální předměty a reálné skutečnosti:

- i. Přírodniny (v původním stavu – minerály, rostliny; upravené – vycpaniny, lihové preparáty);
- ii. Výtvary a výrobky (v původním stavu – vzorky výrobků, umělecká díla);
- iii. Jevy a děje (fyzikální, chemické a biologické).

B) Zobrazení a znázornění předmětů a skutečností:

- i. Modely (statické, funkční, stavebnické);
- ii. Zobrazení (prezentované přímo - školní obrazy, fotografie, mapy; - prezentované pomocí didaktické techniky - statické, dynamické);
- iii. Zvukové záznamy (magnetické, optické).

C) Textové pomůcky:

- i. Učebnice (klasické, programované);
- ii. Pracovní materiály (pracovní sešity, studijní návody, sbírky úloh, tabulky, atlasy);
- iii. Doplnková a pomocná literatura (časopisy, encyklopedie).

D) Pořady a programy prezentované didaktickou technikou:

- i. Pořady (diafonové, televizní, rozhlasové);
- ii. Programy (pro vyučovací stroje, výukové soustavy, počítače).

E) Speciální pomůcky:

- i. žákovské experimentální soustavy;
- ii. pomůcky pro tělesnou výchovu.

---

⁶⁴ MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003. 104 s. ISBN 80-210-3123-9.

4.2 Využití učebních pomůcek ve finančním vzdělávání

Vzhledem rozvíjejícímu finančnímu světu je učitelům k dispozici široká nabídka učebních pomůcek využitelných při výuce FG. Základním cílem FV na základních školách je vytvořit u žáků jistou míru FG. Učební pomůcky vhodné pro využití FG vycházejí ze stanovených Standardů finanční gramotnosti a metodických doporučení. Správně zvolené učební pomůcky přispívají k efektivnímu výsledkům a splnění výukového cíle. Nejrozšířenější a zároveň nejpoužívanější učební pomůckou jsou literární pomůcky tzn. učebnice a pracovní sešity.

4.2.1 Textové učební pomůcky ve finančním vzdělávání

Učebnice představuje mezi učebními pomůckami významné místo, protože obsahuje soustavný výklad učiva a je využívána jako doplněk učitelova výkladu. Může zároveň představovat materiály k procvičování nebo opakování učiva.⁶⁵ Vymezení a charakteristika konkrétních učebnic dostupných pro výuku FG na druhém stupni základních škol bude vycházet z *Katalogu materiálu pro rozvoj finanční gramotnosti*⁶⁶.

DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a kol. Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-008-9.

Tato učebnice pojednává o problematice osobních a rodinných financí. Vychází dle Standardů finanční gramotnosti. Snahou autorů bylo nejen zprostředkovat znalosti a dovednosti vymezené standardy finanční gramotnosti, ale také vysvětlit danou problematiku v širších souvislostech. Učebnice je rozdělena do čtyř částí, které se ztotožňují s vzdělávacími obsahy Standardů finanční gramotnosti. Součástí učebnice je CD, které obsahuje sbírky řešených příkladů, CD představuje metodické doporučení pro učitele.

JAKEŠ, Petr a kol. Finanční gramotnost pro druhý stupeň základní školy. Praha: Fortuna, 2011. 4 sv. ISBN 978-80-7373-089-5.

Tato učebnice součást dvoudílné publikace vhodné pro první stupeň i druhý stupeň. Obě části mají totožné uspořádání, zabývají se třemi tématy: Peníze, Hospodaření domácnosti

---

⁶⁵ MAŇÁK, Josef. Nárys didaktiky: pro posluchače fakult pedagogických. Brno: Masarykova univerzita, 1990. s. 80.

⁶⁶ HESOVÁ, Alena. Katalog pro rozvoj finanční gramotnosti [online]. Praha: NÚV, 2014 [cit. 2020-10-31]. ISBN 978-80-7481-088-6 (PDF). Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/wp-content/uploads/prilohy/19139/katalog_materialu_pro_rozvoj_financni_gramotnosti.pdf.

a Finanční produkty. Opět je patrné, že učebnice vychází ze stanovených výukových obsahů obsažených ve Standardech finanční gramotnosti. Součástí obou částí učebnic jsou pracovní sešity, které slouží k opakování učiva. Učebnice obsahuje vymezení základních termínů a pojmů, následně úkoly z běžného života a cvičení k procvičení učiva.

KAŠOVÁ, Jitka a kol. Rozumíme penězům pro 2. stupeň základní školy. [Kladno]: AISIS, aktualiz. 2013.

Jedná se o rozsáhlou publikaci, která opět naplňuje finanční standardy pro druhý stupeň základních škol a nižších stupňů víceletých gymnázií. Kniha je rozdělena do deseti samostatných témat: Svět peněz, Hospodaření domácnosti, Výhodné nakupování, Dovolená, Zodpovědné zadlužování, Kupujeme auto, Náklady na bydlení, Nové bydlení, Spoření a investice a Smlouvy. Všechny kapitoly na sebe navazují a vzájemně se prolínají díky praktickým cvičením. Učebnice obsahuje metodické příručky pro učitele, ale i velkou zásobu pracovních listů díky kterým se žáci aktivně zapojí do výuky.

NAVRÁTILOVÁ, Petra, JIŘÍČEK, Michal a ZLÁMAL, Jaroslav. Finanční gramotnost. 2. vyd. Kralice na Hané: Computer Media, 2013. 2 sv. ISBN 978-80-7402-150-3.

Publikace je určena pro žáky a učitele 2. stupně základních škol a nižší stupeň víceletých gymnázií. Učebnice je přehledně zpracovaná, obsahuje stručné vysvětlení problematiky, jednotlivé kapitoly jsou doplněny o slovník pojmů, které souvisí s danou kapitolou. Součástí je i učebnice pro učitele, která obsahuje metodická doporučení a řešení jednotlivých cvičení.

ODVÁRKO, Oldřich a KADLEČEK, Jiří. Matematika pro 9. ročník základní školy. 3. díl: Finanční matematika. 3., přeprac. vyd. Praha: Prometheus, 2014. ISBN 978-80-7196-442-1.

Tato publikace je posledním dílem inovované učebnicové řady, je určena žákům 9. ročníků ZŠ. Z hlediska obsahu pokrývá tato učebnice základní finanční produkty a služby, se kterými se žáci mohou ve svém životě setkat. Učebnice si klade za cíl nejen předávat žákům vědomosti ze světa financí, ale rozvíjet i jejich dovednosti z hlediska kritického posuzování informací a z hlediska volby finančně nejvýhodnějšího produktu v dané konkrétní situaci.

RADOVÁ, Jarmila, DVOŘÁK, Petr a MÁLEK, Jiří. Finanční matematika pro každého. 8., rozš. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4831-3.

Obsahem učebnice jsou základní matematické metody, které jsou využívány ve finančním světě. Obdobný výklad doplňují cvičení zaměřená na řešení praktických úloh z běžného života. Učebnice je doplněna o CD, na kterém jsou vzorce příkladu v Excelu, doplněné o řešení jednotlivých příkladů.

SKOŘEPA, Michal a SKOŘEPOVÁ, Eva. Finanční a ekonomická gramotnost pro základní školy a víceletá gymnázia. Praha: Scientia, 2008. 3 sv. ISBN 978-80-86960-41-8.

Tento komplet učebnic se skládá ze tří částí: z Pracovního sešitu 1 a Pracovního sešitu 2, které jsou určeny žákům, a z Manuálu pro učitele. Pracovní sešity obsahují velkou nabídku nejrůznějších cvičení z běžného života.

Školní atlas Dnešní finanční svět. [Praha]: TERRA-KLUB, 2012.

Školní atlas slouží ke zvyšování finanční gramotnosti žáků druhého stupně základních škol. Odpovídá Standardu finanční gramotnosti pro druhý stupeň základních škol a názornou formou přibližuje žákům ekonomická a finanční témata. Jednotlivá témata jsou doplněná vhodnými aktivitami, součástí atlasu je slovník pojmů. Součástí tištěného Školního atlasu je jeho digitální verze, která je k dispozici na přiloženém nosiči. V ní je tištěný atlas doplněn o ukázky interaktivních animací ekonomických jevů a jejich schémata.

Kromě výše uvedených učebnic vhodných jako opora pro výuku FG na druhých stupních základních škol existuje i řada publikací využitelných také při výuce FG.

KAVKA, Kamil a Richard SVITALSKÝ. Čas dluhů, aneb, Co byste měli vědět o penězích: humorný komiksový průvodce finanční gramotností. Praha: Mladá fronta, 2013. ISBN 978-80-204-3130-1.

Jedná se o humorný komiks, který vyšel v roce 2013. Kniha je vhodná od osmi let, využití však nalezne i u starších žáků na druhém stupni. Kniha čítá velkou spoustu kladných recenzí i z řad dospělých. Kniha obsahuje mnoho pojmů z finančního světa. Hlavním protagonistou je malé prasátko, které provází hrdiny jednotlivých příběhů a sleduje, jak hospodařit s penězi. Závěr každého příběhu obsahuje krátké shrnutí, poukázání na chyby a užitečné rady. V tomto případě se nejedná o učební text, jde spíše o doplňující materiál, který dětem přiblíží danou problematiku odlehčenou formou.

MASON, Paul. Peníze nerostou na stromech!. České vyd. Ilustroval Mike GORDON. Říčany u Prahy: Junior, c2013. ISBN 9788072675159.

Tato publikace původem z angličtiny představuje příručku pro žákům i tom, jak ovládat peníze. Kniha je rozdělena do kapitol, které vysvětlují, jak nakládat s penězi, v knize nechybí i vysvětlení pojmů týkající se finančního světa a v závěru knihy si žáky mohou vyplnit kontrolní test, který vypovídá o jejich znalostech o oblasti finančnictví.

HALL, Alvin. Show me the money. London: Dorling Kindersley, 2008. ISBN 978-1-40532-189-1.

Jedná se o publikaci uznávaného zahraničního pedagoga, který se zaměřuje převážně na oblast financí. Kniha pojednává o důležitosti peněz a o tom jakou roli v našem životě peníze mají. Žákům je představena historie peněz, počátky bankovníctví. Součástí je slovníček důležitých pojmů v oblasti finančního světa. Kniha vyšla v mnoha překladech, takže najde využití pro žáky z různých koutů světa.

4.2.2 Deskové hry

V kapitole týkající se vývoje výukových metod, byly nastíněny myšlenky Jana Amose Komenského, jednoho z předních českých didaktiků – škola hrou. Učení pomocí hry je pro žáky velmi atraktivní metodou vyučování, o tom vypovídají i výsledky dotazníkového šetření metodického portálu RVP.⁶⁷ 90 % dotazovaných žáků odpověděli, že mají rádi vyučování pomocí her a soutěží. Své zastoupení mají hry i v oblasti FV. Pro následující přehled byly vybrány následující deskové hry.

Desková hra Cashflow⁶⁸

Jedná se o vzdělávací deskovou hru, která simuluje skutečné životní finanční strategie a situace. Cílem hry je porozumět penězům, běžným finančním tokům a operacím, získané informace mohou žáci využít v běžném životě. Hra je určena pro děti od deseti let, časová náročnost hry je až čtyři hodiny, což může být problémem při realizaci v běžné vyučovací hodině, využití hry může být realizováno v rámci projektového vyučování.

---

⁶⁷ Výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na používání běžných i aktivizačních metod a organizačních forem učiteli v současné době na našich školách. RVP [online]. 2.9.2008 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/2588/>

⁶⁸ *Cashflow. Desková hra*. Dostupné z: <http://www.cashflow-klub.cz/o-hre-cashflow>

Desková hra Finanční svoboda⁶⁹

V tomto případě se jedná o ekonomickou deskovou hru, ve které se hráči starají o finance mladé rodiny. Cílem hry je dosáhnout finanční nezávislosti rodiny, v průběhu třiceti let mají hráči splnit cíle rodiny, např. rodinný dům, dovolená. Hra opět simuluje reálné finanční prostředí, dostupné finanční produkty.

Desková hra Finance v kapse⁷⁰

V této hře prochází hráči po herním plánu, v průběhu hry odpovídají na otázky, dle zvolené obtížnosti, po správném zodpovězení otázky se hráči posouvají dále. Díky hře se hráči dozvídají základní pojmy týkající se FG.

Desková hra Peníze a život⁷¹

Hlavním záměrem této hry je rozhodování, resp. Správné rozhodování. Hráči v průběhu hry čelí reálnému rozhodování, které může ovlivnit jejich život. Hráči si díky této hře uvědomí důležitost některých rozhodnutí, které je mohou potkat i v běžném životě.

Desková hra Cesta životem⁷²

Desková hra Cesta životem vznikla pro výukové účely. Hra se zaměřuje na problémy týkající se trhu práce. Hráči ve hře putují životem od školní docházky až po vydělávání peněz. Tato hra hráčům nastíní běžný život, jaké následky mohou nastat při nesprávném rozhodnutí, kterému budou čelit, nejen ve hře, ale i v životě. Dle tvůrců je hra určena pro 5 – 6 hráčů a zabere přibližně hodinu a půl, je tedy vhodné využít ji při projektovém vyučování.

4.2.3 Audiovizuální učební pomůcky

Vzhledem k tomu, že FV je poměrně mladým odvětvím ve vzdělávání a v souladu s digitalizací světa. Obdobně jako u jiných vzdělávacích oblastí i zde je možné využít velké množství digitálních pomůcek, v podobě videí, či televizních pořadů a výukových prezentací. Pro výuku FG vznikla také řada webových portálů, která odkazují na různá metodická doporučení a nabízejí širokou škálu pracovních listů.

---

⁶⁹ *Finanční svoboda. Desková hra.* Dostupné z: <https://www.financnisvoboda.cz/financni-svoboda/>.

⁷⁰ *Finance v kapse. Desková hra.* Dostupné z: <http://www.lorisgames.cz/hry/finance-v-kapse>.

⁷¹ *Peníze a život. Desková hra.* Dostupné z: <https://www.lorisgames.cz/hry/penize-zivot>.

⁷² *Cesta životem. Desková hra.* Dostupné z: <https://www.foxgames.cz/cz/deskova-hra---cesta-zivotem/5bc86d2c1d468-deskova-hra---cesta-zivotem>.

Velké množství výukových televizních pořadů poskytuje volně ke zhlédnutí internetové vysílání České televize. Pro předmět této práce bylo vybráno několik ukázek produkce České televize využitelných ve výuce FV.

Vzdělávací seriál *Krotitelé dluhů*⁷³, jednotlivé díly se týkají nejen dluhů a exekucí, ale i problémů týkající se deficitů rodinných rozpočtů apod. Díky seriálu se mohou diváci blíže seznámit s problematikou splátkového kalendáře či osobního bankrotu. V seriálu vystupují konkrétní postavy v reálném čase.

Praktické rady a tipy pro lepší nakládání s osobními, či rodinnými financemi a doporučení, jak se orientovat v nabídkách bankovních i nebankovních institucích přináší seriál opět od tvůrců České televize *Aby dluhy nebolely*⁷⁴.

*Suma sumárum aneb kde jsou mé peníze*⁷⁵, jde o cyklus, který radí divákům, jak nenaletět podvodníkům a nepřijít tak o své peníze. Tvůrci pořadu se prostřednictvím základních principů snaží vysvětlit divákům principy finančních produktů, aby se lidé nedostávali do finančních potíží, které končí fatálními následky. Prostřednictvím pořadu se také diváci dozví výhody a nevýhody jednotlivých finančních produktů a rady, jak finanční produkty využívat, aby vydělávaly.

*Hlava rodiny*⁷⁶, další seriál z produkce České televize. Tento pořad zaměřující se na teenagery, má hlavní cíl a to: nasměrovat teenagery tak, aby u nich byla probuzena finanční gramotnost. Průvodcem pořadu je finanční expert Jan Waldhauser, který je v roli finančního poradce. V reálných situacích radí, jak se rozhodnout v oblasti financí. Hlavním tématem pořadu je rodinný rozpočet.

Posledním názorným příkladem vizuální učební pomůcky této práce je taktéž pořad České televize. Jedná se o televizní pořad *Bankovkovi*⁷⁷, který vysílá Česká televize :D, tedy stanice určená pro děti pod záštitou České televize. Jedná se o vzdělávací pořad určený pro děti od osmi do dvanácti let, jistě však pořad najde uplatnění i při finančním vzdělávání starších žáků. Protagonisty jsou postavy z českých bankovek, kteří jsou spolubydlíci jednoho

---

⁷³ Krotitelé dluhů. Televizní seriál [online]. Praha: Česká televize, 2011-2012 [cit. 2020-09-25]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10213556322-krotitele-dluhu/dily/>.

⁷⁴ Aby dluhy nebolely. Televizní seriál [online]. Praha: Česká televize, 2012 [cit. 2020-09-25]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10385900530-aby-dluhy-nebolely/dily/>.

⁷⁵ Suma sumárum aneb kde jsou mé peníze. Televizní seriál [online]. Praha: Česká televize, 2012 [cit. 2020-09-25]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10319299084-suma-sumarum-aneb-kde-jsou-me-penize/211562220100001/>.

⁷⁶ Hlava rodiny. Televizní seriál [online]. Praha: Česká televize, 2014 [cit. 2020-09-25]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10756381712-hlava-rodiny/>.

⁷⁷ Bankovkovi. Televizní seriál [online]. Praha: Česká televize, 2017 [cit. 2020-09-25]. Dostupné z: <https://decko.ceskatelevize.cz/bankovkovi>.

bytu. Součástí tohoto pořadu jsou i výukové hry a nově vzniklá aplikace, která slouží k sestavení osobního rozpočtu, ústřední postavou je prasátko, které přibírá, pokud uživatel šetří a ubývá na váze, pokud utrácí.

Velkou nabídku inspirace mohou učitelé hledat na webových portálech. V dnešní době představují webové portály jednu z nejrychlejších a nejjednodušších metod získání informací, typů a rad pro výuku FG. Většina portálů vznikla v souladu se Standardy finanční gramotnosti a v souladu s MFČR nebo ČNB.

Proč se finančně vzdělávat?⁷⁸

Tento webový portál vznikl pod záštitou MFČR. Portál poskytuje ověřené informace týkající se finančního světa. Využití webu jistě ocení žáci, učitelé, ale i široká veřejnost. Součástí portálu je několik typů kalkulačků, na výpočet úvěrů, důchodů, pojištění, ale i výpočet sociálních dávek.

Metodický portál RVP.cz – Digifolio, finanční gramotnost⁷⁹

Jedná se stěžejní a základní portál, který shromažďuje informace k FG ve školách, obsahem portálu je definice FG, strategické materiály, metodická doporučení, návrhy pracovních listů, výsledky měření, výzkumů, ale i doporučení a přípravy na vyučovací hodiny pro učitele.

Finanční gramotnost do škol⁸⁰

„Finanční gramotnost do škol je nejkomplexnější projekt rozvoje finanční gramotnosti v ČR, je jedním z projektů společnosti yourchance o.p.s. a pomáhá vytvářet finančně gramotné školy.“⁸¹

Obecně vzato jedná se o vzdělávací portál, který představuje nástroj pro učitele základních a středních škol, jako pomůcka pro rodiče a žáky orientovat se ve finančním světě. Portál poskytuje širokou nabídku výukových materiálů a odkazů, které najdou své uplatnění při FV a rozvoji FG.

---

⁷⁸ Ministerstvo financí Česká republika, Proč se finančně vzdělávat? [online]. [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <http://www.psfv.cz/>.

⁷⁹ HESOVÁ, A. Finanční gramotnost. Digifolio. Metodický portál RVP.cz [online]. Aktualizované znění. Praha: NÚV, 2014. [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>.

⁸⁰ *Finanční gramotnost do škol* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <http://www.fgdoskol.cz/>.

⁸¹ Tamtéž

Jak zacházet s penězi⁸²

Tento web vznikl pod záštitou Raiffeisenbank. Web, zabývající se finanční gramotností se soustředí nejen na učitele a žáky, ale také na širokou veřejnost. Tvůrci webu připravili řadu úkolů a pracovních listů, her a kvízů jak pro základní školy, tak pro střední školy. Web pojednává o spoustě témat zabývajících se hospodaření s penězi, ale i bankovními produkty.

Česká národní banka⁸³

Oficiální webové stránky ČNB poskytují nejaktuálnější informace z oblasti finančního světa. Pro výuku web disponuje různými animacemi, kterými lze proložit výuka, např. ukázka padělání bankovek, ochranné prvky. Součástí webu je odkaz na oficiální kanál na youtube.com, kde jsou k dispozici výuková videa.

Finanční vzdělávání⁸⁴

Portál finanční vzdělávání vznikl jako společný projekt finančních asociací pod záštitou České bankovní asociace. Obsahem jsou nejrůznější informace, které pocházejí z finančního světa, součástí je také velký slovníček pojmů.

GeoGebra Software⁸⁵

Jedná se o volně dostupný program, který je vhodný pro výuku finanční gramotnosti na základní i střední škole. Z tohoto hlediska umožňují nástroje programu zobrazovat funkční závislosti, např. výši uspořeného kapitálu na úrokové sazbě, na úrokové době i na výši zdanění. Významným přínosem pro výuku je možnost zadávat jednotlivé veličiny jako parametry, měnit jejich hodnoty a vizualizovat jejich vliv. Současně je v programu možné vytvářet „excelovské“ tabulky, které mohou být využity například pro sestavování umořovacích plánů, pro přehledy o příjmech a výdajích domácností. Na stránkách programu jsou dostupné již hotové materiály pro některá zmíněná témata finanční gramotnosti.⁸⁶

---

⁸² *Jak zacházet s penězi. Finanční gramotnost.* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://www.zlatka.in/cs/>

⁸³ *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/>.

⁸⁴ *Finanční vzdělávání: Společný projekt finančních asociací* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://www.financnivzdelavani.cz/>.

⁸⁵ *Geogebra: Matematické aplikace* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://www.geogebra.org/?lang=cs>

⁸⁶ HESOVÁ, Alena. Katalog pro rozvoj finanční gramotnosti [online]. Praha: NÚV, 2014 [cit. 2020-10-31]. ISBN 978-80-7481-088-6 (PDF). Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/wp-content/uploads/prilohy/19139/katalog_materialu_pro_rozvoj_financni_gramotnosti.pdf s.13.

Jak je patrné, učitelé finanční gramotnosti mají k dispozici skutečně širokou nabídku učebních materiálů, díky kterým mohou udělat hodiny finanční gramotnosti atraktivnější. Současně s aplikací a využitím výukových metod budou i učební pomůcky předmětem praktické části této práce. Prostřednictvím výzkumného šetření budou zjišťovány pomůcky, které učitelé využívají, se kterými pracují rádi, a které se jim při výuce osvědčily. Této výčet učebních pomůcek může sloužit i jako přehledka dostupných učebních prostředků pro začínající učitele či učitelé, kteří neprošli v rámci své pregraduální přípravy studiem FG.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 Výzkumné šetření ve vztahu k využití výukových metod a učebních pomůcek pro výuku finanční gramotnosti

Teoretická část této práce vymezila obecné platnosti týkající se FG, z hlediska výukových metod a učebních pomůcek dostupných pro vzdělávání k oblasti financí. Nedostatek FG populace je globálním problémem společnosti, je proto nezbytné apelovat na výuku FG již na základních školách. Plnohodnotných výstupů lze dosáhnout za předpokladu správně zvolených a použitých výukových metod a učebních pomůcek. **Hlavním cílem je vymezit a analyzovat výuku FG na druhém stupni základních škol, realizovanou prostřednictvím vhodně zvolených výukových metod a učebních pomůcek a ze zjištěných informací posoudit úroveň výuky FG.** Hlavní cíl je následně podroben dílčím cílům, které jsou následující:

- zjistit, jaké výukové metody a učební pomůcky využívají učitelé pro výuku FG;
- posoudit využití jednotlivých metod a pomůcek pro výuku FG;
- zhodnotit, jak učitelé a žáci vnímají důležitost finančního vzdělávání.

5.1 Metodologie výzkumu

S ohledem na cíl výzkumného šetření je využito obou rovin pedagogických výzkumů. Výzkumná část je rozdělena do dvou fází. Jednotlivé fáze vyplývají z využití přístupů pedagogického výzkumu. Pro první fázi výzkumu byl zvolen kvalitativní přístup, který je dle literatury vymezen jako „...proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz jevů založených na hlubokých datech...“⁸⁷ Pro kvalitativní výzkum byla vybrána metoda polostrukturovaného hloubkového rozhovoru (interview), v tomto případě se průběh rozhovoru odvíjí podle stanovených postupů, které jsou vymezeny v řadě publikací. Hendl (2016)⁸⁸ uvádí, že „...v typickém případě kvalitativní výzkumník vybírá na začátku výzkumu téma a určí základní výzkumné otázky. Otázky může modifikovat nebo doplňovat v průběhu výzkumu, během sběru a analýzy dat...v průběhu nevznikají pouze výzkumné otázky, ale také hypotézy i nová rozhodnutí, jak modifikovat zvolený výzkumný plán a pokračovat při sběru dat i jejich analýze.“⁸⁹

---

⁸⁷ ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007, s. 17.

⁸⁸ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

⁸⁹ Tamtéž s. 50

Metoda interview byla zvolena s ohledem na stanovené výzkumné otázky, které jsou kvalitativního charakteru.

Otázky rozhovoru vycházejí z předem stanovených výzkumných otázek, v průběhu rozhovorů dochází dle potřeby k rozšíření, či modifikaci jednotlivých okruhů témat. Samotné rozhovory probíhaly v rozmezí dvou týdnů v říjnu 2020 prostřednictvím online video hovorů. Důvodem je opětovné uzavření škol k 14. 10. 2020 kvůli stávající pandemické situaci spojené s COVID – 19. Časový rozsah rozhovorů byl přibližně 30 minut. Vzhledem k náročnosti a zároveň časové vytíženosti učitelů základních škol byly některé rozhovory realizovány písemně, pomocí sociálních sítí, přičemž otázky byly kladeny postupně, pro zachování statutu rozhovoru.

Respondenti byli plošně osloveni prostřednictvím sociálních sítí, na výzvu účastnit se výzkumného šetření této práce se ozvalo pouze 8 učitelů základních škol, z toho dva učitelé prvního stupně základní školy. Plošné oslovení bylo zvoleno právě z důvodu získat široké spektrum učitelů, návratnost v tomto případě byla poměrně malá, vzhledem k počtu členů skupiny *Náměty a nápady pro učitelé*. Každý rok probíhá podobných výzkumných šetření celá řada, takže bývají učitelé oslovováni poměrně často, jejich nezájem je pravděpodobně zdůvodněn časovou náročností, která je pro ně značnou komplikací a prací navíc, zvláště v aktuální době, kdy musí zabezpečit online výuku. I přes malý zájem učitelů, byli vybráni učitelé, kteří se aktivně podílejí na realizaci výuky a převážně vidí velký potenciál v zapojování FG do výuky.

Přesto, že je téma výzkumu určeno především na druhý stupeň základních škol, byli pro malý zájem o zapojení do výzkumu, zahrnuti všichni učitelé. Z prvotního zjištění bylo zjevné, že učitelé prvního stupně shledávání ve výuce FG nebývalý potenciál. Jedna respondentka dokonce spolupracuje na tvorbě webu, *zlatka.in*, který se zabývá finanční gramotností. Na webu je k dispozici řada cvičení, pracovních listů na různá témata týkající se financí. Do výzkumu bylo tedy zapojeno 8 učitelů, kteří splňují podmínky a to: *podílejí se na realizaci výuky finanční gramotnosti základních škol*. Vzhledem k žádosti respondentů a splnění nařízení GDPR⁹⁰ jsou výsledky výzkumného šetření vyhodnoceny anonymně, pro přehlednost výsledků je použito označení „Respondent 1“ a sice Respondent č. 1 – ZŠ Slaný; Respondent č. 2 – ZŠ a MŠ Medlov; Respondent č. 3 – ZŠ Sudkov; Respondent č. 4 – ZŠ Kravaře; Respondent č.5 – ZŠ SPEKTRUM Praha; Respondent č. 6 – ZŠ Paseka; Respondent č. 7 – ZŠ Komenského Trutnov; Respondent č. 8 – ZŠ Hnojník.

---

⁹⁰ Obecné nařízení o ochraně osobních údajů, angl. General Data Protection Regulation

Dále budou představeny výzkumné otázky, které navazují na stanovený cíl, přičemž bylo stanoveno celkem 9 výzkumných otázek, které jsou rozděleny v další části do dvou oblastí dle výzkumných metod, kterými byly zjišťovány výsledky tohoto šetření.

Otázky rozhovoru (Příloha č. 2) budou hledat odpovědi na následující výzkumné otázky.

- VO1: Jaké výukové metody jsou učiteli voleny a využívány pro realizaci výuky FG?
- VO2: Jaké učební pomůcky jsou učiteli voleny a využívány pro realizaci výuky FG?
- VO3: Při jakých výukových metodách učitelé využívají učební pomůcky?
- VO4: Vycházejí učitelé při volbě výukových metod z doporučených metodik a standardů?
- VO5: Sledují učitelé aktuální novinky na trhu učebních pomůcek a zařazují do výuky inovativní učební pomůcky?
- VO9a: Vnímají učitelé důležitost finančního vzdělávání z hlediska upotřebitelnosti?

Druhá fáze vychází z kvantitativního přístupu, kdy pro sběr dat byla využita metoda dotazníku. Výhodou kvantitativního výzkumu a dotazníků je především fakt, kdy lze získat velké množství informací za poměrně krátké časové období. Dotazník je považován za ekonomický výzkumný nástroj, to znamená, že prostřednictvím dotazníku lze získat hodně informací během krátkého času.⁹¹ Velkým úskalím dotazníků je zejména 100 % nenávratnost, což se ověřilo i v tomto případě. Dotazník byl zprostředkován žákům prostřednictvím učitelů, kteří byli součástí první fáze výzkumu této práce. Vzhledem k aktuální situaci s uzavřenými školami byl dotazník přístupný online, prostřednictvím odkazu. Dotazník byl vytvořen v rámci aplikace formulářů Google. Opět pro splnění nařízení GDPR⁹² jsou veškeré výsledky zachovány v anonymitě. Dotazníkové šetření probíhalo v časovém horizontu dvou týdnů v listopadu 2020, celkem se jej zúčastnilo 96 respondentů. Cílem tohoto dotazníkového šetření je analýza toho, jak vnímají FG samotní žáci základních škol.

Prostřednictvím otázek dotazníkového šetření (Příloha č. 10) byly hledány odpovědi na tyto výzkumné otázky:

- VO6: Shledávají žáci větší atraktivitu výuky při využití klasických výukových metod?
- VO7: Spatřují žáci větší poutavost výuky naopak s využitím aktivizačních metod?
- VO8: S jakými učebními pomůckami žáci rádi pracují ve výuce FG?

---

⁹¹ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury, s. 99.

⁹² Obecné nařízení o ochraně osobních údajů, angl. General Data Protection Regulation

- VO9b: Vnímají žáci důležitost finančního vzdělávání z hlediska upotřebitelnosti?

Dotazník celkem čítá 12 otázek. Otázky rozhovoru jsou postaveny tak, aby byly pro žáky jasné a srozumitelné. Obsahem jsou uzavřené i otevřené otázky. Dotazník má dvě části, nejprve bylo potřebné zjistit obecné informace o žácích, a to pohlaví a do jaké chodí třídy. Následovala druhá část dotazníku, která se již soustředila na konkrétní data spojená s výukou FG, zejména souvislosti s výukovými metodami a učebními pomůckami, které žáky baví a shledávají díky nim výuku pestřejší a atraktivní.

5.2 Analýza výsledků rozhovorů získaných prostřednictvím kvalitativního výzkumu

Tato kapitola je zaměřena na rozbor a analýzu první části výzkumného šetření, které bylo realizováno v podobě kvalitativního výzkumu formou rozhovoru. Kvalitativní výzkum této práce se soustředil na výpovědi učitelů základních škol, na analýzu výuky FG, na postoje učitelů realizující FV. Výzkumné šetření bylo zaměřeno převážně na využívání výukových metod a učebních pomůcek ve výuce FG.

Kompletní přepis rozhovorů je uveden v přílohouvé části této práce (Příloha 3 – 10). Polostrukturovaný rozhovor byl rozdělen do základních 9 otázek, které byly dle potřeby modifikovány. Rozhovorů se zúčastnilo celkem 8 učitelů základních škol, kteří se podílejí na realizaci výuky FG. Jedná se o dva učitele a šest učitelek s jejich průměrnou délkou praxe 12 let. Respondenti se podílejí na realizaci výuky FG jak na malých základních školách v obcích, tak na velkých školách ve městech.

Zjištěné informace z rozhovorů byly analyzovány pomocí otevřeného kódování. Hendl (1999) popisuje kódování v kvalitativním výzkumu takto: „*Kódování znamená stále srovnávání fenoménů, případů, pojmů...Přitom se k částem empirického materiálu přiřazují označení neboli kódy, které jsou nejdříve pojmově velmi blízké textu a později se stávají stále abstraktnější.*“⁹³ Nejprve došlo k přesné transkripci rozhovorů a dle přepisů došlo k otevřenému kódování. Otevřené kódování je založeno na rozebírání údajů na samostatné části, které jsou pečlivě prostudovány, porovnávány a jsou nalezeny souvislosti a rozdíly mezi nimi.⁹⁴

---

⁹³ Hendl, J. Úvod do kvalitativního výzkumu. Praha: Karolinum, 1999. str. 195.

⁹⁴ Strauss, J. Corbinová. Základy kvalitativního výzkumu. Boskovice: Albert, str. 43.

Kategorie	Kódy
Výukové metody	Výklad, přednáška Diskuze Rozhovor Didaktická hra Práce s textem Skupinová práce Samostatná práce Projektová výuka Inscenační a situační metody Práce s počítačem Řešení problémových úloh Výuka dramatem, scénky Televizní výuka, video Manipulace s pomůckami Práce s interaktivní tabulí
Učební pomůcky	Výukové video Didaktické kartičky Výukové video Počítače, kalkulátory Pracovní listy Deskové hry Názorné pomůcky Kvízy Webové stránky Knihy
Koherence učebních pomůcek s výukovými metodami	Didaktické hry – Deskové hry Práce s počítačem – Web, kalkulátory, aplikace Výklad – vlastní invence prezentace, kvízy, pracovní listy, video (youtube, ČNB)
Dodržování doporučených metodik	Vlastní invence a zdroje RVP Finanční portály – Rozumíme penězům, FG do škol Metodická příručka Kooperace s bankami Standardy FG
Orientace v novinkách	Metodik finanční gramotnosti Částečně sledují Nesledují
Pojetí důležitosti FG	Nezbytnost Budoucí život žáků Dluhová past Funkce peněz Hodnota peněz

Tab. č. 1 Kódovací tabulka

5.2.1 Interpretace výsledků kvalitativního šetření

Následující kapitola interpretuje zjištění kvalitativního šetření dle stanovených výzkumných otázek. Ze stanovených dílčích cílů vychází celkově 9 výzkumných otázek, ty jsou však rozděleny do dvou částí dle zvoleného přístupu šetření – z hlediska kvalitativního přístupu (VO 1, 2, 3, 4, 5, 9a) a z hlediska kvantitativního přístupu (VO 6, 7, 8, 9b). Prostřednictvím odpovědí na následující výzkumné otázky bude možné naplnit stanovené dílčí cíle této práce.

Interpretace výzkumné otázky č. 1

Jaké výukové metody jsou učiteli voleny a využívány pro realizaci výuky FG?

Kategorie: Výukové metody

Učitelům se nabízí široká nabídka výukových metod, které mohou využít při realizaci výuky. Všichni dotazovaní dávají přednost aktivnímu zapojení žáků do výuky, ve větší míře jsou využívány aktivizační metody, doplněné o krátký výklad sloužící spíše k vysvětlení. Učitelé nevyžívají učebnice, přestože je jich na trhu celá řada. Volí raději jiné, více praktické výukové metody. Což lze hodnotit velmi pozitivně, ačkoli učebnice obsahují řadu cvičení, učitelé raději volí pro zopakování učiva vlastní invenci – kvízy, pracovní listy. „...*Určitě se mi neosvědčila práce pouze s učebnicí, většinou se jedná o příliš mnoho teorie a žáci z toho výkladu dost pojmů ani nepochopili.*“ Učitelé často využívají názorně-demonstrační metodu – žáci mohou nahlédnout do smluv, obchodních podmínek, mohou si prohlédnout složenky, výpisy z účtu apod. „...*Nikdo třeba nezjistil, že desetistránkový dokument jsou všeobecné obchodní podmínky, které většina odklikne bez povšimnutí a přečtení.*“ Dotazování také uvádějí, že mnohdy využívají počítačových aplikací a kalkulátorů a velmi oblíbené jsou didaktické situační kartičky. „*Pracovali jsme s didaktickými kartičkami, děti si ve skupinkách na základě toho sestavovaly rozpočty. Děti měly pomyslné rodiny, každá rodina dostala svůj rozpočet. Žáci rozdělili rozpočet na příjmy a výdaje, následně s rozpočtem seznámili ostatní skupiny.*“ Učitelé pozorováním zjistili, že žáci mnohdy nemají tušení, co vše se v domácnosti musí zaplatit, rodiče většinou otázky financí řeší mimo děti a ty většinou nemají ponětí o základních informacích. Zřídka kdy probíhá na školách projektový den věnovaný finanční gramotnosti, žáci pracují ve skupinách a také je zde prostor pro diskuzi s pracovníky bank, kteří mohou žákům poutavě vylicit danou problematiku. Vedení škol si zpravidla myslí, že nedostatečné pojetí finančního vzdělávání lze dohnat těmito projektovými

dny. V rámci projektů je čas i na didaktické deskové hry, od kterých většina učitelů v rámci hodin upouští vzhledem k jejich časové náročnosti.

Interpretace výzkumné otázky č. 2

Jaké učební pomůcky jsou učiteli voleny a využívány pro realizaci výuky FG?

Kategorie: Učební pomůcky

Učitelé mají k dispozici širokou nabídku učebních pomůcek, teoretická část této práce vymezuje část dostupných učebních pomůcek, které mohou být využity v rámci výuky. Dotazovaní učitelé nejčastěji využívají didaktické kartičky, deskové hry, počítačové kalkulátory a jiné aplikace, webové portály zaměřující se na FV, učitelé hojně využívají pracovních listů a kvízů, které jsou zpravidla jejich vlastní tvorbou, která se opírá právě o webové portály finančního zaměření. Pro zpestření výuky využívá část dotazovaných i výuková videa dostupná na youtube.com. Nejedna dotazovaná uvedl, že z vlastního inventáře představují žákům autentické smlouvy, složenky apod.

Interpretace výzkumné otázky č. 3

Při jakých výukových metodách učitelé využívají učební pomůcky?

Kategorie: Koherence učebních pomůcek s výukovými metodami

Kódy: Didaktické hry – Deskové hry, Práce s počítačem – Web, kalkulátory, aplikace, Výklad – vlastní invence prezentace, kvízy, pracovní listy, video (youtube, ČNB)

Pro dosažení výukových cílů je nutné správně zvolit výukové metody, ty bývají zpravidla voleny v souladu s učebními pomůckami. Jak již bylo uvedeno výše učitelé častěji volí aktivizační metody a upřednostňují aktivní přístup od žáků. Nejčastěji využívanou výukovou metodou jsou didaktické hry, nástrojem této metody jsou nejčastěji didaktické kartičky a zřídka kdy učitelé využívají i deskových her – *Finanční svoboda, Monopoly*. Učitelé také využívají počítače, což je určitě atraktivní výukovou metodou i pro žáky v rámci stálé digitalizace se využívání počítačových kalkulátorů a aplikací nabízí. Pro uvedení do problematiky a pro vysvětlení potřebných pojmů učitelé využívají výklad, který je zpravidla doplněn o výukovou prezentaci vlastní invence. Pro zopakování a ukotvení učiva jsou mezi

učiteli i žáky oblíbené využívání pracovních listů a kvízů. Nástrojem názorně-demonstrační metody je inventář názorných dokumentů, složenek příp. vlastních bankovek. Učitelé souhlasí, že žáci si mnohem lépe představí, jaké náležitosti mají smlouvy tím, že si smlouvy osahají. Učitelé mají k dispozici i celou řadu výukových videí a videí produkce České televize, kterou lze výuku doplnit. Část dotazovaných učitelů jej využívá.

Interpretace výzkumné otázky č. 4

Vycházejí učitelé při volbě výukových metod z doporučených metodik a standardů?

Kategorie: Dodržování doporučených metodik

Kódy: Vlastní invence a zdroje, RVP, Finanční portály – Rozumíme penězům, FG do škol, Metodická příručka, Kooperace s bankami, Standardy FG

Dotazovaní učitelé se shodli, že nejčastěji čerpají inspiraci prostřednictvím webů týkající se finančního vzdělávání. Část učitelů využívá dostupné materiály z webu RVP, kde jsou k dispozici různé cvičení a pracovní listy s danou tematikou finanční gramotnosti. Někteří dotazovaní učitelé vycházejí z metodiky pro občanskou výchovu nebo z vlastních zdrojů. Přestože učitelé primárně nepracují s metodikami a stanovenými standardy FG po analýze používaných výukových metod je možno říct, ač nevědomky učitelé většinou splňují východiska doporučených metodik. Z dotazovaných učitelů pouze jedna respondentka absolvovala finanční kurz. „...Absolvovali jsme dvouletý kurz AISIS, díky kterému jsme jako škola získali i řadu materiálů pro výuku. Kurz byl realizován prostřednictvím portálu Rozumíme penězům.“ Jistě by bylo na zvážení rozšíření takovýchto kurzů i pro další učitelé, kteří realizují výuku FG, jde však o to, zda by učitelé měli o kurzy zájem, vzhledem k tomu, že nijak nevyužívají volně dostupných metodik. Učitelé upřednostňují vlastní zdroje a životní zkušenosti.

Interpretace výzkumné otázky č. 5

Sledují učitelé aktuální novinky na trhu učebních pomůcek a zařazují do výuky inovativní učební pomůcky?

Kategorie: Orientace v novinkách

Kódy: Metodik finanční gramotnosti, Částečně sledují, Nesledují

Z výzkumu je zjevné, že méně revidují výukové obsahy a příliš nesledují novinky učitelé, kteří realizují výuku FG pouze v rámci témat občanské výchovy, což může být vysvětleno jako to, že finanční gramotnost je považováno za jedno z mnoha témat a není mu kladena taková váha. Tuto skutečnost by jistě zlepšilo posílení výuky FG o samotný předmět nebo např. vymezení jedné hodiny týdně matematiky, ve které by se žáci soustředili výhradně na operace týkající se FG. Část dotazovaných vypovídá, že se částečně orientuje v novinkách a v aktualitách týkající se finančních témat. „*Přibližně dvakrát za rok si projdu internet a zjistím, co je nového, jaká videa nebo pracovní listy jsou k dispozici. Moc materiály však neměním*“ Další respondentka vypověděla: „*Nijak zvláště novinky nesleduji, hodně dávám na doporučení kolegů, případně sbírám materiály od kolegů ze sociálních sítí.*“

Interpretace výzkumné otázky č. 9a

Vnímají učitelé důležitost finančního vzdělávání z hlediska upotřebitelnosti?

Kategorie: Pojetí důležitosti FG

Kódy: Nezbytnost, Budoucí život žáků, Dluhová past, Funkce peněz, Hodnota peněz

Podmínkou zařazení jednotlivých učitelů základních škol do tohoto výzkumu byl předpoklad, že se učitele aktivně podílejí nebo podíleli na realizaci výuky FG. Všichni dotazovaní shledávají FG jako nezbytnou součást vzdělávacích obsahů. Pociťují a přiznávají však nedostatečné zastoupení v ŠVP. Poukazují na fakt, že vzdělávací obsahy jsou nabyté mnoha tématy a v rámci hodin se nedá vše stihnout. Učitelé v rámci výuky FG mají za cíl především připravit žáky na budoucí život. Hlavním cílem je ucelit žákům představu o nakládání s finančními prostředky, umět se rozhodovat ve věcech týkajících se financí, zejména se vyvarovat špatným rozhodnutím, které mohou mít často fatální následky. Učitelé si uvědomují, že míra finanční ngramotnosti je stále vysoká a občané často neumějí nakládat se svými financemi. Učitelé se také domnívají, že žáci často nevnímají hodnotu peněz „...*Jak pozorují, tak žáci nemají vůbec představu kolik, co stojí, jaké mají domácí výdaje, jaké jsou*

cenové praktiky obchodníků a hlavně, jak fungují nebankovní půjčky...“ V dnešní době, kdy míra zadluženosti občanů stále stoupá je nezbytností zvyšovat míru finanční gramotnosti již u žáků základních škol.

5.2.2 Vyhodnocení rozhovorů dle otázek rozhovoru

Jak již bylo uvedeno kvalitativního výzkumu se zúčastnilo celkem 8 učitelů, z toho 6 učitelek a 2 učitele, jejich průměrná délka praxe je 12 let. Dotazovaní učitelé se aktivně podíleli nebo podílejí na realizaci výuky FG. Z hlediska vystudovaných aprobací dotazovaní vystudovali převážně vysoké školy pedagogické s různými aprobacemi: Respondent 1 – Český jazyk a občanská výchova; Respondent 2 – Informační a komunikační technologie a ekonomie; Respondent 3 – Český jazyk a dějepis; Respondent 4 – Český jazyk a občanská výchova; Respondent 5 – Český jazyk a speciální pedagogika; Respondent 6 – Technická a informační výchova; Respondent 7 – Matematika a biologie; Respondent 8 – Anglický jazyk a občanská výchova. Poměrně malá část dotazovaných prošla pregraduální finanční přípravou výjimkou byl Respondent 2 a Respondentka 1 a 8. Zbylí respondenti neměli možnost v rámci studia na vysokých školách absolvovat přednášky na téma finanční vzdělávání.

Z obecných informací získaných z výzkumu vyplývá, že je finanční gramotnost realizována většinou v rámci tematických celků občanské výchovy, což dotazovaní ve většině případů vnímají jako hrubý nedostatek, respondenti se shodli, že by měla být FG více posílena a mělo by se průřezově finančním tématům věnovat i v dalších předmětech. V některých školách je FG posílena o samostatný předmět - *Matematika pro život*, či *Finanční gramotnost*, i to však připadá učitelům za nedostačující, důvodem je převážně malá časová dotace. Samostatný předmět bývá realizován hodinu týdně v jednom předmětu.

Co se týče využívání metodických doporučení a standardů finanční gramotnosti vypověděli téměř všichni dotazovaní obdobně, o jejich existenci poněti mají, nýbrž s nimi nijak nepracují, ani je nevyužívají. Učitelé častěji vycházejí z vlastní invence, materiály, podklady a informace vyhledávají z pravidla na dostupných webových portálech zabývající se finanční gramotností, z výzkumu je patrné, že banky vytvářejí projektové dny pro žáky, takže řadu materiálů mají učitelé i z vzájemné kooperace mezi školou a bankami. Přesto, že z celkového zjištění vyplývá, že učitelé nevycházejí z metodických doporučení, které jsou vytvořené pro výuku FG všichni dotazovaní učitelé je splňují, učitelé využívají doporučené výukové metody i učební pomůcky. Ne všichni učitelé sledují aktuality a novinky na trhu učebních pomůcek pro

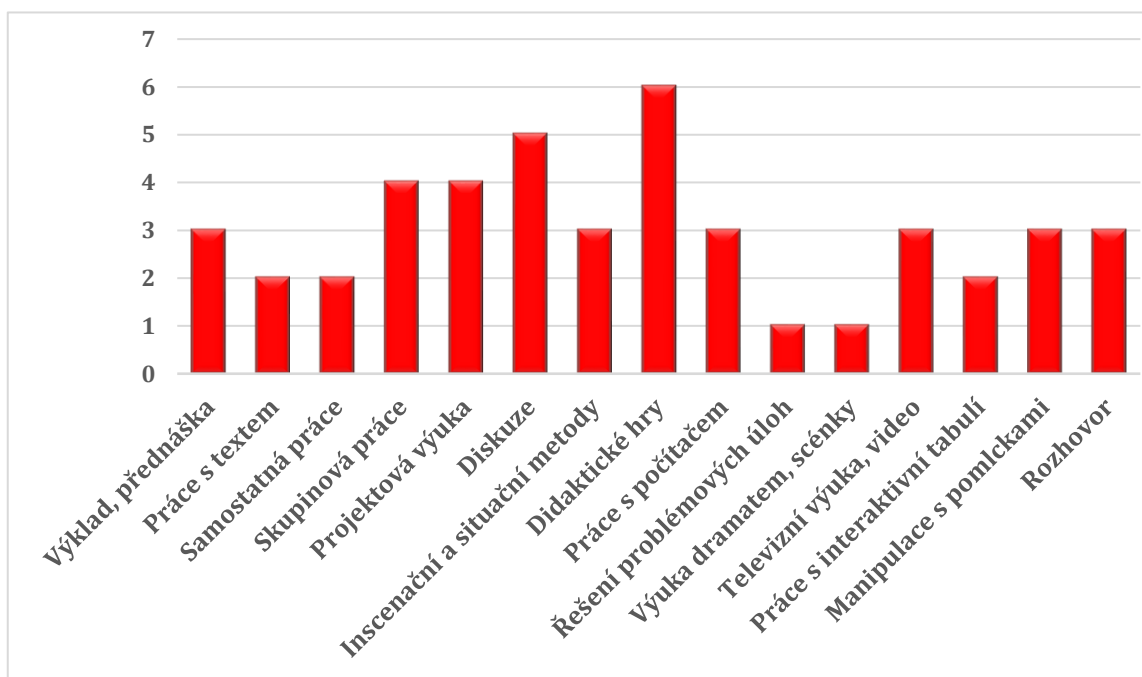
výuku FG. Většina je však nakloněna potřebě stálé aktualizaci témat zejména pro stále se vyvíjející se finanční trh. Z výzkumu je zjevné, že méně se do aktualizací a příliš nesledují novinky ti učitelé, kteří realizují výuku FG pouze v rámci témat občanské výchovy

Další otázka byla zaměřena na pojetí důležitosti výuky finanční gramotnosti. Dotazovaní vnímají výuku finanční gramotnosti jako nezbytnou součást vzdělávání, považují jako hlavní cíl především připravit žáky na budoucí život. A být finančně gramotní je jeden z předpokladů, jak být ve světě dospělých úspěšný. Neznalost finančního světa a jeho úskalí může občany často přivést do finančních potíží, ze kterých je těžká cesta zpět. Raději tedy finančním problémům předcházet, a ne jim jít naproti, což vychází z hlavní úlohy finanční gramotnosti – každý občan by měl být zodpovědný za hospodaření s finančními prostředky, tak aby zabezpečil sebe a svoji rodinu. Žáci se dle výpovědí učitelů aktivně do výuky zapojují a spatřují v tématech týkajících se FG atraktivitu. V rozporu v zaujatosti žáků se bezmála polovina učitelů shoduje, že žáci vnímají otázky financí spíše jako samozřejmé, takže je mnoho informací a faktů, které se dozvídají překvapují.

Následné otázky týkající se využívání výukových metod a učebních pomůcek ve výuce FG budou i navzdory tomu, že se výzkum opírá o kvalitativní data následující výsledky zobrazeny i graficky.

Téma této diplomové práce se soustředí především na výuku FG z hlediska využívání výukových metod a pomůcek. Z teoretické části této práce vyplývá, že učitelé mají k dispozici celou řadu výukových metod, které mohou využít při realizaci výuky FG. Na všech osmi základních školách učitelé využívají rozsáhlou nabídku výukových metod. Učitelé vypověděli, že často přizpůsobují aktivity na míru žákům i aktuálním situacím ve třídě. Většina dotazovaných učitelů volí aktivizační výukové metody, které vyváženě doplňují vysvětlením, či krátkým výkladem. Dotazovaní uvádějí jako důležitost to, že jsou žáci aktivně zapojováni do výuky, „...co se týká metod - za mě je určitě nejlepší pustit děti k co největšímu procentu věcí - nechat je to udělat, konzultovat s nimi, radit, pomáhat. Nedělat to za ně, projdou si celým procesem, pochopí, že to není sranda, že musí přemýšlet...“ Vzhledem k tomu, že na většině škol je FG realizovaná v rámci občanské výchovy řada učitelů se ztotožňuje s názorem, že výuka občanské výchovy vybízí k využívání aktivizačních metod, „...v občanské výchově je dost prostoru to dělat jinak, a proto tihnu spíše k tomu, že akci přebírají žáci a já jsem spíše pozorovatel a usměřňuji chod hodiny...“ Jako velký problém však vidí nedostatečnou hodinovou dotaci, občanská výchova čítá mnoho tematických okruhů a nelze se jim věnovat tak, jak by vyučující chtěli, nebo jak by byla potřeba. Následující graf zobrazuje souhrnný výčet využívaných výukových metod. Z grafu plyne, že učitelé nejvíce využívají didaktické hry,

velmi oblíbené u učitelů a také u žáků je využívání didaktických kartiček, díky kterým žáci tvoří rozpočet domácnosti, v rámci toho jsou žáci rozdělováni do skupin, je tedy využívána i skupinová samostatná práce. Část učitelů využívá video, práci s počítačem nebo názorně-demonstrační metodu, kdy si žáci mohou osahat názorné konkrétní pomůcky složenky, či smlouvy. Vzhledem k rozličným délkám praxí a zkušenostem bylo také záměrem posoudit, zda mladší učitelé využívají více aktivizačních metod než starší učitelé. Po detailní analýze se tento fakt nepotvrdil. I učitelé s dlouholetou pedagogickou praxí aktualizují své přípravy a zařazují do výuky nové trendy a neustále se vzdělávají.

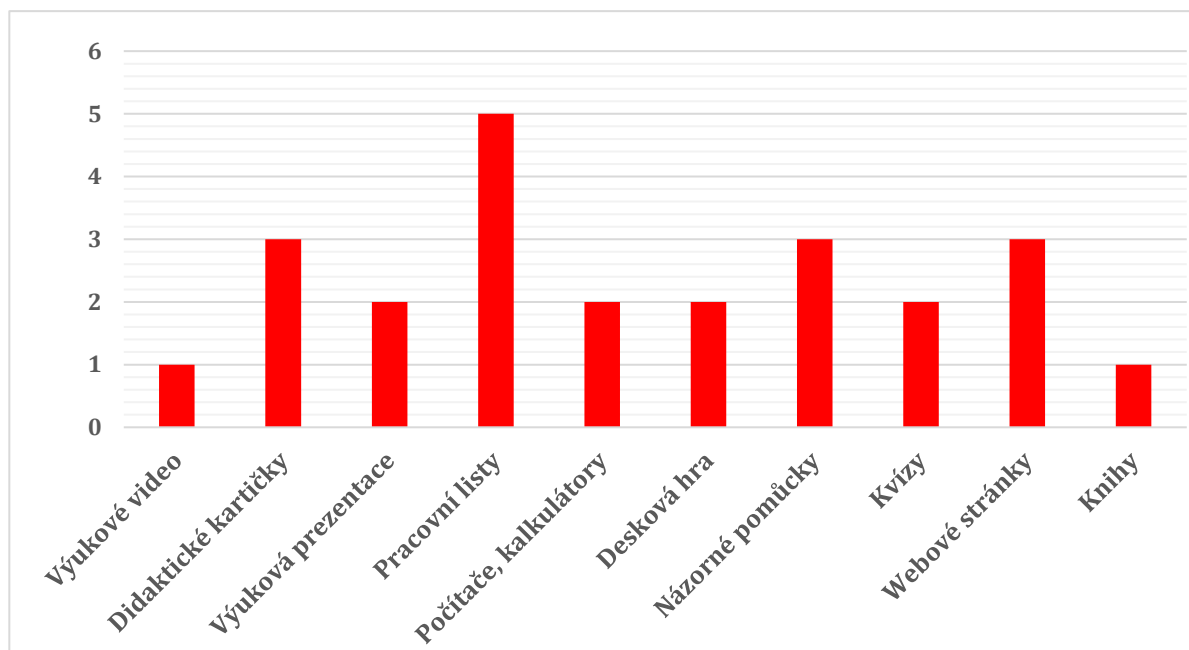

Graf č. 1 Přehled využívaných výukových metod

Učitelé realizující finanční gramotnost často využívají i řadu učebních pomůcek, které jsou názorné a současně nápomocné při dosažení předem stanovených výukových cílů. V teoretické části této práce byla vytyčena taxonomie učebních pomůcek. I přes celou řadu dostupných učebnic, které jsou učitelům na trhu k dispozici je z výzkumu patrné, že učitelé učebnice vůbec nevyužívají, což lze kladně zhodnotit, FG lze považovat jako převážně praktickou disciplínu, při které lze využít řady praktických výukových metod a učebních pomůcek, jistě dá učitelům větší práci s přípravou této formy výuky než pouhá práce s učebnicí. Učitelé považují práci s učebnicí v rámci hodin jak FG, tak občanské výchovy jako nedostatečnou a málo zajímavou. Oporu využívají vlastní výukové prezentace nebo pracovní listy, při jejich tvorbě vycházejí z dostupných webových portálů. Velmi častými pomůckami, které učitelé využívají jsou názorné ukázky smluv, složenek, bankovek, díky kterým si žáci

lépe představí danou problematiku. Učitelé také využívají deskové hry, nejčastěji hru *Finanční svoboda*, více o této hře viz teoretická část této práce. Tento graf nabízí komplexní přehled využívaných učebních pomůcek u dotazovaných učitelů.

Graf č. 2 Souhrn využívaných učebních pomůcek

5.3 Analýza výsledků dotazníků získaných prostřednictvím kvantitativního výzkumu

Tato kapitola je zaměřena na analýzu výsledků druhé části výzkumného šetření této práce, která byla realizována prostřednictvím kvantitativního přístupu. Nástrojem kvantitativního přístupu je v tomto případě dotazníkové šetření. Forma dotazníku byla zvolena převážně proto, aby bylo osloveno široké spektrum respondentů. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 96 žáků základních škol. Žáci byli osloveni prostřednictvím učitelů, kteří byli součástí první fáze výzkumného šetření této práce. Návratnost je v tomto případě neprokazatelná, neboť není zjevné kolik přesně bylo žáků učiteli osloveno. Výzkumu se zúčastnilo 55 dívek a 41 chlapců. Z prvotního zjištění je zjevné, že dotazovaní žáci chodí od 7. do 9. třídy. Následující analýza bude seřazena dle vybraných otázek dotazníku ve vzájemné relaci s předem stanovenými výzkumnými otázkami:

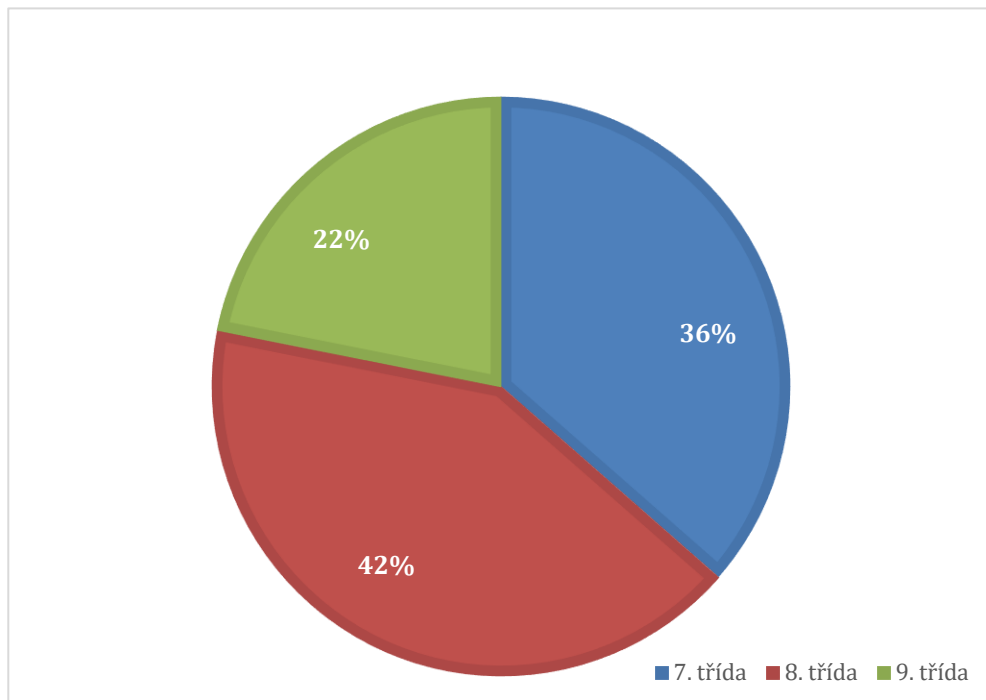
VO6: Shledávají žáci větší atraktivitu výuky při využití klasických výukových metod?

VO7: Spatřují žáci větší poutavost výuky naopak s využitím aktivizačních metod?

VO8: S jakými učebními pomůckami žáci rádi pracují ve výuce FG?

VO9b: Vnímají žáci důležitost finančního vzdělávání z hlediska upotřebitelnosti?

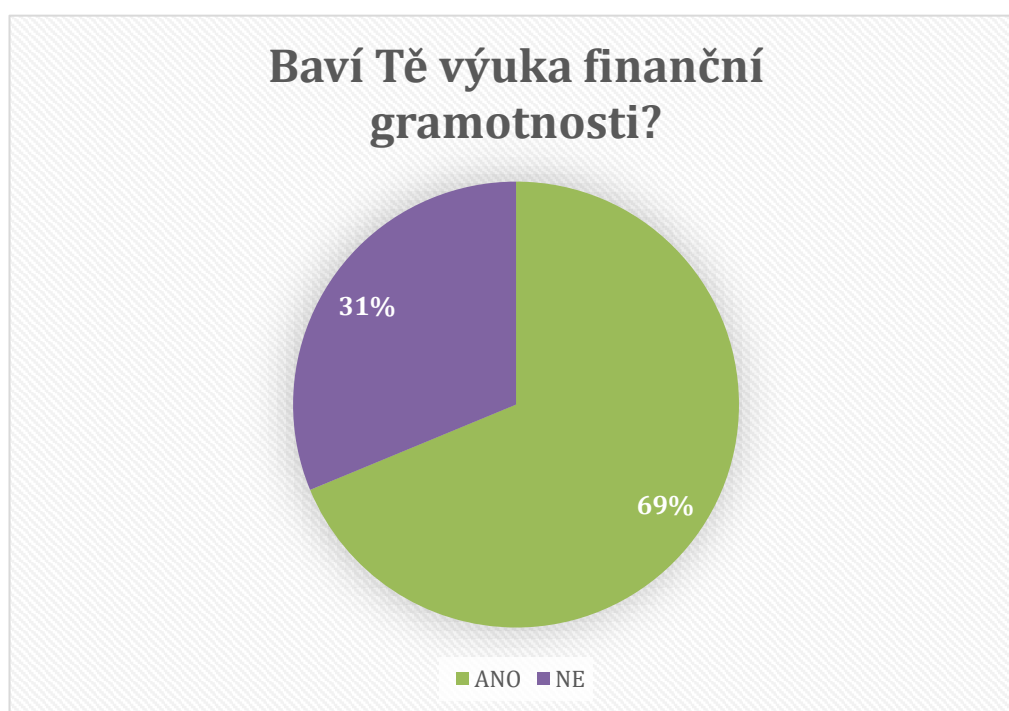
Následující graf znázorňuje zastoupení žáků dle ročníků. Největší zastoupenou částí jsou žáci 8. ročníku. Z předchozího kvalitativního výzkumu vyplývá, že poměrně malou návratnost představují žáci 9. ročníku. Učitelé vypovídali, že výuka FG bývá navíc posílena zejména v 9. ročnících.

Graf č. 3 Znázornění zastoupení žáků dle ročníků

Cílem další otázky bylo zjistit v rámci jakého předmětu se FG vyučuje. Problematika FG je nejčastěji obsažena v rámci Občanské výchovy, témata týkající se financí se prolínají i v dalších předmětech, např. v matematice. Téměř většina uvedla, že se FG na jejich škole vyučuje v rámci hodin občanské výchovy. Pouze 5 % dotazovaných žáků uvedlo, že je FG realizována v rámci hodin matematiky. Zbýlých 17 % odpovědělo, že je FG realizována v rámci samostatného předmětu, a to Matematika pro život 44 %; Finanční gramotnost 25 %; Finanční a ekonomická gramotnost 31 %. Odpovědi žáků se téměř shodovali s výpověďmi učitelů z předchozího výzkumu. Učitelé shledávají důležitost v posilování výuky, je dle jejich názoru realizace v rámci občanské výchovy nedostatečná. Důležitost FG vnímají i žáci, téměř všichni odpověděli, že je výuka FG důležitá zejména proto, aby se naučili hospodařit s penězi. Žáci si uvědomují, že znalosti získané v rámci výuky FG upotřebí i budoucím životě. „...*Je důležitá*

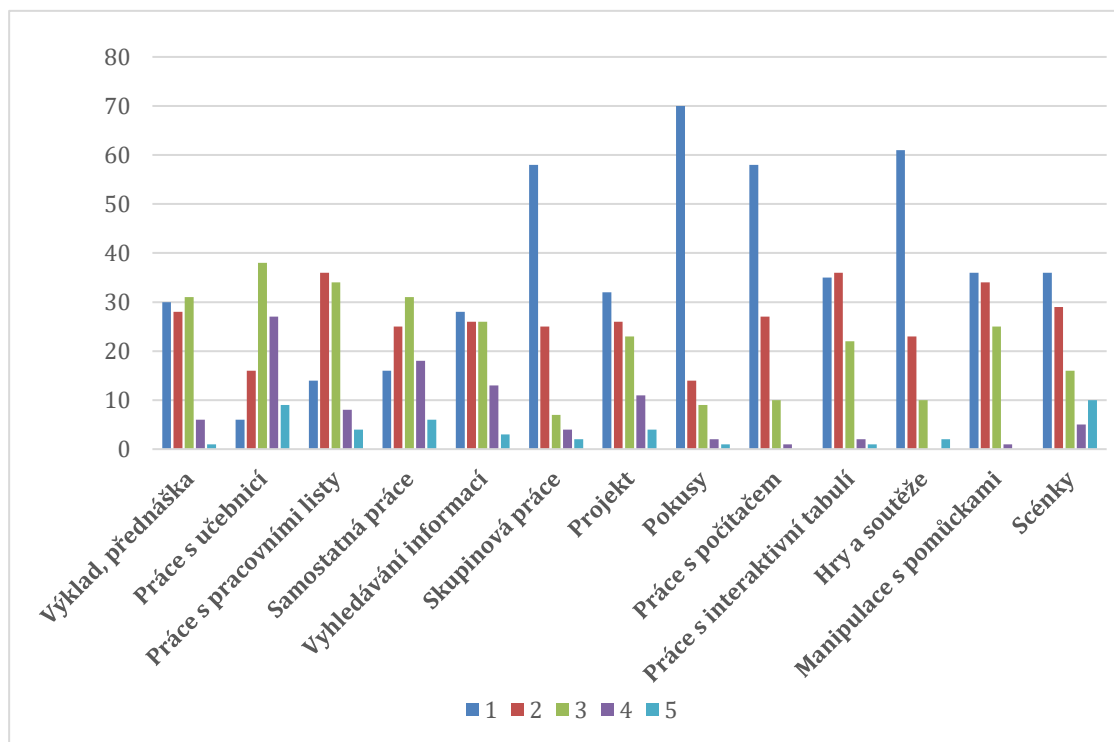
do budoucnosti, když byste si chtěli koupit byt, auto atd...“; „...Ano je, do budoucna je to věc, která se neskutečně hodí a kdo není finančně gramotný, tak je na tom o poznání hůře než ti, kteří jsou ....“ Žáci vnímají bohatství a finanční zabezpečení jako jistou výhru. „Je důležitá, protože když nebudeme umět zacházet s penězi, tak nikdy nezbohatneme a v tomto světě jsou peníze = svoboda.“ Necelých 6 % dotazovaných žáků nevnímá FG jako důležitou, jsou to převážně žáci 7. a 8. ročníků. Žáci neobhájila své výpovědi, proto není jasné, proč jim nepřipadá výuka FG důležitá. Následující graf znázorňuje atraktivitu FG z pohledu žáků.

Graf č.4 Atraktivita finanční gramotnosti z pohledu žáků

Předmětem další otázky je zhodnocení výukových metod dle oblíbenosti. Další otázkou měli žáci za úkol oznámkovat jako ve škole výukové metody, které ve výuce využívají. Žáci měli k dispozici škálu od 1 do 5, kdy 1 – velmi mě baví, 2 – docela mě baví, 3 – nevadí mi, málo mě baví, 5 – nebaví mě. Jednotlivé výsledky jsou uvedeny v následujícím grafu. Z grafu je zjevné, že žáci upřednostňují výukové metody založené na praktických aktivitách a aktivizačních metodách. Mezi nejoblíbenější výukové metody mezi žáky patří pokusy, 68 respondentů označilo, že je baví nejvíce; další oblíbenou metodou jsou hry a soutěže, 59 dotazovaných žáků upřednostňuje výuku prostřednictvím her a soutěží. Další preferovanou výukovou metodou je práce s počítačem, skupinová práce. Mezi nejméně oblíbené výukové metody mezi žáky patří práce s učebnicí a samostatná práce. Je tedy zjevné, že jsou žáci mnohem raději součástí aktivní výuky než pouze pasivními posluchači. Z dalších výzkumů

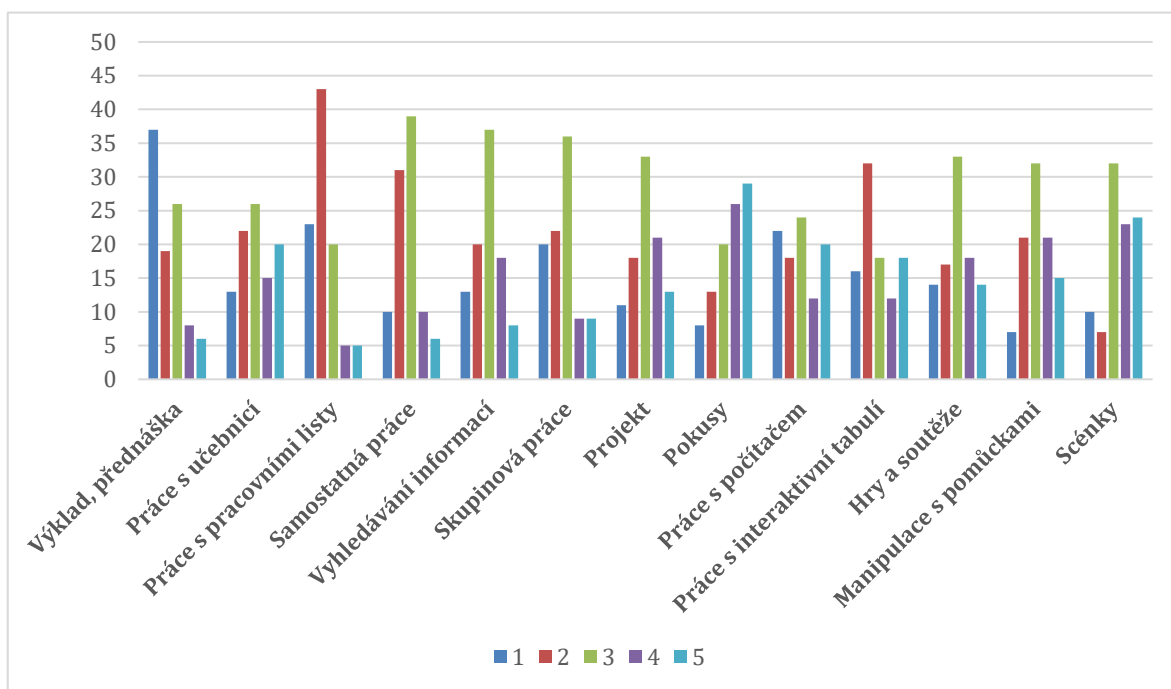
Masarykovy Univerzity je zřejmé, že mnohem více si žáci osvojí učivo pomocí zážitků a praktických cvičení oproti tomu, když pouze učivo poslouchají nebo vidí promítnuto na výukové prezentaci. Pro plnohodnotné předávání informací je jistě žádoucí vzájemně propojovat výukové metody, protože čím více smyslů je zapojeno, tím více si žáci zapamatují.

Graf č. 5 Hodnocení oblíbenosti výukových metod z pohledu žáků

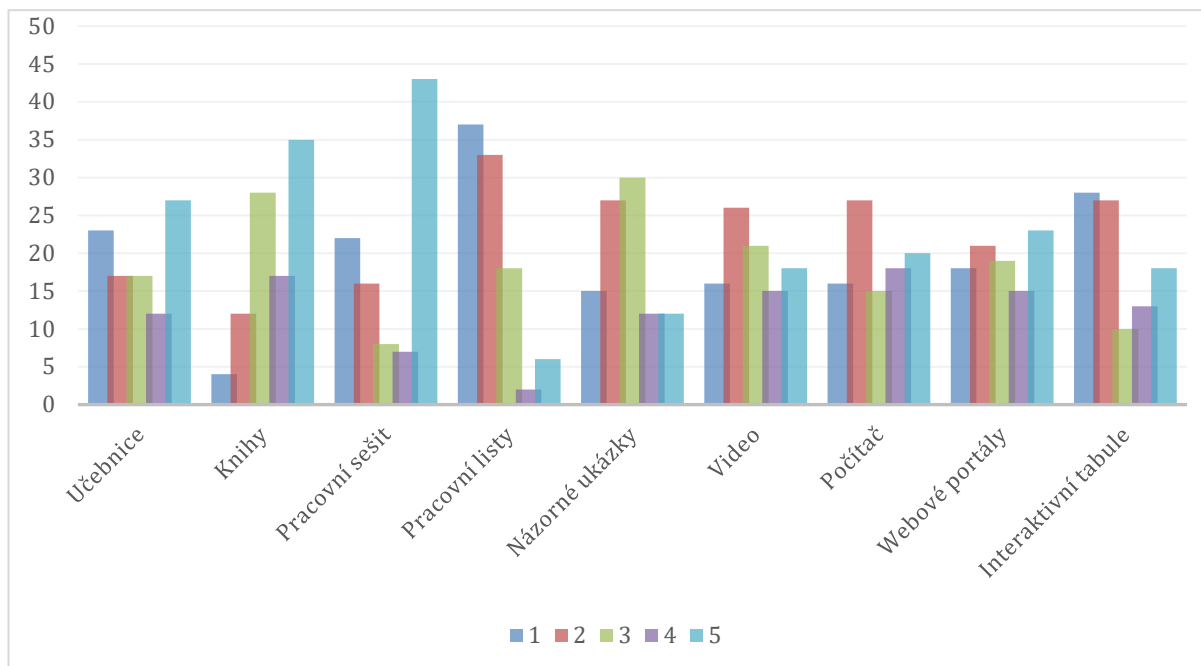
Další otázka dotazníkového šetření byla zaměřena na výukové metody, které jsou využívány při výuce FG. Žáci opět zaznamenávali své odpovědi do škály využívanosti dle stupnice od 1 do 5, kdy 1 - velmi často; 2 – často; 3 – někdy; 4 – zřídka kdy; 5 – nikdy. Z výsledků vyplývá, že nejčastější výukovou metodou, která je využívána při realizaci výuky FG jsou skupinové práce, dále pak výklad, často je výuka realizována pomocí zapojení interaktivní tabule. Zřídka kdy jsou využívány metody pokusů, výuka pomocí dramatu, či práce s učebnicí. Ve srovnání výsledků s výsledky analýzy kvalitativního šetření, které bylo realizované v první fázi této praktické části formou rozhovoru s učiteli základních škol se odpovědi shodují. Žáci potvrzují výpovědi učitelů, obě fáze výzkumu se tedy shodují v častém využívání pracovních listů. Pracovní listy jsou ve většině případů vlastní tvorbou učitelů, popř. učitelé čerpaní inspiraci pro vlastní invenci na webových portálech finančního zaměření. Žáci taktéž potvrzují výpovědi učitelů, častěji žáci využívají při výuce FG práci s počítačem a názorně-demonstrační metodu. Žáci uvedli, že někdy v rámci výuky hrají didaktické hry. Žáci

by jistě uvítali mnohem častější zapojení didaktických her a soutěží ve výuce, což vyplývá z výsledku v grafu č. 5. Atraktivnější výuku by také žáci vnímali v zapojování pokusů a projektového vyučování, které jak potvrzují dotazovaní učitelé probíhá spíše nárazově jednou ročně v rámci projektových dnů ve spolupráci s bankovním sektorem. Zapojování více časově náročných výukových metod je však často v rozporu s hodinovými dotacemi, které jsou určeny výuce FG na většině základních škol.

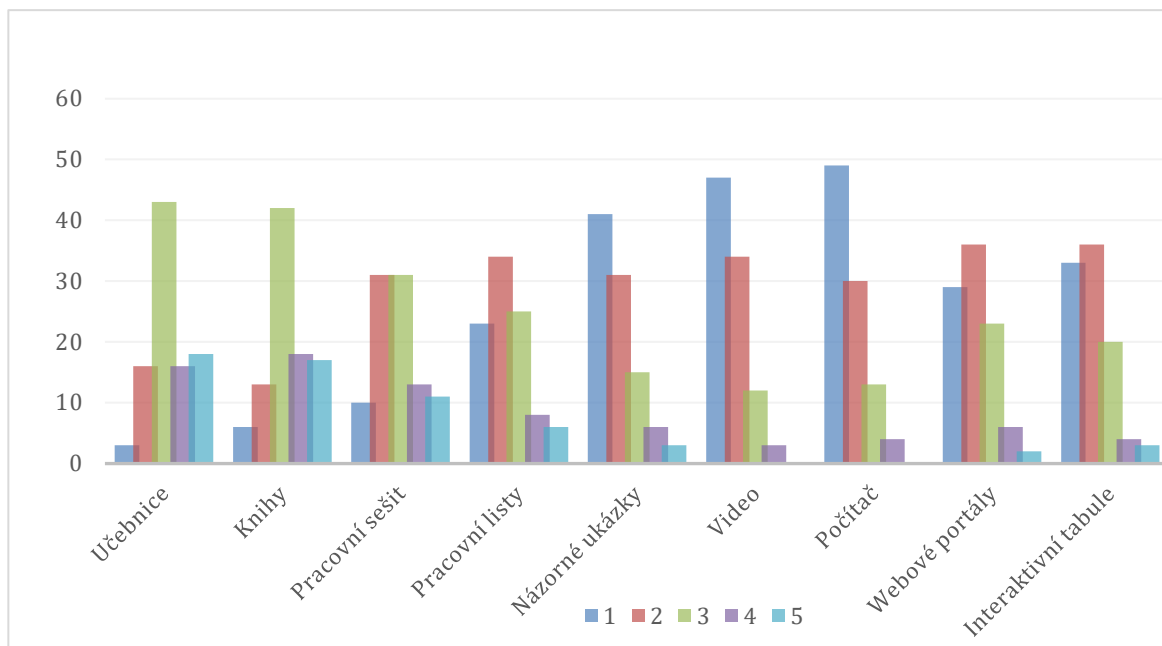
Graf č. 6 Využívané výukové metody ve výuce FG

Obsahem následujících zjištění byly učební pomůcky, nejprve měli žáci uvést jaké učební pomůcky využívají při výuce FG. K dispozici žáci měli stupnici od 1 do 5, kdy 1 – velmi často; 2 – často; 3 – někdy; 4 - zřídka kdy; 5 – nikdy. Pro srovnání se nabízí konfrontace s výpověďmi oslovených učitelů z první části výzkumného šetření této práce. Zde se prolínají výsledky kvalitativního a kvantitativního šetření. Poměrně velká část učitelů uvedla, že využívá pracovní listy, což se prokázalo i ve výsledcích výpovědí žáků. Žáci dále uvedli, že často využívají ve výuce interaktivní tabule, počítač, video, názorné ukázky, a naopak nevyužívají pracovní sešit, knihy a učebnici, což opět potvrzují i výsledky první fáze výzkumu této práce. Učitelé uvedli, že nepracují s učebnicemi ani s pracovními sešity, zakládají si na vlastní invenci. Žáci měli možnost jako další otázku doplnit další učební pomůcky, které jsou využívány při výuce FG. Jedna žákyně uvedla, že se využívá prezentace, která slouží jako „...zbytečně dlouhý zápis.“ Pro celkové porovnání využívaných metod slouží následující graf.

Graf č. 7 Využívání učebních pomůcek ve výuce FG

Následující otázka souvisí s oblíbeností jednotlivých učebních pomůcek. Žáci měli za úkol ohodnotit učební pomůcky, které využívají při výuce FG, dle jejich preferencí od stupnice od 1 do 5, kdy 1 – velmi mě baví; 2 – docela mě baví; 3 – nevádí mi; 4 – málo mě baví; 5 – nebaví mě. Mezi oblíbené učební pomůcky žáci řadí video, počítač, interaktivní tabuli a názorné ukázky. Mezi nejméně oblíbené učební pomůcky žáci uvedli knihy a učebnice. Vzhledem k tomu, že se na většině základních škol realizuje výuka FG v rámci občanské výchovy, nabízí se zde jiné pojetí výuky, práci s učebnicí žáci využívají často v ostatních předmětech.

Graf č. 8 Hodnocení učebních pomůcek z hlediska oblíbenosti

Poslední otázka byla otevřená, žáci měli za úkol vyjádřit svůj názor k následujícímu: *Myslíte si, že informace, které získáte při hodinách finanční gramotnosti, využijete v budoucnu?* Většina dotazovaných žáků odpověděla shodně. Vnímají FG jako důležitou a pro jejich budoucí život klíčovou. Žáci vidí pozitivum především v tom, že se naučí hospodařit s penězi, část se domnívá, že když si osvojí základní znalosti FG, budou se mít lépe. „...budu umět s penězi, tak se potom lehce naučím, jak zbohatnout.“ Část žáků vnímá znalosti FG důležité pro budoucí investice a zabezpečení bydlení „...protože kdybychom neuměli a nevěděli, jak s penězi zacházet, tak bychom brzy v budoucnu skončili někde na ulici.“ Malé procento dotazovaných žáků uvedlo, že si myslí, že znalosti nevyužijí, své odpovědi však nijak neodůvodnili, není tedy patrné, proč si to myslí.

Dle celkového shrnutí v souladu s výzkumnými otázkami, na které byly prostřednictvím kvantitativního šetření hledány odpovědi došlo k následujícím zjištěním. Žáci jednoznačně upřednostňují aktivizační metody. Mezi nejoblíbenější výukové metody uvedli pokusy, hry a soutěže a práce s počítačem. Mezi nepříliš oblíbené metody považují obecně práci s textem a samostatnou práci. Podle těchto výsledků je zjevné, že se rádi aktivně podílejí na výuce a když je takovým způsobem výuka realizována, žáky nejen více baví, ale žáci si z výuky odnášejí mnohem více poznatků, než když jen poslouchají výklad. Mezi oblíbené učební pomůcky žáci řadí video, počítač, interaktivní tabuli a názorné ukázky. Učitelé i žáci se shodli na neefektivnosti využití učebnice. Až na malé výjimky žáci vnímají FG jako důležitou zejména pro jejich budoucí život, což je jistě pozitivní zjištění.

6 Diskuze a zhodnocení výsledků výzkumného šetření

Poslední kapitola této práce ve věnována shrnutí a celkovému zhodnocení a diskuzi výsledků výzkumného šetření, které bylo realizováno oběma přístupy kvalitativním i kvantitativním. Výzkum vycházel z předem stanovených výzkumných otázek, které vycházely ze stanovených dílčích cílů.

Prvním dílčím cílem této práce bylo zjistit, jaké výukové metody a pomůcky využívají učitelé pro výuku FG. Pro naplnění tohoto dílčího cíle bylo využito kvalitativního výzkumu. Předmětem zkoumání byli učitelé základních škol, kteří se aktivně podílejí na realizaci výuky FG, kvalitativní výzkum byl realizován formou interview. Učitelé uvedli, že využívají spíše aktivizační metody. Pro výuku FG volí především praktické aktivity. Mezi nejčastěji využívané výukové metody ve výuce FG patří zejména názorně-demonstrační metody, díky kterým mohou představit žákům řadu autentických dokumentů týkajících se financí. Učitelé také uvedli, že velmi často využívají didaktické hry a práci s počítačem. Naopak nevyžívají učebnice, což lze hodnotit velice kladně, ačkoliv by práce s učebnicí byla pro učitelé časově nenáročná, pro žáky však není práce s učebnicí příliš atraktivní. Učitelé volí spíše náročnější výukové metody, které jsou pro žáky zábavné a zároveň praktické a názorné. Všichni dotazovaní učitelé přistupují k výuce FG zodpovědně a přisuzují jí velkou váhu. Považují ji jako nezbytnou součást kompetencí pro budoucí život žáků. Navzdory malé časové dotaci, která je ve většině škol pro FG vyhraněna se učitelé snaží využít čas naplno a předat žákům co nejvíce praktických dovedností. Z hlediska využívaných učebních pomůcek učitelé uvedli, že nejčastěji ve výuce využívají situační didaktické kartičky. Díky kterým ve výuce simulují imaginární domácnosti, které řeší zásadní otázky týkající se rodinného rozpočtu. Dále učitelé využívají počítačové kalkulátory a aplikace, pro zopakování učiva jsou často využívány pracovní listy, inspiraci učitelé získávají na webových portálech zaměřených na FV. V rámci projektového vyučování jsou využívány i deskové hry.

Druhým dílčím cílem této práce bylo posoudit využití jednotlivých metod a pomůcek pro výuku FG. Předmětem zjištění také bylo, zda učitelé čerpají nebo vycházejí z metodických doporučení pro výuku FG. V rámci teoretické části této práce bylo vycházeno především z *Metodické příručky Aleny Hesové*⁹⁵. Z výsledků kvalitativního šetření je zřejmé,

---

⁹⁵ HESOVÁ, A., ZELENDOVÁ, E. Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 1. vyd. 2011.

že učitelé čerpají informace především z vlastní invence a webových portálů, o metodická doporučení se příliš neopírají, avšak všechny doporučení učitelé splňují.

Z empirické části této práce vyplývá, že ve většině škol, které byly prostředkem zkoumání se výuka FG realizuje pouze prostřednictvím výuky občanské výchovy v rámci vybraných témat týkající se financí. Jen okrajově bývá výuka FG posílena o samostatné předměty, což vnímají nejen učitelé jako poměrně velký nedostatek. Tematické plány občanské výchovy jsou natolik nabyté, že není možné věnovat se finančnímu vzdělávání v takové míře, jaké si žádá. V souvislosti s pandemickou situací, která nadále sužuje Českou republiku proběhl v červnu 2020 průzkum poskytovatele půjček Provident Financial a společnosti NMS Market Research⁹⁶, z něhož vyplývá skutečnost, že čeští občané nemají dostatečné finanční rezervy. Z celkových výsledků je patrná i nízká úroveň finanční gramotnosti Čechů. Je tedy žádoucí, aby výuce finanční gramotnosti byla přisuzovaná zasloužená váha a nejenom jí. Smyslem vzdělávání by mělo být především porozumění problémů a dále získání kompetencí a znalostí využitelné v osobním, občanském i profesním životě. Těmito myšlenkami se zabývá i nově schválená strategie vzdělávací politiky Strategie 2030+⁹⁷. Tato strategie si nese za cíl převážně modernizaci stávajícího vzdělávacího systému. Tvůrci strategie si uvědomují rozsáhlý obsah učiva, který se mnohdy nestihne probrat, učitelé nemají možnost využít časově náročnější výukové metody, které by žákům lépe přiblížily danou problematiku, což potvrzují i dotazování učitelé, respondenti přiznávají, že deskové hry využívají jen zřídka, zvláště vzhledem časové náročnosti. Využití deskových her v rámci 45 minut je zcela nereálné. Strategie taktéž považuje za nezbytné jednotlivou provázanost témat a učiva, žáci si mnohdy neumějí naučené učivo z jednoho předmětu propojit s ostatními předměty. Důraz by měl být kladen i na rozvoj kritického myšlení. Důležitost by měla být kladena i na propojování souvislostí vzdělávacích oblastí s reálným životem. Pro zvýšení finanční gramotnosti je nutné přikládat váhu i motivaci k celoživotnímu vzdělávání, neboť finanční trh je dynamický a je nutné znalosti stále aktualizovat.

Posledním dílčím cílem bylo zhodnotit, jak učitelé a žáci vnímají důležitost finančního vzdělávání. Vzhledem k pojetí tohoto cíle bylo využito obou rovin pedagogického výzkumu. Záměrem kvalitativního šetření, který byl realizován formou polostrukturovaného rozhovoru bylo zhodnotit jak učitelé, kteří se podílejí na výuce FG vnímají její důležitost.

---

⁹⁶ Většina Čechů spoléhá před další pandemií na úspory. *Fin.expert.cz* [online]. 2020 [cit. 2020-12-09]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/pujcujeme-si/vetsina-cechu-spoleha-pred-dalsi-pandemii-na-uspory-1372456>.

⁹⁷ Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. *MŠMT* [online]. Praha, 2020 [cit. 2020-12-09]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>.

Všichni dotazovaní učitelé vnímají výuku FG jako důležitou. Při realizaci výuky přikládají patřičnou váhu. Hlavním cílem učitelů je především připravit žáky na jejich budoucí život. Přístup žáků byl proveden prostřednictvím kvantitativního výzkumu, nástrojem výzkumu byl v tomto případě dotazník. Téměř všichni dotazovaní žáci shledávají výuku FG jako nezbytnou součást vzdělávání. Žáky výuka FG baví a připadá jim učivo atraktivní a zajímavé. Žáci vnímají především fakt, že je nezbytné, aby se naučili hospodařit s penězi. Část žáků vnímá FG jako nejnnutnější věc do života, což lze hodnotit velice kladně. Tyto skutečnosti jsou z části v rozporu s výpověďmi některých učitelů, kteří se domnívají, že žáci nemají příliš ponětí o problémech týkajících se financí a jejich znalosti. Z výzkumu vyplývá, že jsou žáci v tomto ohledu motivovaní pro vyhledávání informací týkající se finančního vzdělávání.

ZÁVĚR

V současném světě představují peníze více než si mnozí uvědomují. Jistě – peníze nejsou všechno, ale s nimi jde všechno tak nějak lépe. Z mnohých dostupných výzkumů je patrné, že míra FG není na úplně uspokojivé úrovni, je tedy žádoucí apelovat na rozvoj FG již u žáků základních škol. Problematika FG hraje v našich životech velkou roli. Denně se setkáváme s finančními produkty a nabídkami, které nemusí být vždy výhodné pro obě strany a v tomto případě, možná více než kdy jindy platí, že neznalost neomlouvá. Výuka FG je součástí platných a povinných kurikul od roku 2013. Není však přesně stanoveno, jakým způsobem má probíhat její realizace, v jakém předmětu a jak často má být realizována. V současnosti je v mnoha případech součástí výchovy k občanství, v některých školách je posílena o samostatný předmět, který je většinou určen pro jeden ročník jednu hodinu týdně. Nedostatečnou časovou dotaci vidí jako problém ne jeden učitel.

Tato diplomová práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou část. **Cílem této práce bylo vymezit a analyzovat výuku FG na druhém stupni základních škol realizovanou prostřednictvím vhodně zvolených výukových metod a učebních pomůcek a protože právě výukové metody a pomůcky mohou podpořit adekvátní výstupy, kterými budou žáci disponovat a mohou je pak využít v běžných životních situacích. Hlavní cíl byl postupně naplňován těmito dílčími cíli: **popsat a vyjmenovat jednotlivé taxonomie výukových metod a učebních pomůcek; zjistit, jaké výukové metody a pomůcky využívají učitelé pro výuku FG; posoudit využití jednotlivých metod a pomůcek pro výuku FG; zhodnotit, jak učitelé a žáci vnímají důležitost finančního vzdělávání.****

Teoretická část pojednává především o základním vymezení termínů úzce spjatých s problematikou FV. Téma této diplomové práce souvisí s využíváním výukových metod a učebních pomůcek při realizaci výuky FG. Další kapitola je věnována širokému pojetí taxonomií výukových metod a učebních pomůcek, ty jsou pak modifikovány do výuky FG. Následující kapitola se zaměřuje na učební pomůcky, neboť díky správné syntéze učebních pomůcek a výukových metod lze dosáhnout zvolených výukových cílů. FG je především praktickou disciplínou, proto zde platí jednoznačně metoda názornosti. Praktická část této práce je zaměřena převážně na pojetí výukových metod a učebních pomůcek z pohledu učitelů a žáků základních škol. Při tvorbě výzkumu bylo využito obou výzkumných přístupů, jak kvalitativního, tak kvantitativního. Kvalitativní výzkum, kdy nástrojem sběru dat byl polostrukturovaný rozhovor, byl zaměřen na učitele základních škol, kteří se podílejí na realizaci výuky FG. Z výsledků kvalitativního šetření je patrné, **že učitelé upřednostňují**

především aktivizačních metod a zaměřují se na aktivitu ze strany žáků. Často pracují s názornými ukázkami a využívají nejrůznější interaktivní učební pomůcky, kterých je na trhu celá řada. Druhá část výzkumu se soustředila na žáky druhých stupňů ZŠ. Žáci byli osloveni prostřednictvím učitelů, kteří byli součástí první fáze výzkumného šetření této práce. Nástrojem sběru dat byl v tomto případě dotazník, díky němu došlo k následné analýze postojů žáků k potřebě a důležitosti výuky FG. Součástí dotazníku byly i otázky zaměřeny na preference a oblíbenost jednotlivých výukových metod a učebních pomůcek využívaných při výuce FG. Žáci preferují výuku prostřednictvím pokusů, dále žáci upřednostňují didaktické hry a kvízy. Mezi další oblíbené výukové metody ze strany žáků patří práce s počítačem a manipulaci s názornými pomůckami. Z výsledků je zjevné, že jsou žáci rádi aktivně zapojováni do výuky. Vzhledem k učebním pomůckám žáci upřednostňují video, názorné ukázky. Nejméně oblíbenou učební pomůckou je učebnice. Dle výsledků kvantitativního šetření je patrné, že žáci shledávají ve výuce FG patřičnou důležitost, uvědomují si, že získané znalosti uplatní ve svém budoucím životě. Až na malé výjimky žáci považují výuku FG za atraktivní.

Vzhledem ke stále stoupající křivce míry zadluženosti obyvatelstva je jistě žádoucí přikládat výuce FG váhu a nikterak ji nezlehčovat. Téma práce jsem si vybrala především pro stálou aktuálnost. Znalosti, získané díky psaní této práce jistě využiji při mé budoucí pedagogické praxi. Učitelé a budoucí učitelé FG by jako hlavní cíl výuky měli považovat především fakt motivovat žáky v celoživotním vzdělávání. Pokud budou obyvatelé obezřetnější a finančně gramotní klesne míra zadluženosti občanů a zejména křivka míry exekucí a osobních bankrotů.

SEZNAM ZKRATEK

atd.	a tak dále
č.	číslo
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
FG	Finanční gramotnost
FV	Finanční vzdělávání
G	Gymnázium
GDPR	General Data Protection Regulation
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
mj.	mimo jiné
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
např.	například
NSFV	Národní strategie finančního vzdělávání
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
popř.	popřípadě
RPSN	Roční procentní sazba nákladů
RVP	Rámcový vzdělávací program
SBFG	Systém budování finanční gramotnosti
SOS	Střední odborné vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program
tj.	to jest
tzv.	tak zvané
ZV	Základní vzdělávání

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

1. BALABÁN, Zdeněk. učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti. 2. aktualiz, vyd. Praha: Cofet, 2011, 416 s. ISBN 978-809-0439-610.
2. ČERVENKOVÁ, Iva. *VÝUKOVÉ METODY A ORGANIZACE VYUČOVÁNÍ*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013. ISBN 978-80-7464-238-8.
3. DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a kol. Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-008-9.
4. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JŮVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 9788073151850.
5. GRECMANOVÁ, H., URBANOVSKÁ, E. Aktivizační metody ve výuce, prostředek ŠVP. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2007. ISBN 978-80-85783-73-5.
6. HALL, Alvin. *Show me the money*. London: Dorling Kindersley, 2008. ISBN 978-1-40532-189-1.
7. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
8. HESOVÁ, A. Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2. vyd. 2013 978-80-87652-98-5.
9. HESOVÁ, A., ZELENDOVÁ, E. Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 1. vyd. 2011.
10. *Improving Financial Literacy: Analysis of issues and policies*. Francie: OECD, 2005. ISBN 92-64-01256-7.
11. JAKEŠ, Petr a kol. Finanční gramotnost pro druhý stupeň základní školy. Praha: Fortuna, 2011. 4 sv. ISBN 978-80-7373-089-5.
12. JANIŠ, K. *Slovník pojmů z obecné didaktiky*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2006. ISBN 80-7248-352-8. s. 10
13. KALHOUS, Z. a OBST, O. Školní didaktika. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X. s. 308.
14. KAŠOVÁ, Jitka a kol. Rozumíme penězům pro 2. stupeň základní školy. [Kladno]: AISIS, aktualiz. 2013.

15. KAVKA, Kamil a Richard SVITALSKÝ. *Čas dluhů, aneb, Co byste měli vědět o peněžích: humorný komiksový průvodce finanční gramotností*. Praha: Mladá fronta, 2013. ISBN 978-80-204-3130-1.
16. KLÍNSKÝ, Petr - CHROMÁ, Danuše - TESAŘOVÁ, Svatava - JANÁK, Michal. *Finanční gramotnost - obsah a příklady z praxe škol*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. ISBN 978-80-87063-13-2.
17. KLÍNSKÝ, Petr - CHROMÁ, Danuše. *Finanční gramotnost - úlohy a metodika*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2009. ISBN 978-80-87063-26-2.
18. LERNER, I. J. *Didaktické základy metod výuky*. Praha : SPN, 1986.
19. LOKAJ, Aleš. *Etika finanční gramotnosti*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2012. ISBN 9788074641381.
20. LOKŠOVÁ, I. *Koncepcia tvorivého vyučovania*. Brno: Konvoj, Pedagogická orientace, 3/2002.
21. MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 8073150395.
22. MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky: pro posluchače fakult pedagogických*. Brno: Masarykova univerzita, 1990.
23. MASON, Paul. *Peníze nerostou na stromech!*. České vyd. Ilustroval Mike GORDON. Říčany u Prahy: Junior, c2013. ISBN 9788072675159.
24. NAVRÁTILOVÁ, Petra, JIŘÍČEK, Michal a ZLÁMAL, Jaroslav. *Finanční gramotnost*. 2. vyd. Kralice na Hané: Computer Media, 2013. 2 sv. ISBN 978-80-7402-150-3.
25. NOVESKÝ, Ivan. *Slabikář finanční gramotnosti*. COFET a.s, 2009. ISBN 802-54-4207-4.
26. ODVÁRKO, Oldřich a KADLEČEK, Jiří. *Matematika pro 9. ročník základní školy*. 3. díl: *Finanční matematika*. 3., přeprac. vyd. Praha: Prometheus, 2014. ISBN 978-80-7196-442-1.
27. OPLETALOVÁ, Alena a Jana KVINTOVÁ. *Vybrané aspekty finanční gramotnosti v podmínkách základních a středních škol*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 9788024445199.
28. OPLETALOVÁ, Alena. *Finanční vzdělávání z pohledu prevence proti vzniku a růstu nadměrného zadlužování domácností*. ACTA HUMANICA. 2012, č. 4, ISSN 1336-5126.

29. OPLETALOVÁ, Alena. *Implementace finanční gramotnosti do školních vzdělávacích programů základního vzdělávání*. CIVILIA. Speciální číslo odborné revue pro oborové didaktiky společenských věd. 2012, r. 3, č. 2, ISSN 1805-3963.
30. PECINA, Pavel a Lucie ZORMANOVÁ. *Metody a formy aktivní práce žáků v teorii a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4834-8.
31. PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-172-7.
32. PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 8071787728.
33. RADOVÁ, Jarmila, DVOŘÁK, Petr a MÁLEK, Jiří. *Finanční matematika pro každého*. 8., rozš. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4831-3.
34. SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování. Spolupráce žáků ve skupinách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-246-1.
35. SITNÁ, Dagmar. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013. ISBN 9788026204046.
36. SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1821-7.
37. SKOŘEPA, Michal a SKOŘEPOVÁ, Eva. *Finanční a ekonomická gramotnost pro základní školy a víceletá gymnázia*. Praha: Scientia, 2008. 3 sv. ISBN 978-80-86960-41-8.
38. ŠIMONÍK, Oldřich. *Úvod do didaktiky základní školy*. Brno: MSD, 2005. 140 s. ISBN 80-866-3333-0.
39. *Školní atlas. Dnešní finanční svět*. [Praha]: TERRA-KLUB, 2012.
40. ŠKVÁRA, Miroslav. *Finanční gramotnost*. Praha: M. Škvára, 2011. ISBN 9788090482302.
41. ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007.
42. ŠVEC, Štefan. *Metodologie věd o výchově: kvantitativně-scientické a kvalitativně-humanitní přístupy v edukačním výzkumu*. České rozš. vyd. Brno: Paido, 2009. ISBN 9788073151928.
43. ZELINKOVÁ, Olga. *Pomoz mi, abych to dokázal: pedagogika Marie Montessoriové a její metody dnes*. Praha: Portál, 1997. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7178-071-5.

44. ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024745909.
45. ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024741000.

INTERNETOVÉ ZDROJE

1. *Aby dluhy nebolely. Televizní seriál* [online]. Praha: Česká televize, 2012 [cit. 2020-09-25]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10385900530-aby-dluhy-nebolely/dily/>
2. *Bankovkovi. Televizní seriál* [online]. Praha: Česká televize, 2017 [cit. 2020-09-25]. Dostupné z: <https://decko.ceskatelevize.cz/bankovkovi>
3. *CASHFLOW. Desková hra*. Dostupné z: <http://www.cashflow-klub.cz/o-hre-cashflow>
4. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/>.
5. *FINANCE V KAPSE. Desková hra*. Dostupné z: <http://www.lorisgames.cz/hry/finance-v-kapse>.
6. *Finanční gramotnost do škol* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <http://www.fgdoskol.cz/>.
7. *FINANČNÍ SVOBODA. Desková hra*. Dostupné z: <https://www.financnisvoboda.cz/financni-svoboda/>.
8. *Finanční vzdělávání: Společný projekt finančních asociací* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://www.financnivzdelavani.cz/>.
9. *Geogebra: Matematické aplikace* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://www.geogebra.org/?lang=cs>.
10. HESOVÁ, A. Aktualizace Standardu finanční gramotnosti. RVP [online]. 28.11.2017 [cit. 2020-10-19]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/21620/aktualizace-standardu-financni-gramotnosti.html/>
11. HESOVÁ, A. Finanční gramotnost. Digifolio. Metodický portál RVP.cz [online]. Aktualizované znění. Praha: NÚV, 2014. [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>.
12. *Hlava rodiny. Televizní seriál* [online]. Praha: Česká televize, 2014 [cit. 2020-09-25]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10756381712-hlava-rodiny/>

13. *Jak zacházet s penězi. Finanční gramotnost.* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://www.zlatka.in/cs/>
14. *Krotitelé dluhů. Televizní seriál* [online]. Praha: Česká televize, 2011-2012 [cit. 2020-09-25]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10213556322-krotitele-dluhu/dily/>
15. Metodický portál RVP: FINANČNÍ GRAMOTNOST [online]. [Cit. 15. 1. 2020]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=6055>.
16. Metodický portál RVP: Standardy finanční gramotnosti - Finanční gramotnost: SYSTÉM BUDOVÁNÍ FINANČNÍ GRAMOTNOSTI [online]. Praha [cit. 2020-09-15]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/artefact.php?artefact=60773&view=6055&block=3406>
17. Ministerstvo financí Česká republika, Proč se finančně vzdělávat? [online]. [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <http://www.psfv.cz/>.
18. Národní strategie finančního vzdělávání 2.0. Metodický portál RVP [online]. [cit. 2020-09-21]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>.
19. Národní strategie vzdělávání 2010. RVP [online]. [cit. 2020-10-16]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>.
20. Národní ústav pro vzdělávání [online]. Praha [cit. 2020-09-14]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/gramotnosti-1>.
21. *PENÍZE A ŽIVOT. Desková hra.* Dostupné z: <https://www.lorisgames.cz/hry/penize-zivot>
22. Pro vzdělávání: Co je gramotnost? Národní ústav pro vzdělávání [online]. [cit. 2020-10-16]. Dostupné z: <http://provzdelavani.nuv.cz/clanky/ze-zahranici/co-je-gramotnost>
23. Společný dokument Ministerstva financí ČR, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR: Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. [online]. Prosinec 2007 [cit. 15.9.2020]. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/SBFG_finalni_verze.pdf
24. Standard finanční gramotnosti, revidované znění. Národní ústav pro vzdělávání [online]. [cit. 2020-09-21]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/standard-fg>
25. Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. *MŠMT* [online]. Praha, 2020 [cit. 2020-12-09]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>.
26. *Suma sumárum aneb kde jsou mé peníze. Televizní seriál* [online]. Praha: Česká televize, 2012 [cit. 2020-09-25]. Dostupné z:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10319299084-suma-sumarum-aneb-kde-jsou-me-penize/211562220100001/>

27. Většina Čechů spoléhá před další pandemií na úspory. *Fin.expert.cz* [online]. 2020 [cit. 2020-12-09]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/pujcujeme-si/vetsina-cechu-spoleha-pred-dalsi-pandemii-na-uspory-1372456>.
28. Výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na používání běžných i aktivizačních metod a organizačních forem učiteli v současné době na našich školách. *RVP* [online]. 2.9.2008 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/2588/>

SEZNAM TABULEK, OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Tabulky

Tab. č. 1 Tabulka kódování

Obrázky

Obr. č. 1 Složky finanční gramotnosti

Grafy

- Graf č. 1 Přehled využívaných výukových metod
- Graf č. 2 Souhrn využívaných učebních pomůcek
- Graf č. 3 Znázornění zastoupení žáků dle ročníků
- Graf č. 4 Atraktivita finanční gramotnosti z pohledu žáků
- Graf č. 5 Hodnocení oblíbenosti výukových metod z pohledu žáků
- Graf č. 6 Využívané výukové metody ve výuce FG
- Graf č. 7 Využívání učebních pomůcek ve výuce FG
- Graf č. 8 Hodnocení učebních pomůcek z hlediska oblíbenosti

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1	Standardy finanční gramotnosti
Příloha č. 2	Otázky rozhovoru
Příloha č. 3	Přepis rozhovoru – respondent č. 1
Příloha č. 4	Přepis rozhovoru – respondent č. 2
Příloha č. 5	Přepis rozhovoru – respondent č. 3
Příloha č. 6	Přepis rozhovoru – respondent č. 4
Příloha č. 7	Přepis rozhovoru – respondent č. 5
Příloha č. 8	Přepis rozhovoru – respondent č. 6
Příloha č. 9	Přepis rozhovoru – respondent č. 7
Příloha č. 10	Přepis rozhovoru – respondent č. 8
Příloha č. 11	Dotazník

Příloha č.1 – Standardy finanční gramotnosti

Standard finanční gramotnosti
2017

Zásady standardu finanční gramotnosti

1. východiska revize
  - a. stávající standard finanční gramotnosti
  - b. standardy OECD/INFE
  - c. slovenský standard
  - d. nové skutečnosti na finančním trhu
  - e. vyšší vyspělost žáků
  - f. zkušenosti s výukou finanční gramotnosti

2. cíle revize
  - a. aktualizovat standard pro základní školy a maturitní i nematuritní obory vzdělání středních škol
  - b. posílit standard pro základní školy
  - c. ponechat tři úrovně standardu:
    - i. základní školy – I. stupeň
    - ii. základní školy – II. stupeň
    - iii. střední školy

3. okruhy
  - a. nakupování a placení
  - b. hospodaření domácnosti
  - c. přebytek rozpočtu domácnosti
  - d. schodek rozpočtu domácnosti

4. úroveň osvojení – každá vyšší úroveň standardu v sobě zahrnuje osvojení všech okruhů nižších úrovní a jejich postupné prohlubování

5. očekávané postoje a chování
  - a. uplatňuje svá práva a plní své povinnosti
  - b. řeší finanční problémy včas
  - c. má přehled o svých výdajích a příjmech
  - d. žije úměrně svým finančním možnostem
  - e. rozumí výhodám (finančního) plánování
  - f. vytváří finanční rezervy a řeší včas zabezpečení na dobu, kdy nebude schopen dosahovat příjmů
  - g. uchovává důležité doklady a chrání své osobní údaje
  - h. splácí své dluhy včas a v plné výši
  - i. směřuje k dosažení finanční prosperity

Standard finanční gramotnosti

A. Nakupování a placení

1. ZŠ

1.1 I. stupeň

1. používá hotové, případně bezhotovostní peníze
2. odhadne a zkontroluje cenu nákupu a doklad, případně vrácenou hotovost
3. při nákupu srovnává zboží podle ceny či jednotkové ceny

1.2 II. stupeň

1. nakupování
  - a. vysvětlí stanovení ceny podle nákladů, poptávky a konkurence
  - b. na příkladu vysvětlí, jak reklamovat zboží či službu, a na koho se obrátit v případě stížnosti či sporu
  - c. popíše vliv inflace na hodnotu peněz
  - d. rozpozná nekalé obchodní praktiky
2. bezhotovostní placení
  - a. popíše výhody a rizika bezhotovostního placení a vysvětlí, jak bezpečně platit
  - b. vysvětlí odlišnosti a omezení debetní a kreditní karty
  - c. popíše možnosti kontroly pohybu a stavu prostředků na účtu

2. SŠ

1. nakupování
  - a. zkontroluje ukázky vzorového dokladu a smlouvy
  - b. uvede příklad důsledků neznalosti smlouvy, včetně všeobecných podmínek
  - c. kriticky posoudí nabídku zboží a služeb (podle vlastních či vyhledaných informací)
2. placení
  - a. vybere vhodný způsob placení
  - b. vybere vhodnou možnost směny cizí měny a vypočte částku potřebnou pro tuto směnu
3. inflace
  - a. vysvětlí vliv inflace na příjmy, vklady, úvěry
  - b. navrhne, jak se občan může chránit proti mírné a proti vysoké inflaci

B. Hospodaření domácnosti

1. ZŠ

1.1 I. stupeň

1. porovná své potřeby a přání s finančními možnostmi
2. sestaví jednoduchý rozpočet a v příkladu rozliší vyrovnaný, přebytkový a schodkový rozpočet
3. uvede příklady zvýšení příjmů a snížení výdajů

1.2 II. stupeň

1. rozpočet
  - a. sestaví rozpočet jednotlivce i domácnosti
  - b. odliší čistý a hrubý příjem
  - c. odliší pravidelné, nepravidelné a jednorázové příjmy
  - d. odliší pevné, kontrolovatelné a jednorázové výdaje
  - e. zváží nezbytnost výdajů
2. porovná majetek a závazky domácnosti v bilanci
3. úvod do finančních služeb
  - a. charakterizuje jednotlivé finanční produkty a jejich využití
  - b. provádí výpočty jednoduchého úročení a popíše princip složeného úročení
  - c. charakterizuje úrok a poplatky a jejich vliv na cenu finančního produktu
  - d. porovná finanční produkty, zejména z hlediska rizika, výnosu a likvidity
4. plánování
  - a. stanoví své krátkodobé a dlouhodobé finanční cíle a rozhodne o způsobu dosažení těchto cílů
  - b. určí rizika ohrožující dosažení finančních cílů a navrhne způsob jejich zmírnění

2. SŠ

1. prohloubit úroveň osvojení

C. Přebytek rozpočtu domácnosti

1. ZŠ

1.1 I. stupeň

1. vysvětlí proč spořit
2. uvede příklady jak spořit

1.2 II. stupeň

1. odliší spotřebu, úspory a investice a jejich využití
2. v příkladu navrhne řešení přebytku rozpočtu
3. odliší druhy pojištění
4. v příkladu navrhne vhodné využití pojištění

2. SŠ

1. spoření
  - a. vybere vhodné spoření
  - b. vypočte jak dlouho spořit na určitý účel
2. investice
  - a. posoudí různé druhy investic, včetně investic do majetku
  - b. na příkladu ukáže nutnost rozložení rizika
3. pojištění
  - a. v příkladu vybere vhodný druh pojištění
  - b. uvede příklady povinných pojištění
4. popíše možnosti zabezpečení na stáří

D. Schodek rozpočtu domácnosti

1. ZŠ

1.1 I. stupeň

1. objasní vznik dluhů a nutnost jejich placení
2. objasní rizika půjček a vysvětlí, v jakém případě je vhodné si půjčit
3. uvede příklady jak si půjčit

1.2 II. stupeň

1. navrhne řešení schodku rozpočtu domácnosti
2. půjčování
  - a. rozhodne, v jaké situaci je vhodné a nevhodné si půjčit
  - b. porovná nabídky úvěrů
  - c. uvede příklady spotřebitelských úvěrů
  - d. vysvětlí postup získání úvěru včetně posouzení schopnosti splácet
3. důsledky nesplácení
  - a. vysvětlí příčiny a důsledky nesplácení dluhu
  - b. vysvětlí postup vymáhání dluhu
  - c. v příkladu navrhne řešení zadlužení
  - d. vysvětlí jak se vyvarovat předlužení

2. SŠ

1. úroky, úvěry
  - a. vysvětlí způsoby stanovení úrokových sazeb a využití RPSN
  - b. odhaduje nebo vyhledá obvyklou úrokovou sazbu a RPSN běžných druhů úvěrů
  - c. v příkladu vybere nejvhodnější úvěr
  - d. v příkladu posoudí úvěruschopnost a možnost zajištění úvěru
2. důsledky nesplácení
  - a. navrhne řešení situace předlužení
  - b. vysvětlí důsledky oddlužení

Příloha č.2 – Struktura otázek rozhovoru

Základní údaje o respondentovi

Pohlaví:

Škola:

Délka pedagogické praxe:

Aprobace:

Měl(a) jste možnost se prostřednictvím studia na VŠ setkat s finančním vzděláváním? Pokud ano, jakým způsobem to probíhalo? Šlo pouze o teoretické poznatky či i didaktické nebo praktické informace?

Jakým způsobem je na Vaší škole realizována finanční gramotnost? Je součástí jiných předmětů či v rámci samostatného předmětu.

---

1. Jak vnímáte důležitost finanční gramotnosti a její výuky na základních školách?
2. Jakým způsobem se na finanční vzdělávání připravujete? Seznámil(a) jste se s metodickými doporučeními, standardy finanční gramotnosti či jinými publikacemi?
3. Jaké využíváte při výuce finanční gramotnosti metody? Jste zastáncem spíše klasických výukových metod či zapojujete do výuky i metody aktivizačního charakteru?
4. Jaké využíváte při výuce finanční gramotnosti učební pomůcky a materiály? Co se Vám osvědčilo a co naopak ne?
5. Sledujete aktuální novinky na trhu učebních pomůcek do výuky finanční gramotnosti? Zařazujete je do výuky?
6. Jaký mají žáci přístup k výuce finanční gramotnosti? Přijde jim učivo atraktivní? Mají žáci nějakou vstupní zkušenost s finanční gramotností před samotnou výukou? Návyky z domu apod?

Příloha č. 3 – Přepis rozhovoru – respondent č. 1

Vstupní informace o respondentovi

Pohlaví: Žena

2. ZŠ SLANÝ

Délka pedagogické praxe: 3 roky

Aprobace: Český jazyk a občanská výchova

Na jaké jste studovala VŠ?

Odpověď: „Bakalářské studium na UJEPu a magisterské studium na UPOLu.“

Měla jste možnost se prostřednictvím studia na VŠ setkat s finančním vzděláváním? Pokud ano, jakým způsobem to probíhalo?

Odpověď: „Jenom v rámci předmětu, takže přednáška a pak jsme psali i seminární práci, takže i částečně prakticky.“

Jakým způsobem je na Vaší škole realizována finanční gramotnost? Je součástí jiných předmětů či v rámci samostatného předmětu.

Odpověď: „V rámci předmětu, jenom v občance, možná i trochu v matematice, když děti počítají, ale to já nevím, neučím matematiku. Když to vezmu z mé aprobace tak určitě občanka.“

Jak vnímáte důležitost finanční gramotnosti a její výuky na základních školách?

Odpověď: „Myslím si, že je důležitá, v dnešní době děti moc neznají hodnotu peněz, hm, aspoň teda některý.“

A je podle Vás dostačující výuka finanční gramotnosti, myslíte si, že by měla být samostatný garantovaný předmět?

Odpověď: „To si nemyslím, ale mohlo by to být zahrnuto v každé třídě v rámci nějakého předmětu.“

Ve které třídě na Vaší škole se probírají témata spojená s finanční gramotností?

Odpověď: „V 9. třídě, jinak jsem neučila nikde jinde, ale myslím, že nějaké téma je i v 7. třídě.“

Jakým způsobem se na finanční vzdělávání připravujete? Pracujete s metodickými doporučeními a finančními standardy nebo s nějakými jinými publikacemi?

Odpověď: „Pracuji s příručkou pro učitele občanské výchovy a podle ní jedu, jinak jsem i věci dohledávala volně na internetu a používala jsem svoji prezentaci.“

Jaké využíváte při výuce finanční gramotnosti metody?

Odpověď: „No tak určitě výklad, prezentace, diskuze, didaktická hra a video.“

Takže jste propojovala klasické výukové metody s aktivizačními?

Odpověď: „Ano, využívám i výklad i didaktické hry.“

A co Vám přišlo lepší? Co žáky více zaujalo?

Odpověď: „Pracovali jsme s didaktickými kartičkami, děti si za základě toho ve skupinkách svoje rozpočty, hrály si na rodinu a každá rodina dostala nějaké kartičky a děti je rozdělovaly na příjmy a výdaje a pak s rozpočtem seznámili zbytek třídy, co byl příjem, co výdaj a kolik jim zbývá. A to je docela i bavilo.“

A to video?

Odpověď: „Vždycky jsem našla něco na youtube, je tam spousta videí týkající se finanční gramotnosti“

Takže z učebních pomůcek využíváte ty zmíněné kartičky a videa na youtube a ještě něco dalšího?

Odpověď: „Ještě jsem měla prezentace, které jsem si sama vytvořila k daným tématům.“

A s učebnicí jste vůbec nepracovali?

Odpověď: „Děti měly svoje učebnice občanské výchovy, ale ty nebyly moc dobré. Já jsem je nepoužívala. Já mám pro sebe učebnice a z nich jsem zkopírovala nějaké pracovní listy.“

Nevíte, jak se učebnice jmenuje?

Odpověď: „Ne to si teď nevzpomenu, vůbec sní nepracuji a ani ji nemám u sebe.“

Sledujete aktuální novinky na trhu učebních pomůcek do výuky finanční gramotnosti?

Zařazujete je do výuky?

Odpověď: „To u nás sleduje metodik, do toho se úplně neženu.“

Ještě se vrátím k té důležitosti finanční gramotnosti, říkala jste, že je to hodně individuální každé dítě vnímá jinak hodnotu peněz. Myslíte si, že je to proto, že někdo dostává kapesné, někdo ne?

Odpověď: „Jsou děti, které nedostávají kapesné, pak jsou děti, které dostanou peníze kdykoliv si řeknou je to složité to takto říct. Z vlastní zkušenosti příběh, jedné žákyni spadl mobil, když jsem ji upozornila, ať si na něj dává pozor, že se jí může rozbít, jen pokrčila rameny se slovy, že to nevadí, máma mi koupí nový. Nevím no je to hodně individuální.“

Jaký mají žáci přístup k výuce finanční gramotnosti? Přijde jim učivo atraktivní? Mají žáci nějakou vstupní zkušenost s finanční gramotností před samotnou výukou?

Odpověď: „Myslím si, že jo nějakou představu mají, asi většina jo. Jsou děti, co dostanou peníze kdy si řeknou – tak ti asi moc nemají návyk, ale myslím si, že v té 9. třídě už mají přehled, že se něco platí a co.“

A celkový přístup žáků k finanční gramotnosti? Když je to v rámci občanské výchovy, spatřují atraktivitu v tématech finanční gramotnosti?

Odpověď: „Jo myslím si, že se zapojili všichni, že je to bavilo. Bylo to pro ně něco jiného. I ti, co se normálně nezapojují se do výuky zapojili.“

Příloha č. 4 – Přepis rozhovoru – respondent č. 2

Vstupní informace o respondentovi

Pohlaví: Muž

ZŠ a MŠ Medlov

Délka pedagogické praxe: 17 let

Aprobace: Informační a komunikační technologie a ekonomie

Na jaké jste studoval VŠ?

Odpověď: „Přírodovědecká fakulta UP Olomouc, Obchodně podnikatelská fakulta Slezské Univerzity Karviná. Finance jsem přímo studoval.“

Takže v rámci studia jste prošel jak teorií finančního vzdělávání, tak i praxí.

Odpověď: „Ano.“

Jakým způsobem je na Vaší škole realizována výuka finanční gramotnosti?

Odpověď: „Samostatný předmět finanční gramotnost v 9. ročníku. Hodina týdně.“

Jak vnímáte důležitost finanční gramotnosti a její výuky na základních školách? Je podle Vás výuka dostačující?

Odpověď: „Finanční gramotnost je velice důležitá. Jak pozoruji, tak žáci nemají vůbec představu kolik, co stojí, jaké mají domácí výdaje, jaké jsou cenové praktiky obchodníků a hlavně, jak fungují nebankovní půjčky. Aby se mohla probrat veškerá problematika chtělo by to alespoň 2 hodiny týdně. Problém je v tom, že nejsou moc zruční v matematice a veškeré výpočty (např. procenta) jim dlouho trvají.“

Pomohlo by tedy podle Vás větší časová dotace pro finanční gramotnost nebo např. garance hodin pro každou třídu?

Odpověď: „Určitě by se dalo dát do každého ročníku po jedné hodině. Na internetu je plno materiálu i pro 1. stupeň. Nebo dát do matematiky více finanční matematiky.“

Je to tedy podle Vás problém ŠVP?

Odpověď: „Přesně tak. Bohužel předmětů je hodně a hodinových dotací málo.“

To je myslím problém mnoha škol. Jakým způsobem se na finanční vzdělávání připravujete? Seznámil jste se s metodickými doporučeními, standardy finanční gramotnosti či jinými publikacemi?

Odpověď: „Jako základ používám "Finanční gramotnost - obsah a příklady z praxe škol". Většinu pracovních materiálů si tvořím sám.“

Jaké využíváte při výuce finanční gramotnosti metody? Jste zastánce spíše klasických výukových metod či zapojujete i metody aktivizačního charakteru?

Odpověď: „Klasické metody využívám pouze k vysvětlení teorie. Jinak mám raději práci ve skupinách a diskuzi.“

Jaké využíváte při výuce finanční gramotnosti učební pomůcky a materiály?

Odpověď: „Hodně používáme počítače - finanční kalkulačky, tabulkové procesory. Jednou až dvakrát za rok využijeme hru "Finanční svoboda", ale ta je hodně časově náročná.“

Sledujete aktuální novinky na trhu učebních pomůcek do výuky finanční gramotnosti?

Odpověď: „Přibližně dvakrát za rok si projdu internet a zjistím, co je nového, jaká videa nebo pracovní listy jsou k dispozici. Ale moc to neměním.“

Jaký mají žáci přístup k výuce finanční gramotnosti? Přijde jim učivo atraktivní? Mají žáci nějakou vstupní zkušenost s finanční gramotností před samotnou výukou?

Odpověď: „Myslím, že je finanční gramotnost baví. Mnoho věcí je překvapuje. Je vidět, že oblast financí berou z domů jako samozřejmost, ale nemají ponětí o jejím fungování. Je znát, že s nimi rodiče o financích příliš nemluví. Jen málo umí hospodařit se svými penězi. Vstupní zkušenost mají z matematiky, kde se učí vypočítat úroky případně slevy.“

Je podle Vás také rozdíl, když žáci dostávají kapesné automaticky každý měsíc nebo např. za odměnu?

Odpověď: „Určitě to rozdíl je. Když dostávají pravidelně nějakou částku, začínají se pomalu učit s penězi hospodařit a plánovat jejich utrácení. Za odměnu by měli dostávat navíc ke kapesnému, za mimořádné věci. Kdo dostane peníze kdykoliv si řekne, hospodařit se nenaučí.“

Příloha č. 5 – Přepis rozhovoru – respondent č. 3

Vstupní informace o respondentovi

Pohlaví: Žena

ZŠ Sudkov

Délka pedagogické praxe: 27 let

Aprobace: Český jazyk a dějepis, učí i anglický jazyk

Na jaké VŠ jste studovala?

Odpověď: „Studovala jsem na filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.“

Měla jste možnost se prostřednictvím studia na VŠ setkat s finančním vzděláváním? Pokud ano, jakým způsobem to probíhalo? Šlo pouze o teoretické poznatky či i didaktické a praktické informace?

Odpověď: „Ne to ne.“

Jakým způsobem je na Vaší škole realizována finanční gramotnost? Je součástí jiných předmětů či v rámci samostatného předmětu.

Odpověď: „U nás v Sudkově je FG součástí různých předmětů. V Bohuňovicích, kde jsem učila 25 let jsme měli samostatný povinný předmět v 8. ročníku.“

A vy se aktuálně podílíte na realizaci výuky finanční gramotnosti na škole, kde aktuálně působíte?

Odpověď: „Momentálně ne, ale učila jsem ji v Bohuňovicích.“

Dobře. Můžete tedy posoudit, zda je finanční gramotnost adekvátně zastoupena ve výuce?

Odpověď: „Ve srovnání se samostatným předmětem nemám srovnání, jsem však přesvědčená, že ten předmět je hodně důležitý. Ale kolegyně, která učí občanku, tak témata finanční gramotnosti učí zodpovědně. Navíc tak, jak jsem měla FG postavenou, tak to děcka bavilo.“

Vnímáte tedy finanční gramotnost jako důležitou?

Odpověď: „V každém případě. Moc.“

Jakým způsobem se na finanční vzdělávání připravujete? Pracujete s metodickými doporučeními a finančními standardy nebo s nějakými jinými publikacemi?

Odpověď: „No, dělala jsem osnovy a vycházela ze standardů, které tehdy vydalo MŠMT, měla jsem k dispozici učebnice a pracovní sešit a z těch jsem vycházela. Dělala jsem i DUMy podle pracovních sešitů. Absolvovala jsem nějaké školení.“

Děkuji. Jaké jste využívala výukové metody? Co se Vám osvědčilo a co naopak?

Odpověď: „Klasika - rozhovor, výklad, ale třeba i samostatnou skupinovou práci - tvořili si firmu a podnikatelský záměr. Tam bylo důležité, že jsme dělali opravdu věci, které se jich dotýkali - hledali jsme v katastru a oni si našli svůj dům s pozemkem a zjišťovali si informace, bavili jsme se o bankách a bankovních produktech, dělali jsme i nějaké projekty.“

Jaké jste při výuce finanční gramotnosti využívala učební pomůcky?

Odpověď: „Používala jsem ActiveInspire - měla jsem 36 DUMů.“

Dobře, děkuji a nějaké další pomůcky? Učebnice jste nevyužívali?

Odpověď: „Učebnici jsem měla jen já a podle té jsem připravovala hodiny, teprve těsně před mým odchodem se pořizovaly učebnice, ale z těch už jsem neučila a nový ředitel finanční gramotnost zrušil. Prý nebyla potřeba.“

Aha tak to je smutné. A poslední otázka. Jaký podle Vás mají žáci přístup k výuce finanční gramotnosti? Přijde jim učivo atraktivní? Mají žáci nějakou vstupní zkušenost s finanční gramotností před samotnou výukou?

Odpověď: „Tím, že to byl předmět prakticky zaměřený - tak to bylo zajímavé. Někteří měli poměrně dobré znalosti, v té osmé třídě už měli třeba karty. Hodně se zajímali, ptali se. Stávalo se, že jsme odpolední přetáhli o 10 minut a vůbec jim to nevadilo. S tou vstupní zkušeností je to tak, že záleží na rodině.“

Příloha č. 6 – Přepis rozhovoru – respondent č. 4

Vstupní informace o respondentovi

Pohlaví: Žena

ZŠ Kravaře

Délka pedagogické praxe: 1 rok

Aprobace: Český jazyk a občanská výchova, vyučuje i zeměpis

Na jaké VŠ jste studovala?

Odpověď: „Celé studium jsem absolvovala na Ostravské univerzitě.“

Měla jste možnost se prostřednictvím studia na VŠ setkat s finančním vzděláváním? Pokud ano, jakým způsobem to probíhalo? Šlo pouze o teoretické poznatky či i didaktické a praktické informace?

Odpověď: „Při svém studiu si neuvědomuji orientaci na finanční vzdělávání, měli jsme předmět ekonomie, ale to byl velmi izolovaný obor a dle mého názoru nepronikal do výuky. Takže spíše teorie.“

Jakým způsobem je na Vaší škole realizována finanční gramotnost? Je součástí jiných předmětů či v rámci samostatného předmětu.

Odpověď: „V naší škole mají na starost finanční gramotnost občankáři v rámci témat hodiny. Navíc pak jsou v rámci projektů přizváni školitelé a lidé z praxe. Není to však často. Samostatný předmět nemáme.“

Dobře, a vy teda učíte občanskou výchovu, dá se tedy říci, že se podílíte na realizaci výuky finanční gramotnosti?

Odpověď: „Ano, dá se říct. Zrovna září a říjen věnuji pozornost finanční gramotnosti v tématu Hospodaření domácnosti. Značně mi to zkomplikoval koronavirus. Spíš jsem chtěla žáky orientovat prakticky, hledají nabídky bank, učí se hodnotu peněz, jejich využívání. Náklady a příjmy domácnosti. Jsou to sedmáci a musím říct, že jsou šikovní v tomto tématu. Jen škoda té distanční výuky, člověk z toho nevytěží mnohé, nebo alespoň já to asi neumím.“

Rozumím, vnímáte finanční gramotnost jako důležitou? Je podle Vás dostatečně zastoupená v rámci hodinových dotací?

Odpověď: „Velmi, to je vlastně jeden z cílů školy a celkově občanské výchovy a měl by to být hlavní cíl učitelů. Připravit děti na život, naučit je orientovat se v něm a zrovna peníze, nákupy a orientace na trhu práce, peněz, je nesmírně důležitá. Finanční gramotnost by je měla naučit tyto věci, umět si spočítat 1+1 jak se říká. Dotace určitě není dostatečná, nebo jinak, myslím si, že je běžné na školách, že to má za úkol občankář, pár hodin přednášek z projektu je nespasí. A pak tedy už záleží na onom učiteli, jak to pojme. Vzhledem k tomu, že je občanská výchova je tematicky nabytá, učitel mnohdy zkrátka nestihá plán. Třebaže by se chtěl věnovat finanční gramotnosti déle, ale nestihl by ostatní témata. Je to těžké...chápu na druhou stranu, že na samostatný předmět není čas, vyškolení učitelé. Libily by se mi semináře na základní škole, střídání zásadních témat, včetně finanční gramotnosti. Ale jak to udělat? Kde se najde učitel? Kde se najdou na to peníze? To jde mimo mě.“

Chápu, ale tato skutečnost je myslím si globálně na více školách. Pojdme dále. Na Vaší škole je tedy finanční gramotnost realizována v rámci občanské výchovy a vy ji tedy učíte pouze v 7. třídě?

Odpověď: „Ano já učím občanskou výchovu v 7. třídě.“

Jakým způsobem se na finanční vzdělávání připravujete? Pracujete s metodickými doporučeními a finančními standardy nebo s nějakými jinými publikacemi?

Odpověď: „Pracuji se svou hlavou a zkušenostmi, pak se stránkou rvp.cz, občankáři. Velmi jsem si oblíbila na facebooku - skupinu Učitelé +, kde je plno skvělých nápadů a tipů. Zatím jsem se nijak extra nepřipravovala vyloženě na finanční gramotnost. Nestihla jsem to.“

A s nějakou učebnicí nepracujete?

Odpověď: „My učebnice, prosím pěkně, nemáme, usmívá se respondentka, ale je pravda, že zrovna v občanské výuce bych i nerada učebnicí využívala. Ráda si hledám svoje materiály, právě třeba z první ruky - nabídky bank, kalkulačka na výpočet čisté mzdy. Přijde mi to takové praktičtější i pro žáky, kteří rovnou vidí, jak si, co vyhledat. Učebnice je pořád jenom učebnice. Nějaké staré bychom našli, ale to nechceš.“

Jasně rozumím, existuje i spousta videí, produkce České televize, které se dají využít.

Odpověď: „Ano, videa také ráda využívám, myslím, že národní banka také nabízí hezké.“

Tím se dostáváme k výukovým metodám, jaké výukové metody využíváte při výuce finanční gramotnosti, chápu, že kvůli distanční výuce nemáte moc na výběr. Jde mi spíše o posouzení volby mezi klasickými a aktivizačními metodami.

Odpověď: „Aktivizační, rozhodně...samozřejmě, že se to přirozeně musí prostrídat s nějakým výkladem, ale co si žáci "neohmatají", to neví. Dávám jim do rukou smlouvy, kalkulačky...“

Je i spousta deskových her, setkala jste se s nimi? Chápu, že aktuálně je to spíše nereálné, ale i v klasické výuce je to dost časově náročné.

Odpověď: „To by mě asi nenapadlo ani do výuky ...je to určitě náročnější.“

Již jsme i okrajově zmínily učební pomůcky. Se kterými pomůckami pracujete?

Odpověď: „Jak už jsem řekla, smlouvy - konkrétní. Jsem ráda, když hádají, co to je. Nikdo třeba nezjistil, že ten deseti stránkový soubor jsou obchodní podmínky, které odklikávají na internetu bez povšimnutí, bez přečtení. Jinak třeba nějakou beletrii, využila jsem třeba téma knihy při šikaně. Mám spíš ráda diskuzi, videa, hry, luštění. Vlastní, kreativní tvorbu taky - vlastní bankovky.“

Děkuji. Sledujete i nějaké aktuální trendy na trhu učebních pomůcek do výuky finanční gramotnosti?

Odpověď: „Upřímně vůbec, asi bych měla, že?“ usmívá se respondentka.

Jaký mají žáci přístup k výuce finanční gramotnosti? Přijde jim učivo atraktivní? Mají žáci nějakou vstupní zkušenost s finanční gramotností před samotnou výukou?

Odpověď: „Tak, vždycky jsou žáci, které to moc baví a druzí zase nic. Každý má rád něco jiného, já mám hodně zvědavých, takže u mě mají kladný přístup, aktivní, zvláště při vlastní tvorbě. Určitě už měli finanční gramotnost v nižších ročnících, ale nijak systematicky. Zase, z nějakého projektu, semináře, nevím.“

Myslíte si, že i jiný pohled na věc mají žáci, kteří dostávají kapesné a kteří Onikoliv?

Odpověď: „Myslím si, že si to nikdo takto moc neuvědomuje. Ale snad alespoň částečně jo. Přece jenom musí přemýšlet, aby jim zbylo do konce měsíce.“ Určitě jinak vnímají situaci i děti z bohatých poměrů na rozdíl od chudých.“

Příloha č. 7 – Přepis rozhovoru – respondent č. 5

Vstupní informace o respondentovi

Pohlaví: Žena

ZŠ SPEKTRUM Praha

Délka pedagogické praxe: 7 let

Aprobace: Český jazyk a matematika na 1. stupni pro nadané děti

---

Na jaké VŠ jste studovala?

Odpověď: „Studovala jsem na Univerzitě Karlově v Praze – obor český jazyka a speciální pedagogika.“

Aha dobře. A tedy podílíte se nějakým způsobem na výuce finanční gramotnosti? Nebo podílela jste se?

Odpověď: „Ve volném čase tvoříme s kamarády web www.zlatka.in, kde jsou úkoly z finanční gramotnosti pro 1. i 2. stupeň a střední školy.“

Měla jste možnost se prostřednictvím pregraduální přípravy na VŠ setkat s finančním vzděláváním?

Odpověď: „Vůbec – právě, proto jsme toto téma zvolili pro realizaci webu. Chápeme jej jako důležitý v současné době, však v rámci školní výuky není dostatečně zařazována.“

Tím jste částečně odpověděla na mé další otázky.

Odpověď: „To se omlouvám, nechtěla jsem Vás vykolejit.“

V pořádku pojďme dále. Vnímáte tedy výuku finanční gramotnosti jako důležitou?

Odpověď: „Určitě vnímám. Děti by měly vědět, kde se berou peníze, že každá věc něco stojí a že je potřeba peníze utrácet s rozmyslem.“

A jste teda součástí základní školy, jakým způsobem je na Vaší škole realizovaná finanční gramotnost?

Odpověď: „K nám do výuky chodí bankéři - nevím teď, z jaké banky, ale to asi není důležité - s programy pro děti, které jsou věkově uzpůsobené. Škola byla zapojena do projektu banky, myslím, že se to jmenuje Abeceda peněz, v rámci, kterého děti ze 4. třídy navštíví banku, vytvoří si vlastní firmu se vším všudy, uspořádají jarmark a poté dle vlastní dohody naloží s penězi.“

Tak to je super, že se děti dostanou přímo do centra dění.

Odpověď: „Každý rok máme několik školních akcí, kdy děti vyrábí různé věci, které pak naceňují a prodávají rodičům. V závěru diskutují o tom, jak s penězi naloží.“

A nějaký přehled o realizaci výuky finanční gramotnosti na druhém stupni nemáte? Máte nějaký samostatný předmět ve vyšších ročnících?

Odpověď: „Co se týká mně osobně a práce v družině, snažím se dětem vysvětlit, že veškerý materiál něco stojí, aby neplýtvaly.. že rodiče musí pracovat, aby byly peníze, že si mají dávat pozor na své věci, protože něco stojí. Asi taková ta "klasika“ .My jsme škola, která má jen první stupeň.“

Aha dobře.

Odpověď: „Jsou to spíše tematicky zaměřené bloky, cca 1x za pololetí.“

Takže realizace na Vaší škole je založena na projektových dnech, chápu to dobře?

Odpověď: „V podstatě tak.“

Připadá Vám tato forma dostačující? Nebo byste uvítala nějakou větší pravidelnost?

Odpověď: „Zajímavá otázka. Myslím, že to je hodně individuální. Výuka finanční gramotnosti by podle mě měla korespondovat s nějakou výukou finanční gramotnosti v praxi v rodinách. Pro některé děti to dostačující je, protože si v rámci svého věku nějakým způsobem uvědomují hodnotu peněz, u jiných ne, protože je doma k ničemu nepustí. Myslím si, že by to mělo mít celé nějakou hlubší koncepci. V tom smyslu, že začneme v 1. třídě základy, které se pak budou pravidelně rozvíjet až do 5./9./střední školy.“

Chápu, taky jistě k otázce financí jinak přistupují žáci, kteří dostávají kapesné a ti, kteří ne. Nebo Ti, kteří mají vše, co si řeknou.

Odpověď: „Ano s tím plně souhlasím.“

Teď je to otázka spíše pro ty, co finanční gramotnost soustavně učí, jistě jste se, ale musela seznámit s metodickými doporučeními, standardy či publikacemi?

Odpověď: „V rámci tvorby webu spolupracujeme s bankou, takže všechny materiály, které tam máme a hovoří nějakým způsobem o finanční sféře a podávají o tom informaci, jsou

zkonultované s odborníky. Sama za sebe vycházím z nějaké životní zkušenosti, v těch základních věcech, ale samozřejmě jsem si nakoupila různé učebnice finanční gramotnosti.“

Máte nějaké učebnice oblíbené? A některé naopak ne?

Odpověď: „A vycházeli jsme hodně i z RVP, abychom pokryli co nejvíce věcí, aby byl web využitelný v rámci výuky, taky mám ráda tohle <http://www.fgdoskol.cz>. Materiály z té stránky i konference byly vždycky super. No a k těm učebnicím, všeobecně se mi nelíbí učebnice pro 2. stupeň a střední školy.“

Hlavní téma mojí práce se zabývá převážně výukovými metodami, můžete posoudit výukové metody při projektových dnech. Využíváte spíše klasických metod nebo i aktivizačních.

Odpověď: „Ještě k těm učebnicím, jsou takové "suché", moc "odborné" a jakoby mimo praktický život. Jen počítání s čísly. Co se týká metod - za mě je určitě nejlepší pustit děti k co největšímu procentu věcí - nechat je to udělat, konzultovat s nimi, radit, pomáhat. Nedělat to za ně, projdou si celým procesem, pochopí, že to není sranda, že musí přemýšlet. Je to mega časově náročné, někdy i nervově, ale za mě to vede k nejlepším výsledkům. A v rámci výuky určitě manipulace s předměty - "falešné" peníze, hry na obchody.“

Takže jste zastáncem aktivizačních metod – výklad, přednáška je v tomto případě pasé?

Odpověď: „Pokud vím, tak u nás se finanční gramotnost ani nevykládá frontálně, ale kolegyně na to jdou opravdu prakticky. Do nějaké míry, co je možné. Určitě jsem tedy zastáncem aktivizačních metod. Přednáška možná pro 2. stupeň, středoškoláky, ale to by musela být sakra dobře udělaná - i s určitými aktivizačními prvky. Nedá se asi říct, že jsou klasické metody k ničemu, spíše jde o nějaký rozumný balanc. Některé věci je asi potřeba prostě jen říct. A určitě to není špatně.“

Už jsme zmínily učebnice – teď by následující otázka měla směřovat k učebním pomůckám. Které jsou podle Vás dobré a které naopak?

Odpověď: „Teď bych měla říci, že top je náš web.“ Usmívá se respondentka. Co se týká jakýchkoliv webových nástrojů, tak tam je super, když se samy vyhodnocují a samy generují nekonečné množství úkolů - výrazně to šetří čas a práci, ale někomu to nemusí vyhovovat.“

Můžete být konkrétnější?

Odpověď: „Co se týká věcí, co vyloženě chytíte do ruky, nebo jak to říct, tak určitě peníze - např. ty z učebnic Fraus. Neosvědčilo se mi nahrazovat peníze např. kostkami ve smyslu "představ si", to si děti nepředstaví, ale nemám vyloženě nějakou věc, o které bych řekla, že mi nevyhovuje. Možná učebnice. Někdy. V něčem.“

Sledujete aktuální novinky na trhu učebních pomůcek do výuky finanční gramotnosti?

Odpověď: „Určitě ne pravidelně. Spíš nárazově, podle toho, na čem zrovna pracujeme. Takže by se dalo říci, že spíše ne.“

Jaký mají žáci přístup k výuce finanční gramotnosti? Přejde jim učivo atraktivní? Mají žáci nějakou vstupní zkušenost s finanční gramotností před samotnou výukou?

Odpověď: „Menší děti to určitě baví více, všeobecně co se týká peněz, je to pro ně velmi atraktivní a zajímavé téma. Jak už jsme si psaly, záleží to hodně na rodině a je to individuální. Ale z mé zkušenosti nějaké základy vědí. Starší děti - z mé zkušenosti téma spíše podceňují, přijde jim, že to nepotřebují. Ale to asi souvisí s pubertou. Jakože ty základní věci samozřejmě vědí, ale moc nechápou, proč se tématem zabývat více. Možná jim jejich finanční nezávislost v budoucnu přijde tak vzdálená, že si to neumí představit.“

Příloha č. 8 – Přepis rozhovoru – respondent č. 6

Vstupní informace o respondentovi

Pohlaví: Muž

ZŠ Paseka

Délka pedagogické praxe: 11 let

Aprobace: technická a informační výchova pro ZŠ – učí na 1. stupni

---

Na jaké VŠ jste studovala?

Odpověď: „Masarykova Univerzita - Vystudovaný obor mám technická a informační výchova pro ZŠ + Speciální pedagogika pro ZŠ - oboje učitelství. Potom jsem si dodělat celoživotní vzdělání na 1. stupeň.“

Měl jste možnost se prostřednictvím studia na VŠ setkat s finančním vzděláváním? Pokud ano, jakým způsobem to probíhalo? Šlo pouze o teoretické poznatky či i didaktické a praktické informace?

Odpověď: „Vůbec. Co jsem zažil na škole byla matematika vysokoškolského charakteru. O finanční gramotnosti jsem začal sám přemýšlet na základě svých poznatků, že je to potřeba zařadit už na 1. stupni. Našel jsem si na to přímo knížku finanční gramotnosti pro 1. stupeň.“

Jakým způsobem je na Vaší škole realizována finanční gramotnost? Je součástí jiných předmětů či v rámci samostatného předmětu.

Odpověď: „Přímo je vyhrazena 1 hodina týdně - v rámci matematiky. Zapojujeme tam poznatky z matematiky do praxe. Témata jsem si podle finanční gramotnosti zpracoval. Mám k tomu pak interaktivní cvičení, které společně vyplňujeme. Bavíme se o tom a pak dostanou vlastní úkol na domu který se podle vzoru snaží vyřešit. Ještě je super web - zlatka.in“

Jakým způsobem se na finanční vzdělávání připravujete? Pracujete s metodickými doporučeními a finančními standardy nebo s nějakými jinými publikacemi?

Odpověď: Jak to říct - já si přečetl metodiky. Potom jsem se chytil kapitol - ty jsem si zpracoval jako zápis a nějaké vysvětlení. A vlastně to projdeme společně na praktických úkolech. A pak dám dětem zápis a pracovní listy. Když jsem ve škole tak nějaké jednoduché cvičení. Skutečně se to snažím přechroustat v hlavě tak, aby to bylo pro ně hodně názorné a praktické. Na tom se to prostě z mého pohledu dobře pochopí. Vše upravuji na to, že to je 5. ročník.“

Děkuji. Jaké využíváte výukové metody?

Odpověď: „Jsem zastánce aktivizačních metod – hlavně žádná pasivita od žáků. Rozhovor, diskuze, určitě interaktivní cvičení. pracovní listy. webové stránky, interaktivní tabule.“

Chápu – už jsme tedy nastínili i učební pomůcky, které využíváte při výuce, je ještě něco dalšího?

Odpověď: „Názorné pomůcky - reálné - složenky, bankovky, mince, karty, složenky. Případně co nelze reálně, tak na interaktivní tabule a pak ty pracovní listy.“

Sledujete aktuální novinky a trendy na trhu učebních pomůcek?

Odpověď: „Není na to tolik času. Jsem rád, že mohu finanční gramotnost zařadit do výuky na 1. hodinu týdně. Poočku ano. Když na mě něco vyskočí, líbí se mi to, případně mám nápad, tak to využiji. Zkoušel jsem i deskové hry. U nás je jiný problém - my jsme jen do 5. ročníku. Pak jdou na jinou školu.“

Chápu, deskové hry jsou časově náročné, a když časové dotace pro finanční gramotnost nejsou je to komplikace.

Odpověď: „Takže se snažím je skutečně připravit na ten přestup, aby tam byly děti v pohodě. Takže vše se snažím v matematice probrat.“

Jaký podle Vás mají žáci přístup k výuce finanční gramotnosti? Přijde jim učivo atraktivní? Mají žáci nějakou vstupní zkušenost s finanční gramotností před samotnou výukou?

Odpověď: „Mám jednu zkušenost – je to asi dva roky, škola byla na výletě na konci školního roku. Všichni utráceli za blbosti. Jak o život. Znáte to. Jediní, kdo moc neutrácel byl 5 ročník a pak z poslechu rozhovoru jsem pochopil, že si děti už ty ceny srovnávají a přemýšlely o tom. Tak si v duchu říkám, že snad to k něčemu je. Je to pro ně zajímavější protože se dozvídají informace o penězích a to každého baví. Když jsem povídal o bankovkách jak jsou chráněny proti falšování, tak to je strašně bavilo. Tím že jsem pracoval jako student ještě na pokladně, tak o tom něco vím navíc. Je to atraktivní. Těší se na to a i na distanční výuce se děti ptaly, zda bude finanční gramotnost.“

Tak to jsou super reakce.

Odpověď: „Myslím si, že při vstupu něco málo tuší o FG, ale nemají větší poznatky. Rodiče s nimi tyto věci neřeší. Rozpočet - to vůbec neví jak se doma řeší. Když jsme řešili povolání a

platy se se celkem i divili jaké jsou skutečné platy a co vše se musí platit. Zkoušeli si vypočítat i to jak dlouho by museli pracovat aby si mohl někdo koupit notebook za 20 000.“

Ty praktické věci jsou k nezaplacení.

Odpověď: „ Můj názor je, že už v 5. ročníku jsou na to dostatečně velcí, aby problematiku děti pochopily. A zvlášť když řešíme půjčky, čím dřív, tím líp. Až budeme počítat procenta, tak si tam zkusíme spočítat i ty úroky za rok. Když ví, že to je potřebné v praxi a proč v praxi a že dá takto zjistit něco, tak už je to baví mnohem více.“

Příloha č. 9 – Přepis rozhovoru – respondent č. 7

Vstupní informace o respondentovi

Pohlaví: Žena

Základní škola Komenského Trutnov

Délka pedagogické praxe: 17 let

Aprobace: Matematika, Biologie

Na jaké VŠ jste studovala?

Odpověď: „Studovala jsem na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze.“

Měl jste možnost se prostřednictvím studia na VŠ setkat s finančním vzděláváním? Pokud ano, jakým způsobem to probíhalo? Šlo pouze o teoretické poznatky či i didaktické a praktické informace?

Odpověď: „Ne nic takového jsme na vysoké škole neměli.“

Jakým způsobem je na Vaší škole realizována finanční gramotnost? Je součástí jiných předmětů či v rámci samostatného předmětu.

Odpověď: „Finanční gramotnost realizujeme v předmětu Matematika pro život. Užíváme materiály Rozumíme penězům. Tři pedagogové absolvovali přes AISIS dvouletý kurz finanční gramotnosti, kde jsme získali i materiály k výuce. Výuka je realizována prakticky ve skupinách-fiktivních rodinách. Výuka je velmi důležitá, věnujeme se jí už asi 7 let. U nás ve škole probíhá v 8.ročnících - hodina týdně plus v Občanské výchově.“

A vy jste tedy jeden z těch tří učitelů?

Odpověď: „Ano jsem také metodik pro matematiku, dělala jsem osnovy pro Matematiku pro život“

A je podle Vás dostatečně zastoupená finanční gramotnost ve výuce?

Odpověď: „Myslím, že ano. Zkoušeli jsme i nějaké soutěže a kamarádka dcera bakalářka dělala s mými dětmi testování - vyšly velmi dobře. Je to na konkrétním učiteli, kterému se do toho chce zakousnout. Děláme hlavně praktické činnosti. Teorie je hodně na občankářích (8.ročník začátek osmičky). Vyložene jedu podle Rozumíme penězům. Strávili jsme na tom opravdu dost času ze svého volna. Byly to víkendy, pátek až neděle, intenzivní školení, a i večer se hrály hry kolem oblasti financí dva roky.“

Jakým způsobem se na finanční vzdělávání připravujete? Pracujete s metodickými doporučeními a finančními standardy nebo s nějakými jinými publikacemi? Již jsme nastínily, že jste absolvovala školení je ještě něco dalšího?

Odpověď: „Máme z toho krásně připravené materiály. Vezmete a jdete. Opravdu je musím pochválit. Ne všechno stihnu, ale mají to pěkně zpracované. Nic moc už nepotřebuji, nakoupila jsem učebnice Finanční gramotnost Fraus, ale vlastně je nepoužíváme. Hodina týdně v jednom ročníku je dost málo...bylo by potřeba více. Všechna témata nevyčerpám.Nejvíc se zaobíráme rozpočtem domácnosti.“

Děkuji za odpověď, Jaké metody výuky využíváte při výuce? Z předešlých odpovědí vyplývá, že preferujete spíše aktivizační metody, jaké konkrétní metody využíváte a které naopak ne?

Odpověď: „Na hodinu mám zabranou vždy počítačovou učebnu. Děti pracují v týmech u výuky Finanční gramotnost cca v 80 %. Jen tak z 10 % jedu výklad, a zbytek 10% řízený rozhovor, diskuse. Pracují hodně na PC hledání informace (čili i nějaká samostatná práce tam bude....)“

Rozumím, a jaké využíváte učební pomůcky?

Odpověď: „PC, učebnice už ne, daták - prezentují svoje projekty - výstupy z jednotlivých učebních bloků, čili rodina kupuje auto, rodina předělává dům nebo kupuje byt, rodina ukazuje svůj rozpočet a pak z projektu kopíruji papírové pracovní listy plus mám z něj excelovou podrobnou tabulku příjmů a výdajů.“

Sledujete aktuální novinky a trendy na trhu učebních pomůcek?

Odpověď: „Jako metodik stále sleduji pomůcky, je to součást mé práce.“

Jaký podle Vás mají žáci přístup k výuce finanční gramotnosti? Přijde jim učivo atraktivní?

Mají žáci nějakou vstupní zkušenost s finanční gramotností před samotnou výukou?

Odpověď: „Když se to dělá tímto způsobem, tak je to opravdu baví. Je to pro ně atraktivní. Tu vstupní zkušenost nerozumím. Myslíte z matematiky nějaké počítání nebo jak?“

Ta vstupní zkušenost je myšlena tak, zda mají žáci ponětí o pojmech týkající se finanční gramotnosti?

Odpověď: „Jsou tam extrémý...tak třeba jeden na dvě třídy. Opravdu borec, který ví všechno včetně investování, je z rodiny podnikatelů. A pak jsou děti, které nemají ponětí o co jde a to je

asi 10 %. Zlatý střed k rozpočtu tuší, co která položka znamená (placení plynu, elektřiny, vody...), ale netuší třeba jaký plat může kdo brát.“

Příloha č. 10 – Přepis rozhovoru – respondent č. 8

Vstupní informace o respondentovi

Pohlaví: Žena

ZŠ Hnojník – 350 žáků

Délka pedagogické praxe: 9 let

Aprobace: Anglický jazyk pro ZŠ a SŠ, občanská výchova pro ZŠ a SŠ

Na jaké VŠ jste studovala?

Odpověď: „Studovala jsem na Univerzita Palackého v Olomouci.“

Měla jste možnost se prostřednictvím studia na VŠ setkat s finančním vzděláváním? Pokud ano, jakým způsobem to probíhalo? Šlo pouze o teoretické poznatky či i didaktické a praktické informace?

Odpověď: „Měla jsem možnost se setkat, byl to jeden nebo dva bloky semináře, vyučující - uváděla praktické příklady, ukázky didaktických pomůcek. Nějaké materiály jsem si díky semináři pořídila, takže to nebyla nudná teorie, bylo to opravdu formou praktických pomůcek, které jsem opravdu využila v mé praxi. Byli nám zprostředkovány nejnovější informace – weby, didaktické hry. Za mě můžu říct, že šlo o nejzajímavější seminář – který opravdu poslouží pro nás učitele ve výuce. Výstupem byl plán hodiny.“

Jakým způsobem je na Vaší škole realizována finanční gramotnost? Je součástí jiných předmětů či v rámci samostatného předmětu.

Odpověď: „Na naší škole je finanční gramotnost vyučována v rámci občanské výchovy a 9. ročník má navíc jednu hodinu týdně předmět finanční gramotnost. Průřezově se tedy finanční gramotnost vyskytuje od 6. do 9. třídy. A pro 9. třídu je finanční gramotnost volitelný předmět. A každý rok k nám dochází paní z České spořitelny – na projektový den, kdy pod vedením paní ze spořitelny hrají deskovou hru. Jinak volitelný předmět vyučuje na naší škole vždy občankář, který je do finanční gramotnosti zapálený. Žáci jsou v rámci hry rozděleny do skupin – mají různý rozpočet a musí čelit různým úskalím, které je mohou potkat i v běžném životě.“

Je podle Vás výuka finanční gramotnost důležitá? A je podle Vás dostatečně zastoupená finanční gramotnost ve výuce?

Odpověď: Určitě ji považuji za důležitou z hlediska její praktičnosti pro budoucí život žáků, žáci si představu, jak nakládat s penězi, jaké existují finanční produkty, jak se orientovat a

hospodařit s penězi a zároveň se vyvarovat špatných rozhodnutí v této oblasti – půjčky, zadlužení. Orientace v problematice finanční gramotnosti je důležitá již od útlého věku, mám za to, že její prvky jsou vhodné zařazovat již u žáků 1. stupně. Výuka finanční gramotnosti se prolíná různými předměty, prvky nalezneme v matematice, k výchově k občanství, i v cizích jazycích, ale dostačující to není měla by být posílena, vyučována jako samostatný předmět alespoň jednu hodinu týdně, jelikož v dnešní době je otázka financí klíčová v našich životech a finanční negramotnost s sebou přináší velké nebezpečí do budoucna, člověk musí mít přehled, aby nespádl do dluhové pasti, uměl hospodařit s výdělkem atd.“

Děkuji mám podobný názor. Jakým způsobem se na finanční vzdělávání připravujete? Pracujete s metodickými doporučeními a finančními standardy nebo s nějakými jinými publikacemi?

Odpověď: „Takže se zdroji pracuji tak, že si z různých portálu, publikaci, tvořím vlastní materiály. Neřídím se metodikami a ani ke nepoužívám, znám je, ale nepracuji s nimi. Preferuji vlastní invenci, práce ve skupinách, na projektech, divadlo, scénky, tvorba vlastních pomůcek. Jako největší zdroj je moje hlava. Vždycky mě něco napadne. Ideálně den před, nebo improvizace už přímo v hodině, v tom já hodně jedu – aaaa nápad pojďme na to!“

Takže nemáte štos příprav, podle kterých jedete?

Odpověď: „Já jsem nerada omezena nějakými zdroji, učebnicemi. Jsem takový učitel – pankáč.“ *Usmívá se respondentka. „Přípravy jsem dělala první rok, ale bylo mi to k ničemu, člověk se musí vždy přizpůsobit třídě, aktuální náladě. A v té obćance je to tak otevřené, hravé. Učitel se nemusí držet nějakých mantinelů – vyložené.“*

Děkuji za odpověď. Jaké metody výuky využíváte při výuce? Z předešlých odpovědí vyplývá, že preferujete spíše aktivizační metody, jaké konkrétní metody využíváte a které naopak ne?

Odpověď: „Aktivizační, aby to bylo zábavné pro žáky, ale i pro mne. Klasické také, ale v té občanské výchově je dost prostoru to dělat jinak, a proto tíhnu spíše k tomu, že akci přebírají žáci a já jsem spíše pozorovatel a usměřňuji chod hodiny. Prezentace a opisování z tabule s výkladem a monologem učitele u mě většinou nenajdete.“

Rozumím, a jaké využíváte učební pomůcky, mohla byste říci, co se Vám osvědčilo a co naopak vůbec nevyžíváte?

Odpověď: „Kvizy formou prezentace, situační kartičky, scénky, řešení problémových úloh, ráda využívám knihu Chytré pohádky z městské zahrádky. Co se mi neosvědčilo? Práce pouze s učebnicí, kde bylo příliš mnoho teorie a žáci z toho výkladu dost pojmu nechápali.“

Sledujete aktuální novinky a trendy na trhu učebních pomůcek?

Odpověď: „Nesleduji, ale hodně dávám na doporučení kolegů, případně sbírám tipy ze sociálních sítí – z různých skupin či přímo od informací od doktorky Opletalové ze semináře finanční gramotnosti z VŠ. Ráda využívám web finanční svoboda a deskové hry Cashflow a Monopoly.“

Jaký podle Vás mají žáci přístup k výuce finanční gramotnosti? Přijde jim učivo atraktivní? Mají žáci nějakou vstupní zkušenost s finanční gramotností před samotnou výukou?

Odpověď: „Zkušenost mají pouze ze svého života, kolikrát o tom ani neví, vždy se bavíme o tom, co by mohl pojem znamenat a oni to nějak brainstormují a pak zjistí, že uplatňují v běžném životě (hospodaří s kapesným, rodiče mají hypotéku na dům, platí pojistky, ukládají peníze na spořicí účet apod.) Když zjistí, že finanční gramotnost je v úzkém sepetí s reálným životem, zajímá je to... Mají předmět a tuto tematiku rádi, hodně oblíbenost ovlivňuje styl, kterým je vyučuji (spíše hrou než suchou teorií). Přístup tedy pozitivní a zajímá je to – hlavně devátáky.“

Jasně děkuji. A poslední otázka. Je podle Vás také rozdíl, když žáci dostávají kapesné automaticky každý měsíc nebo např. za odměnu?

Odpověď: „Za odměnu je určitě více motivující, a ne tolik samozřejmě, i když tato mince má dvě strany, na jednu je to pozitivní právě tou motivací, na stranu druhou to není moc dobré, protože "příjem" je nepravidelný a nemají tolik možností si vyzkoušet hospodařit s penězi jako ti, kteří dostávají peníze pravidelně. Pravidelnost považují za lepší pro budoucnost, dá se to přirovnat k tomu, že jako dospělí pracující, takže budou muset pracovat s určitou měsíční sumou. Rozdíl je tedy dle mého pak v přístupu k penězům a schopnosti s nimi hospodařit.“

To určitě ano, jistě mají jiný přístup děti, kteří dostanou vše, na co si vzpomenou.

Příloha č.11 – Otázky dotazníku

19. 11. 2020

Výuka finanční gramotnosti

Výuka finanční gramotnosti

Milí žáci,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který je určen pro výzkumné účely diplomové práce.

Vyplnění dotazníku nezabere déle než 15 minut a je zcela anonymní, proto prosím o pravdivé a pokud možno co nejpřesnější vyplnění.

Předem děkuji za spolupráci.

Bc. Veronika Bohata

*Povinné pole

1. 1. Pohlaví *

Označte jen jednu elipsu.

Dívka

Chlapec

2. 2. Ročník *

Označte jen jednu elipsu.

6. třída

7. třída

8. třída

9. třída

3. 3. V jakém předmětu se na Vaší škole učí finanční gramotnost? *

Označte jen jednu elipsu.

- Občanská výchova
 Matematika
 Samostatný předmět

4. 4. Pokud jsi označil, že se na Vaší škole vyučuje finanční gramotnost jako samostatný předmět, napiš jak se předmět jmenuje.

---

5. 5. Myslíš, že je výuka finanční gramotnosti důležitá? A proč? *

---

6. 6. Baví tě výuka finanční gramotnosti? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Ne

7. 7. Ohodnoťte jako ve škole, které výukové metody Tě baví? (1-velmi baví, 2-docela baví, 3-nevadí mi, 4-málo baví, 5-nebaví) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

	1	2	3	4	5
Výklad a přednáška	☐	☐	☐	☐	☐
Práce s učebnicí	☐	☐	☐	☐	☐
Práce s pracovními listy	☐	☐	☐	☐	☐
Samostatná práce	☐	☐	☐	☐	☐
Vyhledávání informací	☐	☐	☐	☐	☐
Skupinová práce	☐	☐	☐	☐	☐
Projekt	☐	☐	☐	☐	☐
Pokusy	☐	☐	☐	☐	☐
Práce s počítačem	☐	☐	☐	☐	☐
Práce s interaktivní tabulí	☐	☐	☐	☐	☐
Hry a soutěže	☐	☐	☐	☐	☐
Manipulace s pomůckami	☐	☐	☐	☐	☐
Scénky	☐	☐	☐	☐	☐

8. 8. Kterými výukovými metodami je realizována výuka finanční gramotnosti na Vaší škole? (1-velmi často, 2-často, 3-někdy, 4-zřídka kdy, 5-nikdy) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

	1	2	3	4	5
Výklad a přednáška	☐	☐	☐	☐	☐
Práce s učebnicí	☐	☐	☐	☐	☐
Práce s pracovními listy	☐	☐	☐	☐	☐
Samostatná práce	☐	☐	☐	☐	☐
Vyhledávání informací	☐	☐	☐	☐	☐
Skupinová práce	☐	☐	☐	☐	☐
Projekt	☐	☐	☐	☐	☐
Pokusy	☐	☐	☐	☐	☐
Práce s počítačem	☐	☐	☐	☐	☐
Práce s interaktivní tabulí	☐	☐	☐	☐	☐
Hry a soutěže	☐	☐	☐	☐	☐
Manipulace s pomůckami	☐	☐	☐	☐	☐
Scénky	☐	☐	☐	☐	☐

9. S jakými výukovými pomůckami pracujete při hodinách finanční gramotnosti? (1-velmi často, 2-často, 3-někdy, 4-zřídka kdy, 5-nikdy) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

	1	2	3	4	5
Učebnice	☐	☐	☐	☐	☐
Knihy	☐	☐	☐	☐	☐
Pracovní sešit	☐	☐	☐	☐	☐
Pracovní listy	☐	☐	☐	☐	☐
Názorné ukázky	☐	☐	☐	☐	☐
Video	☐	☐	☐	☐	☐
Počítač	☐	☐	☐	☐	☐
Webové stránky	☐	☐	☐	☐	☐
Interaktivní tabule	☐	☐	☐	☐	☐

10. Pokud předchozí otázka neobsahovala pomůcky, které využíváte, prosím doplňte.

_____

11. 11. Ohodnoťte učební pomůcky podle oblíbenosti. (1-velmi baví, 2-docela baví, 3-nevadí mi, 4-málo baví, 5-nebaví) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

	1	2	3	4	5
Učebnice	☐	☐	☐	☐	☐
Knihy	☐	☐	☐	☐	☐
Pracovní sešit	☐	☐	☐	☐	☐
Pracovní listy	☐	☐	☐	☐	☐
Názorné ukázky	☐	☐	☐	☐	☐
Video	☐	☐	☐	☐	☐
Počítač	☐	☐	☐	☐	☐
Webové stránky	☐	☐	☐	☐	☐
Interaktivní tabule	☐	☐	☐	☐	☐

12. 12. Myslíte si, že informace, které získáte při hodinách finanční gramotnosti, využijete v budoucnosti? Odpověď zdůvodněte. *

Děkuji!

Obsah není vytvořen ani schválen Googlem.

Google Formuláře